



Proč mladým lidem říkájí „záhadná generace“? Vždyť na nich není nic tak záhadného. Stačí jen trochu porozumění. **Kdo chce porozumět, ať se zkusí podívat na mládež očima mladých.** Kdo se o to pokusí, zjistí, že zrovna tak, jako je mládež pro dospělé „problémová“, tak jsou mnozí dospělí často ještě „problémovíji“ pro mládež.

A tak je třeba pozorně sledovat také jejich „úspěchy“ a „bezproblémové“ rodice. **Avšak také dospělým je třeba porozumět. Pokusit se vidět dospělé zase jejich očima.** Často se dívají na všechno očima spotřebitelů. Co to znamená? Možná, že to poznáme z této knížky.

Jenže poznání je jedna věc, ale změnit na tom něco je vše jiné. **Kdo chce nějak pomoci, ten musí se ponořit ještě hlouběji.** Musí jako detektiv objevit stopy svaté Zdislavy, matky našich rodin a našeho národa. Musí objevit svatost jejího života, ale nejen někde na vyvýšeném místě či v posvátném prostoru, nýbrž uprostřed každodenní všednosti, v normálních lidských vztazích. Právě paní Zdislava - normální žena, manželka a matka, dokázala pochopit i vyléčit všemožné neduhy těla i duše člověka, ale také neduhy rodiny. A přitom neodsuzovala ty mnohé pobloudilé duše. Naopak dokonce zachránila i matku, která utrátila vlastní dítě, aby jí naučila sloužit nemocným a trpícím. **Stopy svaté Zdislavy vedou až do dneška. Najdeme je? Jsme ochotni je hledat?**



Tomáš J. Bahounek OP

POKLAD Z LEMBERKA

Matice cyrilometodějská s.r.o.
Olomouc 1995

Obsah

1. PÁD DO PROPASTI.....	5
2. OPOJENÍ DISCIPLINOU.....	18
3. VOLÁNÍ ODJINUD.....	27
4. OKNO V PAMĚTI.....	33
5. TRÁPENÍ ORGANIZAČNÍHO ČLOVĚKA.....	43
6. PŘÍJEMNÉ SETKÁNÍ	52
7. RADOST A HROZBA „NOVÉ DOBY“	56
8. V OKOVECH SOCIALISMU	65
9. STOPY NEZVĚSTNÉ PANÍ	74
10. MAKARENKOVA OPRÁTKA	79
11. BUDOVATELSKÁ POSEDLOST	87
12. HLEDÁNÍ SVATOSTI V NORMÁLNOSTI	93
13. ORTEL	98
14. SAMETOVÁ REVOLUCE	109
15. SVATÁ ZDI SLAV A	118
16. OHŇOSTROJ	124
17. POKLAD Z LEMBERKA	131
18. EPILOG: Z ABSURDISTÁNU DO KONZUMISTÁNU	138

ÚVODEM

Proč nám mladým říkají „*záhadná generace*“? Co je na nás tak záhadného? Stačilo by jen trochu porozumění. **Kdo chce porozumět, ať se zkusí podívat na mládež očima mladých.** Kdo se o to pokusí, zjistí, že zrovna tak, jako je mládež pro dospělé často „*problémová*“, tak jsou mnozí dospělí často ještě „*problémovější*“ pro mládež.

A tak je třeba pozorně sledovat také jejich „*úspěšné*“ a „*bezproblémové*“ rodiče: vidět ty pantáty zabořené do kožených klubovek honosných ředitelen; sledovat ty přemoudřelé hlavy rodin, myslící, že na svých pracovních poradách řídí chod dějin, a zatím nevědí nic o vlastních dětech - což si oni ve své pýše ani nepřipouštějí. **Avšak také** dospělým je třeba porozumět. Pokusit se **vidět dospělé zase jejich očima.** Přitom se možná zjistí, že se na všechno dívají očima spotřebitelů.

Co to znamená? Snad jen to, že právě v té spotřební společnosti nikoho nezajímá nic, než výhradně jeho vlastní konzum - co kde sníst a vypít, jak se všude všemu švejkovsky vysmát, jak si všeho co nejvíce užít. A přitom vyjde najevo smutná skutečnost: nikoho nezajímá ten druhý, sedící třeba vedle vás na židli na pracovní poradě, natož pak vlastní děti. Lidé už netvoří ucelené životní soubory, ale jen směs útržků a úryvků vlastních požitků. Kdyby vedle nich druhý třeba umřel, nikoho to nevytrhne...

Poznání je však jedna věc, ale změnit na tom něco je věc jiná. **Kdo chce nějak pomoci, musí se ponořit ještě hlouběji.** Musí jako detektiv objevit stopy **svaté Zdislavy**, matky našich rodin a našeho národa. Musí ji objevit nejenom někde na vyvýšeném místě či v posvátném prostoru, nýbrž uprostřed každodenní všednosti. Musí ji nalézt v normálních lidských vztazích. Právě svátá Zdislava - normální žena, manželka a matka - dokázala pochopit i vyléčit všemožné neduhy těla i duše člověka, ale také neduhy rodiny. A přitom mnohé chybující neodsuzovala. Naopak, dokonce zachránila i matku, která utratila vlastní dítě, aby ji naučila sloužit nemocným a trpícím. Stopy svaté Zdislavy vedou až do dneška. Najdeme je? Jsme ochotni je hledat?

1. PÁD DO PROPASTI

„V ranních hodinách volali linku Pohotovostní služby občané, kteří našli ve veřejném parku sedmnáctiletou M.A. bez známek života. Vůz rychlé lékařské pomoci odvezl narkomanku ...“

To se uvádělo v černé kronice. Mnohý její čtenář se zachvěl. Pak spěšně přelétl očima další řádky. Sotva se nabažil těchto senzací, vrhl se na sportovní rubriku. Nezáviděníhodnou situaci prožívali lékaři a zdravotníci.

„Co můžeme dělat víc?! Vypumpovali jsme žaludek. Dali jsme jí vitamíny“

„Nevíme, co má v sobě. Čekáme na laboratoř.“

„Na rukou i na nohou rozpíchaná - jasná narkomanka -“ ale kdo může vědět, co brala -?!“

„Nezbývá než čekat na laboratoř a sledovat, jestli se s tím organismus vyrovná nebo ne“, uzavřel primář případ a vykročil k dalšímu případu. Skupina lékařů, sester a mediků se za ním táhla jako karavana.

„Bezmocně sledovat“, špítl někdo z mediků.

Primář to přeslechl a šel dál.

Ona to však vnímala, ovšem jen docela zdálky. Dosud ještě neodeznělo první stadium účinku drogy. Uchvátilo ji to, jakoby se jí mělo celé temeno hlavy utrhnout. Černý kytarista **Robert „Kool“ Bell**, shlížející z plakátu na zdi špeluňky na partu feťáků, se jí rozmazal před očima. Od té doby se vznášela v opojení. Zakoušela pocit nevyčerpatelné síly a slasti. Docela ji unášel divoký rytmus, pohyb a záblesky světelných efektů: kakofonický zvuk kombinovaný s neméně šokujícím světelným doprovodem, vyznačujícím skladbu **Exploing Plastic Inevitable** skupiny **Velvet Underground**.

Bylo to už pár let, co se poprvé nechala unést úchvatným vystoupením skupiny mladých „*pankáčů*“, označované **Sex Pistols**. Sama se pokusila uchytout na prknech, které znamenají svět. **Beatles** a **Rolling Stones** byly pro

ni symboly něčeho převratného - čehosi tak dynamického, co jí otevíralo dveře na cestě ke hvězdám. Proč by ne? Několik mladých lidí nejenže vystupuje na pódiu, hraje a zpívá, ale také si skládá a aranžuje své písně. To je hlavní! Vyjadřují potřebu svobodného tvůrčího uplatnění mladých. Dávají nadšenému publiku pocit, že to, co na pódiu předvádějí, mohou snadno dokázat i ti v sále. **Pop-Music není jenom hudba!** A co tedy? Je to odpověď na dvojaký impuls v nitru mladého člověka - na jedné straně náchylnost k barbarskému divošství, a tíhnutí k mysticky nevyslovitelnému na straně druhé.

V době, kdy se pohledná číšnice Markéta Adamcová dala poprvé unést vlnou nadšení pro Pop-Music, vlasatí mládenci ze skupiny **Beatles** se vraceli od indického *guru*. U jeho nohou se toužili napojit moudrostí Východu. Nyní šířili kolem sebe znatelný mysticismus. Hlásali nejstarší poselství lásky a míru, smíchu a důvěry v božstvo, poselství důvěry v bezstarostnost, v úsměvné dětství a prostomyslnost, jako vrcholné životní hodnoty.

A představitelé **Rolling Stones**? **O** co méně byli zaujati temným mysticismem, o to drsnější, dravější a zemitější byla jejich okázalá provokace.

Sotva se objevila na pódiu skupina Sex Pistols, hned šokovala masy parafrázováním anglické hymny „*God Savé the Queen*“:

*„...Bůh ochraňuje královnu není to
lidská bytost a žádná budoucnost
neexistuje... jak může být hřích; jsme
květiny hozené do popelnice, jsme jed
v naší lidské mašinérii, jsme
budoucnost, vaše budoucnost!!! “*

Plnými doušky hltala i každou skladbu skupiny **Pink Floyd**, jakoby se tím chtěla zalknout. Jejich *Dark Side of the Moon (Odvracená strana Měsíce)* vypovídala o tom, co ji tolik trápilo: svět plný cizoty, lhostejnosti a bezcitnosti. Už začátek skladby - záznam tlukotu lidského srdce - už to ji dokázalo strhnout tak, že zapomínala na všechno kolem i na sebe samotnou.

Úvodní skladba *Speak To Me (Promluvte si se mnou)* je vlastní krédo celé svity. Zpěváci jakoby procházejí odlidštělým světem, ve kterém se vyspělá

technika a přetrvávající lidské slabosti tragicky spojují proti přirozenému vývoji lidstva. Markéta se tu setkala s odsouzením bezohledné honby s úspěchem (*Breath - Dech*), jejímž zosobněním byl její vlastní táta; s lítostí nad ztotočením lidské povahy majetkem (*Money - Peníze*), s obžalobou osamělosti a neschopnosti kontaktu se společností (*Time*), s ilustrací ohrožení lidského nitra (*Brain Damage - Duševní porucha*), se sarkastickou úvahou o nicotnosti člověka uprostřed vesmírných dálek (*Eclipse - Zatmění*). Písničky, které skládal **Syd Barrett**, měly téměř pohádkovou atmosféru; zpívalo se o jednorozcích a skřítcích, a jako z pohádky bývala někdy celá jejich logika. Stejně zvláštním způsobem působil i hudební doprovod, jehož napětí nevycházelo z dunivé smyslnosti bicích, jako u **Rolling Stones**, ani z energických kytarových sól, jako třeba u **Cream**. Všechno tu bylo docela jiné: elektronické varhany, lehounké bicí a baskytara, klouzavá kytara, elektronické efekty a rytmizovaný vokál tvořily nezávislé zvukové roviny, které pulzovaly, prolínaly se a dávaly dohromady téměř vizuální představu.

Neváhala tehdy ani na okamžik. Vydala se do parku, kde bývala diskoburza, končící obvykle na policejní záchytce pro nedovolené shromažďování. Měla štěstí. Sehnala dokonce i nahrávku **Animals**. Omílala ji pak až do úplného obehřání.

Co to vůbec bylo za šlágry?

Skladby s názvy *Dogs (Psi)*, *Pigs (Prasata)* a *Sheeps (Ovce)*. Společnost se tu rozpadala do tří typů. Byli tu *Psi*, vypočítaví a krutí, pro které je jediným smyslem života blahobytný život v bezpečí; jejich oporou jsou *Prasata* - sebejistá a vychytralá, bojující mezi sebou o koryto. Většinu společnosti tvořily *Ovce* - ohlupované, rezignující.

Základní skladbový recept zvukové alchymie **Pink Floyd** zněl vcelku jednoduše. Prosté melodické nápady, jaké se ihned vryjí do paměti, a které působí přirozeně a vůbec ne křiklavě. Skupina opracovává tyto základní kameny a řadí je za sebe pomocí uvolněného, ale hutného rytmu syntetizátorů a

elektronických kytar. Dosahuje silného účinku, který je stejně působivý jako mořské vlnobítí či chrámová klenba.

Ted' však Markétu vyzdvihovaly vlny pikantně prokořeněné krve do závratných výšek. Jakoby se celá rozplývala bez omezení do všech stran v mohutných kruzích. Přitom neustále zakoušela iluzi dokonalé ztotožnění se svým ženstvím. Celým tělem i duší jí prochvíval příval ohlušujícího dunění baskytar a strhoval ji do pestrého víru. Připadala si jako královna tvrdého rocku **Lee Aaronová** - tmavovláška ze Země javorového listu. Byla to ona - slavná Lee, která vybízela mladé dívky ve víru rytmu k jakési obezřetnosti:

„Jsi žena. Tak si musíš dávat pozor! Hlavně na to, co a jak děláš, aby tě lidé uznávali.“

V póze nesmlouvavé pravěké lovkyně se pak představila rockovým fanouškům na obalu LP desky **Metal Queen**. A jak po stránce vzhledu, tak po stránce hudební se Lee **Aaronová** snažila prosadit tvrdošjnou heavy-rockovou dravostí: řezavý kytarový riff, převážně šlapavý rytmus a vykřičený refrén s výraznou melodií.

Ztřeštěný rock působil na Markétu magicky. Nacházela se zosobněna v postavě **Chrissie Hyndeové**, prožívající život podle **Kerouaca**. Doma jen oznámila ve stylu **Janis Joplinová**:

„Než tady prosedět celej život u televize, ať mi radši někde ve světě urážej hlavu..!“

Pak už uháněla kamsi na druhý konec světa. Její skupina, **Pretenders**, zprvu ovšem dvakrát nenadchla.

*„Hrají falešně - a **Hyndeová**? Ta není ani ryba ani pták - ani na kytaru moc neumí - tak co chcete?“*

A přitom Markétě byla tak blízká. Zvuk kytary v *Lovers of Today* měkce ovíjí zpěvaččin hlas, a ve zdvojení tká jemně předivo harmonií.

Nikdy nemusí chodit daleko pro ostré slovo. Je něžná i přisprostlá. Tak zpívá **Chrissie**. Elasticky a skvěle frázuje a ohýbá slova nejnečekanějším způsobem.

Markéta v nich cítila, že je vyslovuje nezávislá bytost, která zápasí s mužem a o muže. Cožpak nezpívá: „*Nikdy nebudu mužem v mužském světě...*“? Cožpak se v nejednom songu nezamýšlí nad vztahy mezi láskou, odpoutaností a vnitřní svobodou?

Markéta byla kdykoli ochotná *zajamovat* si v jejím duchu. Zrovna tak, jako vnučka indiánského náčelníka cestovala z Nevady do Texasu, aby vyslovila svůj dík zpěvákům skupiny **Iron Maiden**. I ona byla plná takového nutkání jen co se dala uchvátit jejich písní *Run To The Hills*:

„Bílý muž přeplul moře /přinesl nám bolest a bídu vyhubil naše kmeny / vzal nám naši víru.

Bojovali jsme s ním tvrdě...

Ach, zda ještě někdy poznáme svobodu.

Utíkej do hor / utíkej o život!!!“

Zrovna tak jako středověkým sektářem na přelomu tisíciletí zachvívala pověrečná hrůza z blížícího se konce světa, neboť přijímal apokalyptické vize spíš srdcem než rozumem, takovou náladu vzbuzoval na konci druhého tisíciletí zpěvák **Bruce Dickenson**. A nejen on, ale celá skupina **Iron Maiden**. Hned v úvodu písně *The Number OfThe Beast (Číslo šelmy)* řezavým hlasem prozrazoval magické číslo příšery, za níž se skrýval samotný ďábel: **666**. A pak, jak černý havran, krákorál v desetiosminovém taktu motiv shodný s tradicionálem *When The Saints...*

Jenomže nyní - nyní celé to zběsilé furiantství v Markétě jaksi ochládalo. Čím to?

Čím to, že vzmach unášející vzhůru na pódium už není tak spontánní? Jak to, že už nevychází z mladých srdcí tak, jako dříve?

Vystřídal ho vnější nátlak a byznys výrobce.

A tak se Markéta nechává už jen hypnotizovat nebo i nudit. Dává se unášet na vlnách **disco-stylu**. Vzmach strhující mladistvé samostatnosti v tvorbě a prožívání hudby však z této zmatené směsi dočista vyprchal. Nicméně působilo tu ještě cosi hrozivějšího a závažnějšího. Tatáž droga, která ji vynesla vysoko

9

nad oblaka, do říše snů, taji nyní nezadržitelně strhávala dolů. Světla pohasínala a zvuky slábly. Padala dolů, do temné propasti.

Napřed ji zaplavila hrůza. Celým tělem a duší otrásl strašný úlek. Spatřila snad rozevírající se podsvětí. Vypadalo to jako čelisti žraloka z filmu **Richarda Zanucka Stevena Spielberga:**

Kamera se ponořuje pod hladinu a divák, napjatě čeká. Vidí však jenom bezbranné dívčí tělo. Kamera se v tu chvíli sama proměňuje v onu neznámou hrůzu. Spolu s divákem ztrnule sleduje svou oběť, docela maličkou, jak se křečovitě zmítá daleko na hladině. Potom tělo děvčete začíná rychle nabývat svých rozměrů, obluda se k němu prudce blíží. Není záchrany, nastupuje neodvratný konec...

Moře je opět klidné. Znovu je ticho. Ale úděs narůstá. Protože divák dosud nezná jeho příčinu.

Další obětí neznámé obludy se stává malý chlapec, který se vzdálil od břehu na najúkovacím lehátku. Úděs je stejný, přestože k tragédii dochází a bílého dne...

Zrovna takové hrozivé **Čelisti** a za nimi temný jícen se nyní rozevěřely před Markétkou. Strašlivý úlek ponenáhlu ustupuje smutku poraženého člověka, pasivně rezignujícího na svůj další osud.

To už se jí v paměti objevovaly obrysy známé smutné betonové džungle jejího mládí: balkón o rozměrech dvakrát jeden metr - místo jejich nejranějších osamělých her, přerývaných ranními úleky při každodenních únosech do jeslí, kde se v polospánku ocitla v neznámém prostředí s cizími lidmi.

Nato si vybavila hry v pravoúhlých, šedých ulicích - ty hry, které nebyly nikdy dost klidné na to, aby se jim jeden mohl bezstarostně

oddát. Uprostřed každé hry trčelo jako ostré skalisko houkání autobusů a dmčivé kvílení tramvají.

Pak tu byly najednou sklepy s partou drsňáků. Z dálky slyšela doléhat refrén songu *Panelák'*.

„...Panelák - mraveniště lidí

Panelák - skrze stěny vidí

Panelák - na panelu panel Skrývá

spousty těl... “

Vzápětí se jí vybavila klec plná přísných masek, strohých příkazů a vtíravých ponaučení. Dívala se jim vyzývavě do očí, jakoby chtěla prohlédnout masku, ale našla za ní pokaždé jen zmačkaný chuchvalec Rudého práva a cárů Makarenkových spisů.

Tohle už znala z domu. Matka byla přece jedna z nich - učitelka - právě tak nechápající a nemohoucí. Otec byl plně zaujat svou prací a politickou kariérou. Ve svém podniku si připadal jako kapitán zámořské lodi. Kdysi ho snad litovala. Potom však už nemohla dál. Její světovost a zaměření ke hvězdám tolik kontrastovala s všední prací táty.

Několikrát se pokusila utéci. Potloukala se s partou po lesích. Zbyl pro ni jenom Domov mládeže. Jediné světlé místo, které jí teď vytanulo v mysli, zaujímal v tom domě cizoty a smutku Staníček Cejpek.

Přišlo jí to jaksi samo od sebe a najednou vedle sebe seděli. Zdálo se jí, že je to takový prostřáček a připadal jí jako oloupený o to, co nikdy sama pořádně nepoznala. Co to bylo? Pohlazení?

Standa v ní vycítil spřízněnou duši. Otevřel jí své nitro. Nikdy ho nepodfoukla. Vodila za nos jedině dospělé. Standa byl malý a zdál se být spojenec. Měl a nad ním jakousi převahu. Bylo jí necelých čtrnáct, kdežto jemu o rok méně.

Vypravoval jí: „Máma chce tohle, a táta říká něco jiného...chtějí se rozejít... a já bych tak rád, abychom všichni společně Smutně pokyvovala hlavou a pak řekla:

„Velcí jsou mrchy. Ještě tak na každém kroku člověku kázat, co se má a co

1 1

se nesmí, nebo nás mlátit - a přitom by sami často zasloužili - -a Voráč, který šéfuje tomuhle „*děčáku*“, jakbysmet.“

Nemohla tušit, že stárnoucí ředitel Voráč byl už nejednou terčem nejen od politických orgánů, ale dokonce i od svých podřízených:

„Soudruhu, vždyť ty zaujímáš ve výchově mládeže netří dní stanovisko! Dnešek patří výchově prací v kolektivu!“ Voráčovi by bývalo zlomilo srdce, kdyby měl opustit práci, která se mu stala koníčkem a smyslem života.

„Musíš, soudruhu, studovat Makarenka!“

Přestal okřikovat vychovatelky, které šly na ty malé *prevíty* víc než přísně: „Platí na ně jedině tvrdá ruka! Důsledně kontrolovat práci v zahradě.“

A přece u něho Markéta tu a tam nalézala jakous takous oporu, když se k němu obracela ve chvílích, kdy přísnost a tvrdost ústavní výchovy přesahovaly meze. Ovšem nebyla to moc spolehlivá opora. A tak nejednou řešila své trampoty po svém: útky z **Dětského domova**, toulkami po lesích a koupalištích. Tam zakoušela blahý pocit svobody a volnosti. Pokaždé se to ale nějak zvrtilo a šup - zpátky do „*děčáku*“. Tam ji čekala osvědčená práce v zahradě pod dohledem vychovatelek.

Po posledním útěku však Markétou ještě víc otrásla jiná událost. Malý Standa se totiž pokusil o sebevraždu. Naštěstí ho včas objevili v koupelně. Podařilo se ho zachránit.

„Já už jsem to nemohl vydržet“, svěřil se jí, „Byli tady naši - máma i táta. Jeden pomlouval druhého. Pořád mi omílali: ‘Vid’, že mě máš rád? Táta nás zradil! Nechal nás kvůli cizí ženské!’ - ‘To víš, máma, nikdy mi nerozuměla. Nechápala mě, ani tebe. Špatně se o tebe starala. Proto jsem ti musel najít novou

maminku. To je ta pravá, ostatně řekni sám, kdo ti koupil koloběžku?! Já nebo máma?“ - rozplakal se a vzlykal: „A ty - ty jsi - taky - byla pryč!“

... Ponenáhu Markétiny smutné vzpomínky ustupovaly před podrážděností. Otevřela oči. Oslepila ji zář nemocničních světel. Maska

12

kyslíkového přístroje jí svírala obličej. A přece měla pocit, že se už už udusí. Skláněl se nad ní nějaký lékař. Cosi říkal. Pak zaslechla:

„Mluvte! Jak se to stalo?“, a hned uvolňoval masku kyslíkového přístroje. Mlčela.

„Co jste si píchala? Stačí mrknout. Zachráníme vás. - Ale musíme vědět - “

„Zachránit?“ napadlo ji, „a před čím?“ Znovu jí přiklopili masku na tvář.

Zavřela oči. Divoké vize se jí však stále proháněly před očima.

„Kde vězíš tak dlouho?!“ zahučel na ni kuchař.

Mlčela.

„To seš už zase pod párou, nebo co?!“

Začala spěšně umývat nádobí. Vzápětí se kuchyní rozlehly zvuky třístíciho se nádobí. Šéfkuchař zařval: „Zmiz od toho! Jdi se vyspat!“ Vytratila se z kuchyně.

Horečně se snažila najít snovou říši **hard-rocku**. Před očima se jí zaleskly světelné efekty. V uších zazněly divoké zvuky **Iron Maiden**, jenže už ji jaksi neprostupovaly jako tenkrát.

Kdy tenkrát?

Když ji parta vytáhla z kuchyně na pódium, nebo snad tehdy, když jí Standa poprvé nabídl *koktejl*?

Nevěděla.

Najisto však věděla jedno: že jí po celém těle pochodují zástupy brouků - vůbec ne **Beatles** - ale odporné slizké havěti, lezoucí jí všude, a to bez jakéhokoli rytmu. Otrásala se hnusem a odporem. Divoce sebou házela na posteli. Museli ji připoutat.

Cítila se jako odsouzená k smrti, všemi zavržená a prokletá. Zdálo se jí, že to peklo trvá nekonečně dlouho, a okamžik smrti ne a ne se dostavit.

Uprostřed změti útržků bludů a halucinací se však před ní začaly rýsovat obrysy čehosi úplného a celistvého. Nic z toho nechápala. Jenom nejasně cítila, že odtud vyzařuje jakési teplo a bezpečí. Sotva se objevily **obrysy postavy**, už k ní vztahovala ruce. Neznámá bytost jakoby trochu zaváhala, ale pak přistupovala blíže. Pojednou jí bylo vidět **krásnou tvář**, půvabně klenuté čelo a husté kadeře vlasů. K jejímu údivu ji **tajemná neznámá**

objala a políbila.

Pocítila přitom úlevu. Také zbytky divoce vířících děsivých snů sklouzly pojednou stranou a zmizely v temnotě. Toužila se zeptat: „**Kdo jste, krásná paní?**“, ale ústa jí neposlouchala. Ta neznámá jí zamávala rukou. Svírala v ní **růženec s křížem**. Pak zmizela. Nato usnula klidným spánkem.

Později otevřela oči: nad ní se skláněla zdravotní sestra, usmála se na ni a odběhla pro lékaře.

„Konečně“, říkal muž v bílém. „Po tolika dnech bezvědomí. Ted' už nám snad něco řeknete o sobě?“ Kývla hlavou.

„Jak se to stalo?“

Pokrčila rameny a ozvala se nejistě:

„Musela jsem přebrat, ačkoli - “ zarazila se.

„Co?“

„Asi něco jinýho.“

„Co?“

Pokrčila rameny. „Kdo

ti to dal?“ „Standa“,

ulétlo jí.

„Standa? Kdo je Standa? Jak dál?“ Mlčela.

„Když to nepovíte nám, dostane to z vás bezpečnost.“

„A ještě jedna věc. - Gravidita.“

V tu chvíli si najednou všechno uvědomila. Stalo se to tehdy u Standy Cejпка na chalupě. Ještě tam byl kdosi - kdo to jen - ? Aha, už vím, mladej Voráč, - Martin. Voráče znala od vidění. Přivedl ho Standa. Znal se s ním z „*děčáku*“ přes jeho tátu.

Martin nefetoval. Ani rum nechtěl. Později se ale přidal - nechtěl trhat partu. Tak to tvrdil on. Původcem byla nejspíš Markéta. Teprve pak mohl soupeřit se Standou, pokud šlo o ni. A když později zjistila, co se s ní děje, řekla to Standovi.

„Neblázni!“ vyletělo z něho.

„Dáš to pryč, že jo?! - Taky jak jinak?!“

„Bude to asi něco stát.“

„Co tě nemá!“, vyjel na ni, „Od Černobyly se to přece dělá skoro na počkání.“

„A - co kdybych - si to třeba - chtěla nechat?“ zkoušela ho.

„To na mě nehraj!“ Pokrčila rameny:

„Co já vím, co bude?“

Za několik dní s tím vyrukovala zase na Martina. Hrála to? Spíš sama nevěděla, kdo to byl. - Anebo jí možná jaksi dělalo dobře sledovat, co to dělá s tím siláckým protějškem, když se octne tváří v tvář ženství v celé jeho plnosti. - Anebo se v ní snad hnulo něco lidského, co by jí říkalo: „Člověk přece přichází na svět, aby žil“; něco, co ji hnalo hledat někde oporu, příští, bezpečí pro nový život. Nebo snad doopravdy chtěla jen těžít z jejich choulostivé situace a získat nějaké peníze? Bůhví.

Martin zkoprněl. Tohle mu vyrazilo dech: „Maturita na krku, a teď tohle!“

„Je tu ještě možnost dát si to vzít“, řekla protahovaně. Bohužel nenašla u Martina žádný odpor, který by to zamítl. Jen zoufalé kývání hlavou: „To je ono! Musíš to dát pryč! Seženu ti peníze!“ Něco pobral doma, něco prodal, ale pořád málo.

„Víc ti dát nemohu.“

„Jak to?“

„Musím mít něco pro Vlastíka.“

„Proč?“

„Na další dávku.“

„Jo táák.“

Už byla doma. Vlastík Klaus je měl všechny v hrsti. Všichni platili, i ona.

Náhleji blesklo hlavou hrozná podezření: „Vždyť on - Standa - mi dával poslední injekci sám. To byla ta dávka, co se mnou tak zacloumala! Chtěl se mě snad zbavit!?“

Jasně si to vybavila, jak se ve sklepě kácela na tlustý kus molitanu na spaní. Jenže to už její vzpomínku surově rozervaly abstinenci příznaky. Celá se

roztrásla. Vůbec nepostřehla, jak přicházely sestry, doktor a za ním kdosi další v bílém. Teprve až odezněly největší obtíže, uviděla, jak si ji přeměřují.

Cítila, jak si ji všichni prohlížejí jako cizokrajné zvíře. Kdosi se jí něco zeptal. Rozplakala se pláčem, v němž se střídala sebelítost s úzkostí.

„Jasný případ“, ozval se jeden z lékařů.

„Myslíte?“

„Sebepoškozování pomocí drog.“

„Nemusí to být tak jednoduché“, mínil kdosi, „Někdo jí mohl dát nějaký pokoutně vyráběný trhák...“

„To se uvidí.“

„Třeba nám to sama řekne, až se uzdraví.“

„Jestli se uzdraví - “ podotkl muž v bílém, „protože ji tu nemůžeme držet násilím“ a obrátil se k Markétě:

„Měla byste si uvědomit, že jste vážně nemocná. Máte poškozený mozek a narušenou psychiku. Ztratila jste schopnost vlastního jednání. Nemáte soudnost, náhled choroby. Kdyby to bylo právně možné, bylo by nejhumnější zasáhnout i proti vaší vůli. Sama si totiž neumíte už poradit. Jste skoro odsouzená k smrti, pokud se sama nepodrobíte léčbě.“

2. OPOJENÍ DISCIPLINOU

Před správním budovou podniku zasvištěly brzdy černé limuzíny. Z ní se vyvalil nový ředitel, soudruh Adamec. Rázným krokem zamířil ke kancelářím. Křepkost jeho pohybů kontrastovala s neforemností jeho **140 kg** živé váhy.

„Tak co se tady děje?!“ zavrčel nerudně na vrátného a - aniž počkal na odpověď - míjel vrátnici. Zatímco rázoval do kanceláře, brblal pro sebe:

„Tohle že má být nějaká silnice?! To je nějaký příchod ke kancelářím vedení?! Ještě že jsem se tady včas objevil! Všechno by tu zpustlo. Všechno by se rozklížilo. Ale to se změní! - a rychle!“ vrčel polohlasem, zatínal pěsti a brblal si dál:

„Tady musí být přistávací plocha pro vrtulník! Všechno se bude řídit z vrtulníku! - a vysílačkami! Jiné cesty není! **Na to už dohlídnu!!**“

Pohrdavě přehlížel uskakující postavičky svých podřízených, jakoby to skoro ani nebyli lidé: „Hlupáci! Co tihle vědí?!“, vrčel si pro sebe. Načež se zamyslel nad tím, co to dalo námahy prodrat se do této pozice.

„To by nikdo nepochopil, co to stálo a stojí“, zahučel si pro sebe. A nebylo to také nic k chlubení: cesta vedla přes ložnici tajemnice z obvodního výboru, přes nekonečné ponocování ve vinných sklepech a pivnicích s tajemníky a

funkcionáři, a přes jejich neomalené a sebevědomé přijímání Adamcových desátků a hostin.

Ať už si to Adamec uvědomoval více nebo méně jasněji, rozhodně pokaždé vyháněl z mysli představu, že podněcovatelem jeho honby za mocí je jeho manželka. Stále ho popichovala:

„Copak nemáš na víc, než na tak ubohou kariéru?!“

„Ale jo, jo, jo“, umlčoval ji pokaždé stroze, jenže osten výčitek v jeho nitru uvízl.

Snad jediný Vrtík, původně osvětlovač v divadle, nyní sluha pro všechno, vždy ochotný propůjčit se ke každé zlodějně, jedině ten se možná přiblížil k pochopení jeho jednání, když si vybavil první scénu ze hry *Alfreda Jarryho Ubu králem*:

Matka Ubu: „ Cože, otče Ubu, jste snad spokojen se svým osudem? “ *Otec*

Ubu : „Bývalý král Aragonie, co byste chtěla víc?“

Matka Ubu : „ Cože! Vy jste přece býval králem a teď se spokojíte s tím, že...!?“ Teď však Vrtíka vyrušil podivný zvuk.

„**Hmrrr!**“ zamručela bytost v popředí, která si tak dodávala kuráže a dodala nasupeně: „Chlapi! - Svolal jsem vás - **Hmrrr!** - protože to tak už dál nejde! Tady začne vojna!“ a udeřil pěstí do stolu. Chvilí ještě zlověstně koulel očima a kochal se pohledem na krčící se vedoucí provozů a sekretářku.

Nato se ozval rozhodně:

„Důležité je vědět, kdo za co může, a kdy svoláme jakou poradu! Bez porad to nepojede! Když to nebude někde šlapat, tak to musíme projednat. Jiná cesta není možná! Jinak bychom se dostali tam - kde jsme. A to, myslím, nikdo z nás nechce! - **Hmrrr!** - Zkrátka, ty stavy, které tady trvají už léta, jsou prostě neudržitelné!“

„Co tedy konkrétně?“ ozval se ekonom.

„Aby bylo každému jasný!“ zařval Adamec, „Nechci dělat žádný monstrprocesy, ale jestli se lidi rychle nevzpamatují - tak asi jiné cesty nebude, protože - “

Byl by pokračoval dál ve své výhružné samomluvě, která měla napříště zaplnit většinu porad trvajících někdy až celou pracovní dobu, nebýt zvonění telefonu.

Adamec strnul. Vzápětí se chytil za hlavu a hystericky vybuchl:

„No, to ne! Tohle už není pro člověka! Kdepak! Toto ne!“

Popadl zlostně sluchátko a chystal se setřít a rozdrtit slovy jako balvany toho opovážlivce na druhém konci drátu. K překvapení všech se ale jeho rozzuřený obličej roztáhl v úsměvu a docela zakulatil:

„To seš ty, Věrunko?“, spustil, jako když medu ukrajuje, „No pověz, co od nás potřebuješ?“ Na chvíli se odmlčel, zakouel očima a pak s úslužným úsměvem opakoval po ní:

„Všechno. Jistě - jistě - jistěže. Pro tebe všechno. To víš, že jo. A kolik toho - ano. Co nejvíc. - Budeš to mít na výboru za půl hodiny. Spolehni se. Tak zatím čest - čestíček!“

Vrtíkovi vytanula v hlavě scéna z *Jarryho* hry:

Král: „ Otče Ubu, chci se ti odměnit za četné služby, a jmenuji tě hrabětem. “

Otec Ubu: „Nevím, jak bych poděkoval. “

Král: „Neděkuj mi, otče Ubu, a dostav se zítra ráno na velkou přehlídku. “

Otec Ubu: „Budu tam, ale rače přijmout laskavě tuhle... “

„Chlapi! Představte si“, zatvářil se Adamec pohoršeně, „Ta kráva zas něco chce. Tohle už není pro člověka.“ Načež zařval: „**Jaróóó!** - Kde ten chlap zas vězí?!“

Jeho řidič vzápětí nahlédl dovnitř:

„Volal jste mě?“

„**Hmrrr!**“, zamrčel ledabyle, „zajedeš na výbor! Zavezeš tam nějaký propagační materiál. Ale hned! Oni to naléhavě potřebujou. Tak fofrem!“

Sotva řidič odešel, snažil se Adamec vzpomenout, o čem před tím mluvil, ačkoli to bylo docela jedno. Nepodařilo se mu to. Tak alespoň láteřil:

„Takhle se to nedá dělat! Tyto stavy jsou neudržitelné! Ne, tohle je moc na jednu kotrbu!“

Načež se obrátil k náměstkovi Cejpkovi:

„Řekni k tomu, Rosfo, taky něco! Seš přece náměstek!“

Ten se probíral z prvního úleku a začal usilovně mávat rukama. Vykoktal:

„Každý bude muset šlápnout do pedálů, fakt, chlapi - “ Adamec vypálil:

„Prosím tě, buď už ticho, nebo se zblázním!“

Ekonom byl starý požívačnický a zloděj. Většinu Adamcova projevu s úsměvem klímal. Kupodivu se však uměl v kritických situacích probrat a mazaně popíchnout Adamce proti některému z účastníků porady, a na toho se

57

pak snášely Adamcovy hromy a blesky.

Nyní však jevil zájem o sukni sekretářky Novákové. Jako obvykle, předstírala, že píše zápis, a kupodivu jí ekonomova nenechává ruka pod stolem vůbec neznepokojovala. Až později na něho zahrozila prstem. Nepomohlo to.

Nahnula se k němu a zašuměla mu do ucha:

„Až potom, Edouši.“

Načež se znovu dala do předstírání psaní zápisu. Ve skutečnosti se však začetla do **Případu nedbalé nymfy**: *Della Streetová pohlédla na svého zaměstnavatele se zvednutým obočím.*

Mason řekl zachmuřeně: „George S. Alder začíná utahovat šrouby. Přece jen to děvče bylo návnadou v pasti, kterou na ně políčil.“

Vzápětí jí vytrhl z četby Adamec, který zrovna ukončil jednu část své samomluvy slovy:

„Chlapi, já vám to říkám, jak to je. Já nedovedu lhát a to je ta moje slabost. Nováková, dejte to do zápisu!“

„Trouba“, řekla si, přehodila si obráceně nohu přes nohu a četla dál svůj **Případ**:

„Je nadšeným zastáncem judikatury založené na precedencích“, řekla Della, „myslím, že kdyby se dostal před skutečně novou situací, asi by omdlel.“

Nováková zvedla oči od **Případu** a přemýšlela nad slovem *precedent*, jenže mamě.

Počáteční napjatá a nejistá atmosféra v souvislosti s příchodem nového ředitele, upomínajícího celým svým vystupováním na úsloví „*nové koště dobře mete*“, ponenáhlu ustupovala.

Vrtík učinil objev při probírání reklam na mixéry, kde se dočetl:

Úlevu a radost - hospodyňce užitek - celé
rodině

přinese mixér **ETA MÍRA**

Jednání porady se zatím přehouplo k dalšímu bodu programu. Vedoucí provozů měli podat jakési zevrubné hlášení o tom, co se děje na jejich úseku. Znenáhla se však i tento bod jednání, vyhrazený technikům, změnil v poměrně jednolitou samomluvu soudruha Adamce.

Vrtík mezitím objevil novou reklamu:

Proč bychom
se netěšili když
nám **ETA**
KOMBI šlehá
mixuje
mele kávu a
příslušenství
hněte - míchá
vymývá láhve brousí
nože a nůžky.

Ušklíbl se: „Akorát, že není k mání.“

„Hloušku!“, houkl Adamec na mechanizátora, „Víš něco? Víš houby, že jo?!“

„Hm“, ozvalo se rezignovaně.

„Aspoň seš upřímnější“, řekl pobaveně Adamec, „No, chlapi, jedeme dál.“
Energetik se rozpomenul na cosi z *Camusova* románu **Mor**:

„...bylo to jen kolektivní drama...nejhorší byl pocit odloučení a vyhnanství a s ním související strach...všichni byli skromní...ztratili paměť i naději a usadili se v přítomnosti. Po pravdě řečeno, všechno se jim měnilo v přítomnost. Všichni lidé pozbyli schopnost lásky a přátelství...“

„Jak by ne“ uvažoval dál, „kdekdo tu je živým svědkem, dokazujícím, že **„Osudy dobrého vojáka Švejka“** jsou nedokončeným příběhem. Švejkova maska vyznačuje bezvýhradnou ztotožněnost s vlastním osudem, ať je jakýkoli.“

Vrchní štábní lékař přistoupil k Švejkovi:

„ To bych rád věděl, co si teď asi myslíte. “

„ Poslušně hlásím, že já vůbec nemyslím. “

„Himl donetr“, hulákal jeden z členů komise bříkající šavlí, „tak von vůbec nemyslí. Pročpak, vy jeden siamskej slone, nemyslíte ? “

„Poslušně hlásím, že já proto nemyslím, poněvadž je to na vojně vojákům zakázáno. “ Energetik nejasně cítil, že řešení musí přijít odjinud. Odkud? Z jiného světa.

Pojednou všichni překvapeně zírali na opovážlivce, mechanizátora, který se přihlásil o slovo.

„Co máš, Hloušku?“

„Já - teda my - myslel jsem - ehm koktal mechanizátor, „že - jako - když jste jako nastoupil do funkce - “

„No zvolili jste si mě snad, né?!“

„No jistě - ale jako, že by se to mělo nějak oslavit - “

Adamec se uchechtl a zařval: „**Jaróóó! Jarouššíí!** - Kde ten chlap zas vězí?“

„Asi jel na výbor.“

„Hm.“

Přesto se za chvíli otevřely dveře a objevila se Jaroušova tvář s typicky nechápavým výrazem.

„Ty už seš zpátky od té baby?“

„Jé - já jsem musel něco spravovat“, spustil řidič.

„Foukni do obchodu pro koňak. Peníze si vyzvedni v pokladně! A taky nějakou kávu! A pak nezapomeň na tu babu - na ten výbor! Ať nemáme maléry!“

Rázem došlo k oživení zájmu všech přítomných o dění porady. Jenom sekretářka Nováková se nedala vytrhnout z **Případu nedbalé**

nymfy.

Della řekla s šeltnovským úsměvem: „ Vždycky si vzpomenu, co jste říkal, když se Jackson ženil. “

„ Vy jedna - takové hovory byste neměla poslouchat. Hlavně ne za takových okolností. “ Z porady vyplynul jeden závěr, který Adamec nadiktoval do zápisu: „Musí se to všechno dát do latě! Každý musí mít maršrutu!“ „A hotovo dvacet!“ připojil náměstek.

„Ze je to tak, Zdenku?“ mrkl Adamec na Vrtíka. Ten zvedl oči od katalogu firmy **Neckermann**, a aniž věděl, o čem je řeč, pohotově vyhrkl:

„Jiné cesty není. Když to říkáte vy, tak to musí být pravda“, ačkoli si v tu chvíli připadal zrovna jako Švejk, který jednou povídal:

„Jestli si přejou vašnosti, abych se přiznal, tak se přiznám, mně to nemůže škodit. Jestli ale řeknou: ‚Švejku, nepřiznávejte se k ničemu‘, budu se vykrucovat do roztrhání těla. “

„Bez disciplíny by se to tady všechno rozklížilo“, blábolil Adamec.

„O tom žádná“, přizvukoval Vrtík a hned přidal k lepšímu: „Už Švejk přece říkával: *„Disciplína musí bejt, jinak by všichni lidi lezli jako vopice po stromech, ale vojna z nich udělá lidi. ‘ ‘*

Brzy se stočil hovor na zdražení piva a kdosi zase vytáhl Švejkovu okřídlenou průpovídku: *„Každá vláda, která zdraží pivo, nutně padne. “*

Všichni souhlasně pokyvovali hlavami. Jenom soudružka z kádrového oddělení pohoršeně dodala:

„Jenom ať ten Švejk moc nevykládá - on toho taky měl dost za krkem. My na něho víme taky ledacos.“ A všichni jí dali za pravdu.

Porada se protáhla až do večera. Nakonec s Adamcem vytrval jenom náměstek Cejpek a ekonom, sekretářku nepočítaje. „*Velká trojka*“ se shodla na jednom:

„Všichni musí držet hubu a táhnout za jeden provaz.“

Vrtík, který se zrovna vypoťácel a vracel se ještě pro zapomenutý katalog firmy **Neckermann**, zaslechl tuto sentenci. Mimoděk si připomenul jedno místo z *Osudů dobrého vojáka Švejka*:

Po jeho odchodu se kolegium tří shodlo, že Švejk je notorický blb a idiot podle všech přírodních zákonů, vynalezených psychiatrickými vědátory.

„Jardo! Seš tam?!“, telefonoval náměstek Cejpek řidičovi krátce po půlnoci.

„Co je?“

„Přijed' sem - k šéfovi, jo?“

„Ted'?!“

„Jasně! *Jednačka* se protáhla. Musíš starýho odvézt domů. On ti zítra napíše prémie, uvidíš!“

„To chci vidět“, odsekl řidič, nicméně za necelou půlhodinu se objevil nevyspalý Jarda s limuzínou.

Musel ovšem napřed ještě zajet pro opraváře, protože v podniku došlo k *havárii*. Čtyři silní chlapi měli co dělat, aby tu horu masa naložili do auta a odvezli domů.

Pak ještě museli odvézt náměstka

Ekonom se sekretářkou přespali na ředitelském stole...

3. *VOLÁNÍ ODJINUD*

Zdálo se, jakoby celý ten záhadný případ, který ho uchvátil, proměnil jeho život.

Co tomu předcházelo?

Podivné okolnosti. Neobvyklé události. Michal citlivě sledoval množící se výskyt záhadných jevů a událostí. Přesahovaly meze přirozeného vysvětlení.

O co šlo?

Těžko říct. Rozhodně to všechno nebylo jen tak. Vypovídalo to o něčem, co stálo za víc, než za běžný, letný pohled. Sotva na to upnul pozornost, uchvátilo ho to. Posléze si dokonce připadal, jakoby s ním někdo vykonával záměr, jehož důsledky nedokázal ani odhadnout.

Najednou si připadal jako strážný anděl kohosi, koho sám snad nikdy pořádně nezahlédl, natož aby měl možnost lépe si ho prohlédnout.

Kdo to byl? Kdy se to s ním poprvé setkal?

Vzpomínal na první okamžiky, kdy objevil jeho stopy. Bylo to už po válce. Poblíž jeho rodné vesnice se usadili potulní cikáni. Táhli krajem na vozech krytých plachtami.

U ohně se hrály cikánské děti. Sotva se objevil, ustrašeně po něm pokukovaly.

„Máte hlad?“

Jedno zavrtělo hlavou.

„Cože?! Vy opravdu nemáte hlad? - A co jste jedly?“

„Měly jsme - “

„Ale už nemáme - “

„Ta paní nám dala.“ „Která paní?“ rozhlížel se.

„Krásná paní.“

„Zdejší?“

„Nevíme.“

Mávl rukou: „Ach, vy jedni - lžete až se vám od pusy práší.“ Kupodivu si na tu scénu ještě několikrát vzpomněl.

Proč?

Co ho na tom všem tak zajímalo?

Proč?

Snad pro zvláštní opakující se okolnosti.

Jaké? Chudé, hladové, nemocné, opuštěné děti. Naneštěstí neměl dost času o tom přemýšlet. Najednou zde byli u vesla **soudruzi**. Cítili se být nad jiné povolání vydávat o těch záhadách z jiného světa svá dobrozdání.

Zatím se ale kupila jedna záhada na druhou.

„Je to tak výjimečné“, říkal si Michal. Zvídavost a snaha proniknout za vnějšíkovou stránku záhadných jevů ho hnaly kupředu. Obavy soudruhů, že by mohlo jít o něco nepřírozeného, se rychle rozplynuly. Zejména, když dostal dopis od jedné ženy. Psala mu:

Doslechla jsem se, že se zabýváte záhadným případem... Mohu osobně dosvědčit něco podobného.

Můj tatínek trpěl těžkou cukrovkou. Jednu dobu mu hladina cukru nebezpečně stoupla. Nedala se žádným lékem upravit.

Obrátila jsem se tehdy na paní Zdislavu. Upnula jsem k ní všechny své síly. Během krátké doby náhle klesla hladina cukru na obvyklé procento.

Jeho lékař při kontrole spustil: „Člověče, co jste dělal? Je to možné - tak náhle? Povězte mi, co jste užíval kromě těch léků ode mne! To není samo sebou.“

Tatínek se také usmíval: „Ne, to není samo sebou!“

Po těchto svědectvích a dalších důkazech nemohl už Michal vůbec pochybovat o povaze tajemného působení paní Zdislavy. Objevila se na světě právě tak, jako se zde rodí dobro, pravda anebo krása - úplně v tichosti, nikým nepozorováno - působí často pod povrchem. Stejně tak se na světě objevilo samo

zosobněné Dobro. Přišlo na svět jako dítě, svět o něm nevěděl. Objevilo se v chudobě a skromnosti, a přitom to byl Pán všehomíra. Přišel nepozorovaně, rostl v ústraní, ale potom se objevil, a svým Slovem naplnil celý svět; přemohl zlo a přinesl lidem vládu Pravdy, Krásy a Dobra. A zrovna tak i paní Zdislava. Objevila se tu nenápadně a bez okázalosti, ve vzorné rodině; právě tam si zamilovala zosobněné Dobro, Pravdu a Krásu.

Takový byl její životní ideál, její budoucnost, protože světec se rodí skrze lásku k zosobněnému Dobru.

Soudruzi však byli znepokojeni. Jak by ne. Dennodenně tu někdo provádí něco tak úžasného, že nad tím zůstává i odborníkům rozum stát. Jenže pak se vytratí. Zmizí jako pára nad hrncem. A zůstávají jen záhadné stopy. Stopy blahodárného vlivu.

Hledal ji. Pátral, jenže bezvýsledně. Nedal se však odradit. Tím usilovněji se upnul k úchvatné postavě.

„O koho jde? Kdo vlastně je ta osoba, nám všem tolik drahá. Proč nám pomáhá a jak to vůbec dělá?“ ptal se znovu a znovu.

„Co je vám po tom!“ namítali soudruzi. Osobovali si totiž právo na její odkaz. Chtěli si přisvojit celé její dědictví zrovna tak, jako cokoli jiného.

„Je to má paní.“

„Jak to, že o ní mluvíte tak familiárně?“

„Vždyť ji tak jmenují všichni, kdo ji znají.“

„Cha - chá! Odporujete si! Před chvílí jste tvrdil, že ji skoro neznáte.“

„Ovšemže ji neznám.“

„Tak proč se o ni tolik zajímáte?“

„To máte těžké“, pokrčil rameny. „Pro ty, kdo tomu věří, je to tajemství věčně podněcující k odhalení. Pro ostatní je to pitomost. Z nich pak ti, kdo o tom povýšenecky uvažují, ti se tomu dovedou leda vysmívat, kdežto ti, kdo to hlavně cítí srdcem, berou to jako tragedii či absurditu. Netrefí ven z té absurdity, a tak se chytají vodky či drogy.“

„Proč se o ni tolik zajímáte?!“

„Je to snad zakázané?“

„Není - ale nemůžeme to pochopit, když tvrdíte, že ji skoro neznáte.“

„Řekl jsem už přece, že za ni cítím jistou odpovědnost.“

„Táák?“

„Nejde mi to do hlavy, kam se vlastně poděla?“ vysvětloval dál. „Nechává za sebou stopy. Jenže pokaždé se ztratí jako lesní víla v pohádce.“ „Co vy o ní víte?!“

Neznal ji. Možná, že o ní snil jako o ideálu věčného ženství. Kdykoli totiž žena upoutala muže pro celý život, bylo její tajemství v tom, že on s ní nikdy nebyl hotov; že ona nebyla jedinou, nýbrž tisícovou; nikoli poměrně krásnou variací věčného tématu žena, nýbrž hudbou, v níž našel bohatství něčeho nevyčerpatelného.

„Tohle je žena budoucnosti“ řekl si Michal a uvažoval o tom: „Jistě nepřichází vytlačit muže z jeho postavení lékaře, učitele, kněze či dělníka, ale staví se mu po boku jako pomocnice, jako přítelkyně, jako sestra.“

„Máte to marné“ vykládali mu na všech stranách. „Ta osoba, kterou hledáte, už není mezi živými.“

„Vyloučeno.“

„Jste snílek“, domlouvali mu, „a skutečnost se vám prolíná se snem. Dejte si pozor, abyste na tuto svou snivou povahu nedoplátil!“ To už skoro vyhrožovali.

„Jsou důkazy, že tady nedávno působila.“

„Náhodná shoda okolností. Nebuďte naivní!“

„Nejsem. Znáám několik svědků.“

„Je dávno mrtvá. - Spíš nezvěstná.“

Najednou si ještě víc odporovali. Už neříkali, že vlastně vůbec neexistuje, a pokud se objevila, tedy, že už je mrtvá, nýbrž jednu chvíli tvrdili:

„Vždyť my ji dobře známe! Víme lépe, než kdokoli jiný, kde se skrývá a kdo ji podporuje. Vy se o to nestarejte! To je věc našeho oddělení, abychom ji našli. My už se o ni postaráme. Máme k tomu aparát, organizaci! Až ji dostaneme, my už jí to zarazíme.“

„Co jí zarazíte?“

„Všechno! Hlavně nedovolené soukromé podnikání! A obohacování se!“

„Úplné nesmysly!“

„To říkáte vy - a přitom ji ani pořádně neznáte. My máme takových šarlatánů a babek kořenářek v evidenci! To byste se divil! A věřte nebo ne - všichni jsou stejní! Schovávají se za líbivá slova o zázracích, a zatím - zatím jenom odírají důvěřivé lidi!“

„Co vy o tom, víte?“

„Všechno“, odpověděl mu kdosi sebevědomě a pak nahmátl usmo- lený **Slovník ateisty**, nalistoval heslo *zázrak*. „Hm. Tady to máte“, zahučel a strčil to Michalovi pod nos. Stálo tam:

ZÁZRAK - podle náboženských představ neobvyklý jev, který se udál Z vůle nadpřirozených sil bez ohledu na existující objektivní zákonitosti... Věda zavrhuje možnost zázraků - Aniž dočetl, sklapl umaštěný svazek a beze slov jej vrátil.

„Tak vidíte! Léčení té vaší slavné paní je podvod, založený na lidské lehkověrnosti.“

„Je nezávěsná“, ozval se Michal. „Skrývá se, protože nemá čisté svědomí.“ Vysmál se jim. To je podráždilo.

„Zahráváte si s ohněm!“

„Jak to?“

„Hrajete si na soukromého detektiva. Nezapomínejte, že i to je nedovolená živnost. Tak pozor!“

„Jenže já se do toho musím míchat. Jinak se stane bezpráví.“

„To už nechte na nás!“

„Nemohu. Vždyť právě tato paní svátého života je postižená. To ona trpí škodu.“

„Co to zase melete? Jakou škodu trpí ?!“

„Vždyť ona - Právě tím, že se kolem ní hromadí místo úcty a vážnosti tolik pomluv a vyložených lží, zlomyslných i dobře míněných, ale hlavně

lhostejnost a zapomenutí. A to není na místě. To by mělo každého nutit, aby se stále znovu ptal: kde je ta nezvěstná? Kdo to tady klade překážky jejímu nalezení? - “ „Na takové otázky nemáte právo!“ zarazili ho.

Napřed ho pustili, ale doma na něho znovu čekali jiní. Odvedli ho. Kdo? Lůza v uniformách a kožených kabátech.

Mamě se ptal po důvodech svého uvěznění, ale vnitřně mu bylo jasné, že trpí kvůli té nezvěstné paní, a snad i kvůli svému snění o ní.

„Motiv ženství“, jak říká Gertruda von le Fort, „zní celým stvořením. Vznáší se jako jemné vzdálené preludium nad otevřeným lůnem panenské země. Vznáší se nad milovanou nevěstou a manželkou. Vznáší se nad každou lidskou matkou - každá je přezařována dítětem... “

Právě vězení mu otevřelo oči. Ukázalo mu nové příležitosti k prožívání žalmů:

, Je-li mnoho pronásledování, je i mnoho možností, jak se osvědčit. Kde je mnoho věnců, tam je mnoho zápasů. Prospívá ti tedy, že je mnoho pronásledovatelů, takže při mnohém pronásledování snáze najdeš, jak si dobýt věnec. “

Patrně zrovna zde plně pochopil, že ta nezvěstná a hledaná není zdaleka jen pomocnice hladových a opuštěných dětí, ani pouhá uzdra- vitelka, ale především žena, a tedy hlavně matka.

Čtyři stěny vězeňské cely jakoby svíraly ideální prostor, v němž Michal snil o „Věčné ženě“.

Všude, kde se člověk oddává - je i paprsek z tajemství věčné ženy; kde však žena usiluje pouze o sebe samu, metafyzické tajemství se vytrácí; tím, že vyvyšuje vlastní obraz, ničí obraz věčný. - Vira v čaroděj-

nice křesťanských věků, třebaže se v jednotlivých případech strašlivě mýlila, hluboce vyjadřuje onu strašlivou hrůzu před ženou, která se zpronevěřila svému metafyzickému určení.

4. OKNO V PAMĚTI

„Bezpečnost! Otevřete!“

Škvírou mezi dveřmi vykoukly dvě vyděšené oči.

„Tady to vypadá“, řekla jedna ze dvou postav ve dveřích. Druhý muž se skláněl nad Standou.

„Člověče, co je s vámi? Úplně se třesete! Nemáte horečku?... Měl by rychle do nemocnice!“

„To určitě“, napadlo Standu, „leđa snad pro další dávku, - a pak tradá pryč!“

„Jste Stanislav Cejpek?“ ptal se muž listující v legitimaci.

„Hm.“

„Zaměstnání?“

„Zrovna - hledám.“

„A táák?!“

„Znáte Markétu Adamcovou?“ vystřelil ten druhý.

„Tak trochu.“

„Kdy jste ji viděl naposledy?“

„Asi před půl rokem.“

„Vzpomeňte si lépe!“

Mlčel.

„Tak si vás vezmeme s sebou.“

„Nic jsem jí neudělal!“

„Tak proč jste jí dal ten neřád? Víme všechno.“

„Odkud jste to bral? Kde jste to vařili?“

Všechno se s ním zatočilo. Svalil se...

... „Kluci! Je zle!“ zaječel Pavel, „Markéta je vyřízená.“ Popadl ji za zápěstí a snažil se jí nahmatat tep. Pustil ji. Rukají bezvládně klesla.

„Co s ní je, k čertu?! Kolik jsi jí toho dal?“ obrátil se Pavel na Standu. „To je normálka. Asi už v sobě něco měla.“ „Zavoláme doktora“, ozval se Martin.

„Ty seš fakt cvok!“ okřikl ho Standa.

„Co když se neprobere?“

„Proč by se neprobírala? Vždycky se probírala.“

„Chodte s ní!“ říkal kdosi. Martin se ji pokusil zvednout. Byla úplně bezvládná. Standa s Vlastíkem se na něj chvilku dívali a pak se rozchechtali.

„Počkej“, odstrčil Vlastíka.

„Potřebuje na vzduch.“

„Ale jo -“ přizvukoval Vlastík, pak mrkl na Standu. „My už ji za- vedem někam, kde jí bude líp.“ Vlekli ji ven... -

... Standa se probíral. Uviděl, jak se nad ním sklání sanitář. Přidržel ho, aby nespádl s lůžka. Vůz rychlé pomoci je odvážel do nemocnice.

Zakrátko se dozvěděl, že po doléčení má na krku prokurátora kvůli příživnictví, přechovávání a prodeji narkotik, pokus o vraždu.

„Někdo moc žvanil - asi Markéta“, napadlo ho. Jenže ta se ho naopak snažila zachránit:

„Kdepak! Určitě mi nechtěl nic udělat!“

Standovo nešťastné prozrazení však už bylo venku.

„Tak jo. Dal jsem jí to. Nevěděl jsem, že už měla něco v sobě.“ Navíc v abstinenční krizi pověděl všechno ostatní:

„Vaří to Pavel Zlámal a Vlastík Klaus.“

„Kde to dělají?“

„U Pavla.“

„Komu jinému jste to dal, kromě Markéty Adamcové?“

„Nikom“, dušoval se Standa, „víc jsem neměl.“

„Ale jděte! To nám nevykládejte! Ve splachovači jsme toho našli habaděj.“

Sotva dostal injekci, usnul. Spal neklidně. Zdálo se mu, že ho stále někdo budí a unáší kamsi pryč z domu, kde na něj civí jakési ošklivé masky. Kdosi ho stále strkal z jedné místnosti do druhé, jednou rukou mu dával lízátka, a druhou mu je zase bral dřív, než je stačil rozbalit a ochutnat.

V šedivém domě „děcáku“, kde pak zůstal natrvalo, ustalo tohle věčné dráždění a nepokoj. Místo toho tam číhaly studené šedivé zdi, plné mlčení a cizoty, zrovna takové, jaké vidával z balkónu paneláku.

„A co jsme mohli dělat?“ krčila rameny paní Cejpková, „Museli jsme ho dávat do jeslí. Jak bych jinak mohla dokončit vysokou školu? Copak to jde bez jeslí? Při těch zaostalých službách u nás? A co teprve, když mi ten můj utekl s tou svou - !? Ze jsem neměla studovat vysokou? Jenže kde bych dneska byla, když mě ten můj nechal?“

V novém prostředí se mu zdálo, že má rád Markétku. Byla mu tolik blízká. Byla to však jenom nová iluze. Člověk, který nezakusil v dětství štěstí být milován v kruhu vzájemně se milujících osob, takový člověk možná dokáže milovat, ale pokaždé spíš jaksi mlhavě, zatímco při konkrétních projevech lásky bude vždy náchylný zakoušet jakousi neobvyklou, cizotu. Takový se může, snaže než kdokoli jiný, znetvořit v bezcitného surovce a cynika, schopného sáhnout na život sobě i druhým.

Standa si někdy připadal jako **Nick Jagger** ze skupiny **Rolling Stones**. Imponovala mu už jeho vzpurná póza, s jakou rozvíjel intonační a výrazový kontext blues až do jakýchsi hlasových grimas. Vyhovovalo mu, že člověk nemusí rozumět anglickým textům, a přesto správně vytuší, o co jde. Vyhovovalo mu, že zpěvák by se mohl zrovna tak dusit nenávisí, ale že místo toho se jen satansky vysmívá. Přitom býval Jaggerův zpěv občas přehlušován hudbou do té míry, že mu skoro nebylo rozumět. Uchvacovala ho závěrečná výbušná skladba nahrávky *Fingerprint File*. Jak ta jen byla napěchovaná sugestivním, monotónním rytmem, do něhož se kytarové riffy prolínaly s Jaggerovými výkřiky.

Rolling Stones se ve svém pokusnictví obírali s pocity neuspokojenosti, frustrace a znechucenosti životem. Vyjadřovali to prudkými a agresivními nahrávkami, které měly ráz výkřiku spojeného s dábel-ským šklebem. Právě tak tomu bylo ve Standově oblíbené nahrávce / *Can't Get No Satisfaction*.

O náboženství neměl valné mínění. Jenže na rozdíl od mámy, která se s tímto *přežitkem* okázala a demonstrativně rozešla, když se v době dospívání hlásila na pedagogickou fakultu, Standa vyrostl už v prostředí lži, neupřímnosti a protináboženského běsnění komunistů.

„Musíme vychovávat mládež v duchu pevného, bojovného ateismu! Vědecko-ateistická výchova je proces kritiky a vyvracení náboženského chápání světa.“

Tak zněla výchozí deviza třídní učitelky ve škole, zrovna tak, jako ředitele Vonáče z Dětského domova.

Bylo tedy skoro samozřejmé a zdánlivě spontánní, když se Standa nechával unášet zajímavým smíchem zpěváka skupiny **Rolling Stones**.

Prožíval onu část svého života, kterou mu bylo dopřáno odkrýt, zdaleka ne tak pod dojmem toho, co mu dala rodina a škola a Dětský domov, jako spíše pod náporom masových sdělovacích prostředků, hudebních a video nahrávek. Tam se ovšem častěji a snáze objevil sex a porno, jenom ne nic, co by se týkalo náboženství - snad leda *God- dardív* film líčící Pannu Marii jako cizoložnici. Pohrdal náboženstvím, o němž se nikdy nedozvěděl. Film **Ve jménu růže** mu podbízel názor, že za náboženstvím je pouze jediné - neuspokojená pohlavní touha.

Nechával se unášet proudem písničkového toku, záchvěvy a rytmem nahrávek a videoprogramů. Vůbec mu přitom nepřipadla na mysl rafinovanost těchto prostředků manipulace mas přitažlivými a dráždi- vými tvary, která snad dosáhla vrcholné virtuozity ve *Formanové* filmu **Vlasy** a jeho hudebním doprovodu.

Od banálních *Dietlových* seriálů á la *Nemocnice na kraji města* a jiných limonád typu „*neprůstřelný major Zeman*“, které sledovali v *děčáku*, přeskočil Standa rovnýma nohama do švédských a německých pomočasopisů, do *Playboye*, k **Jamesu Bondovi**, **agentovi 007**, anebo do říše *Souvestreova Fantomase*:

„*Fantomas je schopen přivodit výbuch parníku a svévolně zabít stopadesát lidí, když mu takové drama umožní prohlásit se za mrtvého a sprovodit tak ze světa jednu ze svých tváří, osobu přitom tak těžce kompromitovanou, jako je ...*“

Standa byl plný protikladů. Fakt je, že mu nebylo ještě ani čtrnáct, když poznal, že to, co vykládají ve škole, v „*děcáku*“, a konečně i v televizi a v novinách, je zhola něco jiného, než samotný život. **Major Zeman a kapitán Kloc** jsou právě tak *blbá lež*, jako hra na zpovědnici v rubrice *Dopisy Sally v Mladém světě*. Dychtivě se tedy vrhl na to nejsvůdnější z druhého konce světa. Jenže ouha - po ruce bylo většinou jen to nejlevnější - odpadky a pomyje. Nedopadnutelný zločinec z románu **Fiakr noci** mu učaroval.

Do ohlušujícího praskotu se rozléhaly srdcervoucí výkřiky, zoufalé volání a žalostný nárek.

Co se zase stalo?

Po nadlidském úsilí vyskočili Juve a Fandor ze skluzavky v místě, kde křižovala se schodištěm... Ve dvoraně spatřili dav, který sebou zoufale zmítal, lidské stádo, jež zmateně prchalo s vytřeštěnými obličejí.

Byl okouzlen představou věčně unikajícího génia zla, jakou mu nabízel tento levný brak. Dokonce ani v době, kdy se ocitl na lavici obžalovaných pro pokus o vraždu Adamcové, ani tehdy se nedokázal vymknout z tohoto svého snu. Tolik mu podléhal. Tolik se se do něho vžíval.

„Popírám obvinění“, tvrdil drze do očí vyšetřovatelům, prokurátorovi i soudci.

„Odporujete si. Vypověděl jste přece před vyšetřovateli, že jste jí dal injekci s drogou.“

„To bylo jinak. Řekl jsem to pod nátlakem. Vyšetřovatelé využili mé abstinenční krize, kdy jsem naléhavě potřeboval dávku. Neměl jsem motiv.“

„Měl jste motiv. Chtěl jste se zbavit dívky, kterou jste přivedl do jiného stavu.“

„To není pravda. Miloval jsem ji. Víím, že nejsem žádné nevinátko, ale pokus o vraždu si nenechám přišít. To tedy ne!“, vyhrkl sebevědomě Cejpek a připadal si v tu chvíli jako Fantomas v příběhu **Červená vos**.

Bandita zařval: „Můžete mě obžalovat ze všech zločinů, které vám napadnou, ale zakazuji vám tak lživé obvinění. Jsem-li zde, je to právě proto, že jsem vůbec neměl účast na smrti lady Belthamové. Mám zajisté na svědomí

mnohé vraždy a neskrývám se s tím, jsem povznesen nad osud, a vy mě tak hned neuslyšíte škemrat o milost. Je však jedna věc, kterou bych nikdy nemohl připustit, a to je být obžalován z toho, že jsem zabil ženu, kterou jsem miloval...

“

Otrásající detonace a děsivé scény zločinů Fantomase se mu v mysli slévaly s představou **Michaela Jacksona**. Songy **Jacksonovy „PĚTKY“** byly dvouminutovými detonacemi. Jejich balady uklidňovaly zlomená srdce *teenagerů*.

Sólový singl **Michaela Jacksona** *Got To Be There* obsahoval potřebnou dávku melancholie. Jemný zvuk kytarových strun, ťukající spinet a zvonkohra - přesná to střelba do Standových citů. A co teprve **Jacksonovo** sólové album **Thriller** !

Standa se zachvěl, protože zrovna v tu chvíli s ním zatřásl soudcův řízný hlas:

„Máte to marné, Stanislave Cejpku! Vaši spolupachatelé Pavel Zlámal, Vlastimil Klaus a Martin Voráč, které jste prozradil během protidrogové léčby, vám to oplatili stejnou mincí.“ Zatvářil se nechápavě.

„Vypověděli, že Zlámal vyráběl drogy a Klaus je prodával dál, právě tak jako vy. Našli jsme zbytky.“

„No a?“ pokrčil rameny.

„Záměrně jste předávkoval Adamcovou, abyste její zbavil. Viděli vás, když jste jí dával injekci.“

„To není pravda!“

„Voráč chtěl volat doktora. Vy jste odmítli. Místo toho jste spolu s Klausem vyvlekli bezvládné děvče z té vaší sklepní díry a odtáhli jste ji do parku.

Neposkytli jste jí první pomoc!“

„Ne! Tak to nebylo!“ vyhrkl Cejpek, „Volal jsem anonymně záchranku. Řekl jsem, že v parku leží nějaká ženská.“

„Tak vidíte. Tím jste doznal zbytek pravdy.“

Ušklíbl se a pohodil hlavou, až se mu rozhoupala náušnice v levém uchu. Provokativně tak předváděl svou touhu být jiný, odlišný a blízký tomu, co mu

bylo z duše protivné, nicméně ve snaze o recesi přece jen dost blízké. Dával to najevo celým svým teatrálním stříhem a účesem vlasů, vysokými koženými holinkami, černou koženou bundou ornamentovanou kovovými cvoky.

Tohle nápadné zdobení, mající upoutávat pozornost zejména starších a vzbuzovat jejich pohoršení, nelibost, ne-li dokonce hnus, posilovalo jeho ješitnost a pýchu. Tohle už nebyly jen módní výstřelky, směřující k upoutání pozornosti opačného pohlaví. Šlo o předvádění skutečně sexuální úchylky tak, jakoby by byla pravá, a to ve snaze šokovat všechny starší, mající ve společnosti vážnost, postavení, peníze, prestiž a dokonce i monopol na to, dávat všemu, co s tím souvisí, nálepku normálnosti.

Sotva byl ale usvědčen, v nouzi a v zajetí pocitu ohrožení, zmohl se narkoman se svou oslabenou vůlí jedině na to, že se poddával duševní nemoci. Zkrátka jakýmsi volným pádem klesal do zajetí schizoidní psychózy, navozené vlivem drog.

Zdalo se mu, že právě tak uniká svému dotěrnému okolí, což naopak v jeho okolí vzbuzovalo rozladěnost a neklid. Cítil se být nesmírně blízko svému nepolapitelnému hrdinovi příběhu, nesoucím název **Fi- akr noci**.

Oba muži, pádící za Fantomasem, probíhali různými odděleními, jak jim přicházela do cesty. Sířili kolem sebe hrůzu...

Vnější zamřížovaný svět se však prodíral do jeho snů stále dotěrněji-

„Dostat se tak aspoň do lakovny“, uvažoval Standa, „jistě by se tam našlo trochu toluenu. Nebo mít tak aspoň *Indulonu* na pečení topinek, o odvaru z banánových slupek ani nemluvě.“

Vybavila se mu vzpomínka na jedno táboření v přírodě. Vařili tehdy banánové slupky a společně popíjeli ten odporný drink. Všem jim z toho šla hlava kolem. Potom jim to přišlo jaksi samo od sebe, že i Markéta najednou šla z ruky do ruky. Jakoby to byla docela neživá hračka.

Jedině Klaus tím byl zhnusen.

Martin si připadal odporně až k ránu, kdy mu začala hlava třeštit bolestí, a Pavel mu dal *bonbon*, totiž *Alnagon*.

Standovi však to, co se dělo, nepřišlo divné ani druhý den. Jak by ne. Po sexuální *revoluci*, kterou u nich zahájil táta svým odchodem od rodiny za sekretářkou, snadno přišla *anarchie*.

Pak přišla ta trocha *sexuální výchovy* ve školních lavicích, á la sexuolog Radim Uzel. Vlastně to bylo hromadné vulgární zneuctění lidského těla, zkrátka něco, co rozdrásalo a rozervalo ušlechtilé pletivo pohlavnosti a setřelo její čistý pel a svěží barvy.

Časopis **Mladý svět** se musel ve třídě povinně odebírat z třídního fondu. Zničil to, co snad ještě někde zbylo. Poskytl klukům návody k používání ochranných prostředků a doporučoval sebeukájení jako ochranu proti šíření AIDS.

Pak už místo někdejších úvah o *manželství na zkoušku* zbyl pro mnohé z nich **sex jen jako rafinovaný sport. V prostředí zhrubých mravů zarytých** materialistů se totiž na ženu pohlíží především jako na sexuální bytost, a teprve potom jako na člověka. Snad právě proto komunistický zákon nestíhal prostituci jako takovou, nýbrž toliko jako nedovolený způsob soukromého podnikání a obohacování se.

Za takových okolností se málokdo mohl nad Standou pohoršovat, byla-li Markéta pro něho pouze předmětem hrubé rozkoše, který je třeba odstranit, sotva se stane nepohodlný.

Přesto se jeho otec, inženýr Cejpek, náměstek ředitele podniku, pohoršoval. Pohoršoval se zrovna tak, jako soudce či prokurátor, a právě tak, jako vězeňský dozorce, který ho vedl do cely vyšetřovací vazby.

A Standa? Cítil vůči nim všem značnou povýšenost. Mlčky se oddával svému snění o hrdinovi **Červené vosy**.

Na chodbách se to jen hemžilo advokáty. Všichni tam přišli v naději, že se budou moci k banditovi přiblížit a získat od něho pověření k obhajobě.

„Jsem Král zločinců zašeptal Fantomas, „potřebuji krále obhájců.“

Případal si, jakoby on sám - zdánlivě bezvýznamný - řídil to dotěrné okolní dění podle svého plánu - zrovna tak, jako Fantomas, který se ocitl ve vězení jenom tehdy, když se sám policii dočasně vydal.

Tento klam ho ovládal ještě dlouho poté, co soudce vynesl rozsudek. Nic překvapujícího. Nucené práce znal jako výchovný prostředek už dávno z „*děcáku*“. Ani tehdy, když byl ještě jako malé dítě tvárnější a poddajnější, ani tehdy v něm toto opatření nezanechalo příznivější odezvu.

5. TRÁPENÍ ORGANIZAČNÍHO ČLOVĚKA

„Nákoáá!!“ ozvalo se zařvání z ředitelovy kanceláře.

Sekretářka sebou cukla. Správně vytušila, že onen skřek znamená její jméno, a spěšně končila telefonní rozhovor:

„Tak zatím - a sežeň mi ty *Medojedky!*“

To už se před ní objevila nasupená hlava soudruha Adamce: „Svolejte vedoucí provozů! Svolávám poradu!“

„Na kdy?“

„Hned!“

Poradu zahájil slovy:

„Já vám říkám, chlapi, tohle jsou neudržitelný stav! Jestli se s tím ráz dva něco neudělá, tak se ten škarbál otevře!“

„O co jde?“

„Přece o výrobu! Chlapi, tam lítá půl milionu, tam je rána - půl milionu - bota! A vedoucí výroby? To je bohém a liberál nejtěžšího kalibru!“ Všichni se zatvářili nechápavě.

„Platíme lidem jako hrabě Monte Christo! Děláme bohatý lidi a chudý podnik! Tyhle věci musí zmizet z povrchu zemskýho!!“ Udeřil pěstí do stolu. - „Zkrátka jsme jednou výrobní podnik, a basta! Tak se musíme zabývat výrobou. Nekompromisně!“

Náměstek Cejpek už už zvedal ruku, ale Adamec ho zarazil:

„Já vím, co chceš říct! To ví každěj blbec - kromě soudruhů nahoře. Ti jsou jiného názoru. A přes to nejedou vlaky!“

„Ale - “

„Nechci slyšet žádné ALE! Takhle se už dál jet nedá! Tam platíme úplnou šlechtu, která nemá s naší výrobou nic společného! S tím je amen!!“

Vrtík si vzbavil scénu z *Jarryho* hry:

Otec Ubu: „ Přineste bednu na šlechtu a hák na šlechtu a nůž na šlechtu a knihu na šlechtu! Potom nechte předstoupit šlechtu! “

Matka Ubu: „Prosím tě, otče Ubu, mírni se!“

Otec Ubu: „Mám čest vám oznámit, že abych obohatil království, zahubím všechny šlechtice a zaberu jejich statky. Sem se šlechtici, a protože chci pořád bohatnout, dám popravít všechny šlechtice, takže mi připadnou všechny jejich statky. Honem nacpat šlechtu do díry! “

„No, řekni si k tomu, Rosťo, svoje! Seš přece náměstek!“ Cejpek zapumpoval rukama ve vzduchu a koktal:

„Hmm - přece -“

„Rosťo, drž už hubu, nebo vyletím z kůže!“

Náměstkovi poklesly ruce. Rozhlížel se, že ho snad někdo z vedoucích techniků podpoří. Ti měli na starosti úplně jiné věci.

Vrtík zrovna hloubal nad reklamou, která tvrdila:

Zaplatíte jeden přijímač - - dostanete dva.

Máme pro vás novinku - naše přenosné autorádio.

Vedoucí stavební čtyři měl plnou hlavu přemítání: „Kde jenom seženu ten cement na stavbu garáže?“

Právnícká se zamýšlela nad tím, co koupit k večeři: „V samoobsluze mají *Zmrazené taštičky se špenátem*. Krabička má čtvrt kila, to máme dvě porce. Není to drahé a nedá to žádnou práci.“

Sekretářka byla hluboce zahloubána do zápisu z porady, neboť u předcházející stránce měla **Případ roztěkané rudovlásky**.

„Myslíte, že to vypadá nadějně?“

„No těžko říci“, řekl Mason vyhýbavě, „ale možná, že jsme narazili na stopu...“

Pojednou nasupeně vzhlédla. To nepříjemné individuum na ni houkalo:

„Nákoááá, dejte to do zápisu!“

„Ovšem. Takže ty peníze potřebujeme naléhavě.“

„Ale né! Porada se jednomyslně rozhodla... Jiné cesty není! - Musíme si to říct, jak je to pravda! Jenom jak je to pravda! Vysoce spravedlivě! A kde nám pravda nestačí - tam si musíme pomoci, jak říkala stařenka, že ano?! S těmi, kterých se to týká, to projedná inženýr Cej-pek! Se vši parádou! Naprosto nekompromisním způsobem!“ Náměstek ani nemrkl.

„A ti, kdo tady ve výrobě zůstanou,“ nařizoval Adamec, „ti musí s platy dolů! - To je myslím každému jasný, nebo ne?!“ dodal důrazně a zakoulel zlověstně očima. „Projednáš to s nimi, Rosťo! Seš přece náměstek, ne?!“ Cejpek se zmohl jenom na své: „A hotovo dvacet!“

Vrtíkovi vytanula na mysli část hry *Alfreda Jarryho*:

Otec Ubu: „Nejdřív zreformuju spravedlnost a pak přistoupíme k financím. Zdaníme majetek deseti procenty, druhá daň bude za obchod a za průmysl, třetí za sňatky a čtvrtá za úmrtí každá po patnácti francích.“

První finančník: „To je přece blbost, otče Ubu.“

Druhý finančník: „Je to nesmysl.“

Třetí finančník: „Nemá to hlavu ani patu.“

Otec Ubu: „Děláte si ze mne blázny? Do díry s finančníky!“ Všichni

vedoucí pak jako jeden muž uvítali ředitelův návrh:

„Postavíme si nové kanceláře, co říkáte, chlapi?! Ať trochu reprezentujeme!“

„No jo, ale jak? To nám shora přece nepovolí.“

„Ale povolí, Rostičku, povolí“, řekl Adamec a šibalsky mrkl na ekonomu.

„My už jsme tady s Edou vymysleli, jak na to.“

„Jak?“

„Předně s tím nepolezeme ven.“

Cejpek fascinovaně zíral do Adamcovy tváře. Byla neproniknutelná jako skála. Chvilí ještě napínal a pak řekl:

„Postavíme mateřskou školku.“ „A taky jesle“, dodal ekonom. „To nám přece kdekdo schválí. A nejen to.“

Ještě nás nahoře pochválí. Za to, co děláme pro stabilizaci kádrů v rezortu.“

„No a co s tím?“

„Rosťo, ty seš natvrdejší Za pár let zjistíme, že to vlastně není tak rentabilní, jak se myslelo a v tichosti změníme užívání objektů na kanceláře.“

„Všecko se bude stavět smlouvou o dílo!“ řekl rozhodně ekonom s lišáckým úsměvem. Ten starý recidivista to opravdu nevymyslel docela špatně. Stavělo se a platilo se z ruky do ruky - a mezitím se stihlo postavit i několik chat a rodinných domků.

Adamec získal velkou reklamu. A šlo to podle plánu. Sotva bylo možno změnit způsob užívání, hned se objevil na poradě návrh:

„Není to rentabilní. Kromě toho, o děti se mají starat nejen maminky, ale i tatínci! Na to se u nás rádo zapomíná! Musíme tu školku a jesle zrušit, chlapi! Jinak to srazí celý podnik do hrobu!“

Přes noc byly objekty přestavěny na kanceláře a ještě rychleji zmizela z archívu dokumentace o stavbě, která se pak už nemusela uchovávat.

„A co s vybavením?“

„O to se postaráme! Vysoce spravedlivě!“ umlčel zvědavce Adamec.

Vybavení pak bylo za směšně nízkou zbytkovou cenu rozprodáno mezi *velkou trojku* - ředitelovi, náměstkovi a ekonomovi.

Kdekdo si připadal jako v *Jiříkově vidění*. Děšť anonymů se snesl na úřady. Skončilo to obviněním a stíháním jednoho vrátného. Byl totiž přistižen při krádeži odpadového materiálu.

„Darebák jeden! Taková troufalost! Místo aby hlídal!“ „Tohle si lidi nemají dělat“, mínil Vrtík.

„Co?“

„No přece brát spravedlnost do svých rukou. Jak říkal Švejk: *Ono se řekne pomstít se. Někdo si myslí, že se pomstí a nakonec to vodnese*

ten, koho si takej človek vybral za nástroj pomsty. Proto říkám, chtít se někomu pomstít, tak to vodnese nevinnej člověk. “ Energetikovi přicházel na um

Kafkův Zámek:

Prímý styk s úřady nebyl ovšem příliš obtížný, neboť úřady, ať byly sebedokonaleji organizovány, měly úkol vždycky jen hájit odlehlé, neviditelné záležitosti, jménem odlehlých, neviditelných pání, kdežto K. bojoval za něco nanejvýš živého a blízkého, za sebe... A přece je tento aparát velmi citlivý. Důkazem toho je, že uvažuje-li se o nějaké záležitosti hodně dlouho, může se stát, ačkoli uvažování není ještě u konce, že najednou s rychlostí blesku dojde na nějakém nepředvídatelném a později nezjistitelném místě k vyřízení, jež záležitost uzavře. Je to jakoby úřední aparát nesnesl to napětí.

Tak se mu stále vkrádal do mysli Kafka, třebaže vzápětí si vždycky říkal: „Tohle zrcadlení absurdity světa nás ale nevytrhne z té blbě skutečnosti!“ Den ode dne se víc a více utvrzoval v názoru, že z přítomného marasmu si nemohou pomoci jen lidé samotní - bez pomoci shůry.

„**Hmrrr!**“ zamručel soudruh Adamec - „Chlapi! Co bude s prvo- májovým průvodem? Sežeňte nějaký ty krojovaný babky! Ať se tam trochu zavrtěj před tribunou, a bude to!“

„To je těžký“ ozval se náměstek, „už vloni nechtěli jít ani za stovku.“

„**Hmrrr!** To jsou stavy! Neudržitelné stavy! Hmrr! - Tak jim dejte po stopadesáti! A taky, aby někdo nesl transparent!“ „Za to se odjakživa dávaly dvě stovky.“ „Dejte jim to zas!“ rozhodl Adamec.

Ekonom zrovna osahával pod stolem sekretářce nohy. Ta to jako obvykle skoro ani nebrala na vědomí. Byla příliš zaujata neohroženým vystupováním **Perry Masona** před soudní porotou.

Vrtík se obíral katalogem zahraničních aut a překvapeně šeptal mechanizátorovi:

„**Toyota Celica ST 2000 LB** stojí v Rakousku jen 119.770, - šilinků, kdežto **Datsun 260** prodávají jen za 205 tisíc! To je, co ?!“

„Na to ti kašlu“, odbyl ho mechanizátor, „Já mám strašnou žízeň!“ a šeptal dál: „Tudle už není možný! To by chtělo škopek blata - “

„Hm - jedno orosené by bodlo.“

„Aspoň na začátek - ta porada nemá konce.“

Vrtík se rozhlédl, po okolním dění, tolik absurdnímu. A přesto se nezvedl a neutekl odsud. Připadal si právě jako Švejk, když říkal:

„Já si nemohu pomoci - já jsem byl na vojně superarbitrován pro blbost a prohlášen ouředně zvláštní komisí za blba. Já jsem ouřední blb.“

Nato se podíval na mechanizátora. Zdálo se mu, že také v něm poznává Švejka, zrovna když říká:

„AŽ bude po té vojně, tak mě přijed' navštívit. Najdeš mě každé večer vod šesti U kalicha. “

„Jakýpivo mají U kalicha?“

A jako ozvěna ozvala se Svejnova odpověď: „ Velkopopovický.“

„Už aby to skončilo“, řekl polohlasem.

„To teda jo.“

„Co je to tam? Jsou tady dvě porady, nebo co?! Kdo tady nechce být, nemusí! My tady nikoho nedržíme! Jak - kdo - chce - chlapi!“

Kupodivu zůstali všichni sedět na místech.

Předsedův zájem se teď upnul na mechanizátora:

„Musíš být jako štika! - ale ne leklá!! Rozhodovací činnost musí být s tužkou za uchem, to vám říkám na rovinu, chlapi!“ „Co, co?“ kotal mechanizátor.

„No řekni! Jak to tam vypadá, na tvém úseku?“

„Tó - tó je tak - lítáme jako andule!“ vyrazil ze sebe mechanizátor, „Fakt! Je to nad lidský síly! Prostě katastrofa!“

„Cože?! Vždyť je to tam u vás technikou přímo překrvený!“

„Nó - tedy při vši té bídě, ono to zas není tak nejhorší.“

„Tak to slyšíte, chlapi! Jenže takhle to nemůže jít dál! Ta kára sama nejede!!

Ta kára se musí tlačit! Rostb, řekni si taky k tomu něco jako náměstek!“

Cejpek zamával rukama jakoby lapal po dechu a pak vybafnul:

„Musí se šlápnout do pedálů! A bude -“ Předseda se v tu chvíli zase chopil slova:

„**Hmrrr!** Chlapi, ten život nemůže takhle pokračovat, a my to řídíme! - Zkrátka nedělá se mravenčí práce tam dole! - Jeden se sprchuje a traktor klapel! A v dalším středisku? Hanba mluvit! Tam je to mrtvola - a studená! - Chlapi, nepleťte se! Já vidím všechno! Mně nic neujde. To vám říkám docela na rovinu. Dvě hodiny jsou ztráta času, přátelé. Nerad bych viděl někde hrát karty nebo pít pivo - a já to přitom vidím na každém kroku! To jsou nezvratný fakta, hoši!“

„Ne, tohle ne! Kde to bylo, schválně, kde?“

„Dobrá - pro vaši informaci - já se dívám v jednom středisku kdo - - kde - a on - nikdo - nikde! Jenom si tam vykračuje nějaký vedoucí technik jako přednosta stanice! Copak to tak jde? Slyšíš to, náměstku?! CO JE TO !?!“
vyrzil ze sebe Adamec a tvářil se zděšeně. Chvilí koulel očima, ale to už nabral dech náměstek a spustil:

„Musí se zabrat špóna, chlapi. Jinak...“

Ekonom Eda měl plné ruce práce pod stolem v klíně sekretářky Novákové.

Zatím náměstek zakončil své vystoupení: „Hotovo, dvacet!“

Vrtík byl ovšem příliš zaujat prospektem podniku **Tesla**, který přímo dráždil jeho obrazotvornost.

Mechanizátor zatím utkvěle váznul na své neodbytné představě půllitru oroseného piva. Zato korpulentní právniče měla plnou hlavu těžkého úkolu. Co chvíli mrkla do právnických spisů na podrobnosti o přístroji **REDOR**, a přiživila tak svou nerozhodnost.

Vibrační masáž - prostředek k redukci váhy k udržení fyzické a duševní svěžesti a k účinné rehabilitační léčbě.

„Prosím pěkně, já fandím mladým lidem, ale musí napřed něco ukázat!“ řekl Adamec a ukončil poradu.

Sotva se vyprázdnila kancelář, vyskočil křepče od stolu a vytáhl ze skříně láhev s vinětou **Jan Becher** na reprezentaci, strčil ji spěšně do aktovky a zařval:

„Jaróóó!“

Jen se objevil ve dveřích, vmetl mu do tváře:

„Rychle! Sežeň kytku!“

Ten věděl hned kolik uhodilo. Okamžitě zajel pro kytici a čekal Adamce u vchodu. Vzápětí uháněli za pokladní Jarkou. Ta už čekala doma.

„Jak by ne“, říkal si Adamec. „Copak nechce, abychom jí nechali její Hanku vystudovat vysokou? A možná - možná, že by se mladé sešel i družstevní byt.“

To byl ovšem pro Jarku silný motiv, jenže v té době ještě netušila, že ji zanedlouho v tomto přítulném úsilí vystřídá vlastní dcera.

„Honzo, ty seš divoch!“ dobírala si ho Jarka, protože valil dovnitř jako velká voda.

„Kdes byl tak dlouho?“ ptala se později Ležel vedle ní a odpočíval.

„Aáale“ uklouzlo mu - „Musel jsem to ukázat těm blbcům na poradě. Jenže je to marný. Kdo je blbem, blbem zůstane.“

Teprve teď si vzpomněl, že přinesl květiny a becherovku.

„Strčím je do vody.“

Pak si nalili likér a leželi spolu. Polohlasem si mumlal:

„To už není pro člověka!“

Litovala ho, jak strašně je osamělý. Docela jí přitom uniklo, že má doma manželku a dceru.

„Měl bys víc zapráhnout Cejpka. Ten jenom bere peníze.“

„**Hmrrr!** Ten? - Víš, že je na dvě věci!“

Zneklidněl. Zvedl se a chvilku chodil po bytě. Zvenčí doléhal hluk traktoru. Vyhlédl nasupeně oknem. Nato vybuchl:

„Ten mechanizátor! Chlapi mu sedí v hospodě a nafta teče!“ „Co máš z toho!“

Vypili asi půl láhve likéru. Setrvali asi hodinku v příjemné pohodě. Pak ho cosi popadlo, vyskočil, běžel k oknu a zařval:

„Ten traktor tam pořád ještě klape! A to se nemám rozčilovat!“ Pustila televizi. Vysílali zprávy a pak seriál.

„Neboj se, holka! Já ten kvartýr pro Hanku seženu!“

„Hanka má teď plnou hlavu s dokončením studia na vysoké“, utrousila Jarka. Vyvalil na ni oči a vyhrkl:

„Potřebuje s něčím pomoci?“

„Jak by ne?“

„Tos měla říct už dávno!“

„Proč?“

„Přijmeme k nám do práce někoho - jen tak - ale hlavně aby jí napsal diplomku.“

„To by šlo?“

„Všechno jde“, utrousil velkomyslně a dodal: „Ty to ale zase trochu domluv s mladou! Vždyť o nic nejde!“

„Jasně.“

Spokojeně zamručel a nalil do sebe zbývající obsah láhve. Za chvíli mu to stouplo do hlavy a začal vyřvávat jakousi odrhovačku:

*Sálóméé, mach kajn šmé na moje portmonééé - já nésu na tebe zvědavé,
typluj, než zbalí tě kómvé!!*

Nerozuměla tomu ani za mák, ale on jí to odmítl vysvětlovat. Místo toho se pochlubil:

„Todle mě, Jari, kdysi naučil tajemník městského výboru partaje. - Ale počkej! Zapívám ti něco jinýho z mládí “ - a spustil opilým hlasem:

*Dyž sem šel jedná
zrána, potkal sem
Leciána. Rek sem mu
dobytku, von vytáh
bambitku střelil mě do
prř.*

6. PŘÍJEMNÉ SETKÁNÍ

Návrat na svobodu znamenal pro Michala údiv a smíšené pocity nad tím, co se venku zatím změnilo. Na rozdíl od jiných lidí ho však cosi naplnilo velkou radostí. Zpočátku to nedokázal nahlas pojmenovat. Dost možná, že to ale spíše byla opatrnost, která mu v tom bránila.

Nebyl to jen přelud.

Ona se objevila znovu. Kdo? Nezvěstná známá. Paní svátého života.

Ovšem - kde jen skončila ta minulá svědectví? V kamnech a v popelnících.

Jenže teď se vynořilo nové, nebývalé množství záhad stejného původu. Přišla zpráva o tom, co se přihodilo malému chlapci z moravské vesnice:

Byl na silnici zasažen autem a odhozen asi pět metrů. Za hodinu byl v nemocnici. Stav se zhoršoval. Bylo podezření z vnitřního krvácení. Proto byla zahájena operace břišní dutiny. Slezina byla poraněna. Lékaři ji vyjmuli.

Během operace hlásil anesteziolog:

„Tep nehmatný. Pohmatem na aortě zjištěna srdeční zástava.“ Následovalo otevření hrudníku a přímá srdeční masáž. Po dvou minutách se srdeční činnost upravila.

Stav dítěte po operaci zůstával stále kritický: hluboké bezvědomí, jenom nepatrná reakce zevní podněty, sténavé dýchání.

Asi osm hodin po operaci se rozvinul záchvat špinavých a škuba- vých křečí pravých končetin - obraz velkého záchvatu epilepsie.

Druhý a třetí den trval kritický stav. Na rentgenu plic se ukázal kolaps levé strany plic, který se však do dvou dnů plně rozvinul. Dále byla zjištěna i zlomenina 8. a 9. žebra vlevo.

ALE PAK NASTAL ZLOM. Najednou se stav rychle zlepšil.

Zanedlouho po úraze byl hošík propuštěn domů. Je zdravý a nejeví žádných následků úrazu.

Je tu však zajímavá jiná věc. Jeho dědeček se hned kritickou noc po úrazu obrátil na pomoc na osvědčenou Pomocnici, paní Zdislavu. Časová souvislost mezi tímto počinem, jakož i shodným úsilím dalších chlapcových příbuzných a rychlým zvratem chlapcova zdravotního stavu k lepšímu, je přinejmenším nápadná...

Michal nevycházal z úžasu, když viděl, s jak podivuhodnou pravidelností vydává jeho paní další a další skvělé důkazy své pomoci. Od uvedené nehody vždy po dvou letech opakovala svou pomoc dětem přinejmenším ještě po třikrát.

Nejprve to byl skoro dvouletý klouček z Českomoravské vysočiny. V nestřežené chvíli požil jemnou maltu s velkým obsahem vápna. Sotva ji spolkl, začal se dusit.

Ihned byl přivolán lékař. Odvezl dítě do nemocnice a pak na chirurgii do Prahy. „Život dítěte je ohrožen. Jestliže se zachrání, bude to vleklá léčba - snad osm let.“

„Rodiče byli zdrceni. Koho mohli, toho prosili o pomoc. Ani my, staří rodiče, jsme nezaháleli. Obrátili jsme se na paní Zdislavu. A pak najednou - vážný stav dítěte se začal měnit k lepšímu.“

A další případ: chlapec z Křižanova. Dostal plynovou flegmonu - lékaři to potvrdili. Čekali jenom na okamžik smrti. Ale prosili jsme paní Zdislavu a pomohla. Za pár dní ho pustili zdravého domů. Jiného rázu byl případ mladé maminky, která o tom uvedla:

„ Moje dceruška žije vlastně díky působení paní Zdislavy. Vždyť bylo rozhodnuto, že mé těhotenství bude přerušeno.

Bylo to tak. Začátkem září toho roku jsem přišla do styku se zarděnkami. Ihned jsem se musela podrobit vyšetření, zda jsem zarděnky v tu dobu neprodělala. Protilátky jsem měla hodně zvýšené, což svědčilo o tom, že jsem je mohla prodělat. Doktorka mi řekla:

Nešlo ani tak o návrat k ideálům jeho mládí, jako spíš o hledání opory a inspirace v lidových mýtech, ve starých kronikách a uměleckých dílech. Což nebyly jejich symboly odedávna nevyčerpatelným zdrojem a cestou k vypátrání a nalezení skryté a zahalené ušlechtilé lidské duše?

Proč tomu tak bývá?

Zena totiž může uplatňovat ženství jen jako nositelka ženského symbolu - „a symbolem ženy je závoj, znak vdané ženy“, napověděla mu **Gertruda von le Fort**.

Základní motiv všeho ženského dění je v nejvyšší míře zásadní i pro ženské dění zrodu. Svatební závoj, který na sebe bere nevěsta vstupující do manželství, není jen symbolem jejího neporušeného panenství, ale je i symbolem pro událost manželství, jemuž jde vstříc. Stejný závoj, který zahaluje nevěstu, zahaluje i

kolébku jejího dítěte. V tom tkví hluboký význam krásného obyčeje nosit dítě ke křtu zahalené do matčina svatebního závoje.

Početí a zrození jsou chvílí a tajemstvím života, to znamená chvílí a tajemstvím ženy.

7. RADOST A HROZBA „NOVÉ DOBY“

„Podle nalezených nedopalků cigaret, jakož i z dalších stop, otisků prstů a sportovní obuvi značky **Adidas** lze usuzovat, že se zde v nedávné době zdržoval větší počet osob. Zkoumáním chemického zařízení, nalezeného v místnosti, dospěl soudní znalec k závěru, že se v bytě připravovala droga zvaná „**Pervitin**“. Kromě toho byly shledány zbytky chemikálií, svědčící výrobě **Codeinu** z **Alnagonu**.

Od února 1987 je **Alnagon** vydáván pouze na lékařský předpis. Právě od té doby se zadržený Pavel Zlámal snažil o pokoutní výrobu zkusmo připravených drog, které spolu se zadrženým -“

„To není pravda!“ ozval se Zlámal, „Všechno jsem to dělal pod nátlakem! Sám jsem jenom uvítal, když se ten Alnagon dostal už akorát na předpis. To všechno Klaus! Vydíral mne! Pokud prý nevymyslím něco nového, tak prý mě udá!“

„Klaus to popírá.“

„Lže!“

„Nebo lžete vy.“

„Říkám pravdu!“

Výšetřovatel mávl rukou a pokračoval dál:

„ - se zadrženým Vlastimilem Klausem.“

Jednotvárné klepání psacího stroje připomenulo Pavlovi klapot vlaku ujíždějícího krajinou. S jeho vzdalováním zněla v jeho duši teskná melodie vzpomínek. V srdci mu znělo blues **Wabi Daňka**:

*Tak jako jazyk stále naráží na vylomenej zub,
tak se vracím k svému nádraží, abych šel zas
dál -*

Povzdechl si: „To je ono. To jsem měl tehdy udělat. Vypálit odsud hned, jak jsem přišel na to, že se nedostanu na vysokou. Brácha, ten trefil hřebík na hlavičku. Ten jo. Jednoho dne se vypařil a pak - pak přišel dopis z Kanady. “
Ahoj, bráško!

*Přijed'! Tady poznáš, že všechno je jiný. Budeš s námi zpívat: Až vstoupí
Měsíc do sedmého domu a Mars se k Jupiteru začne blížit, pak mír
zavládne na planetách a láska bude hvězdy řídit.*

Tak začíná VĚK VODNÁŘE!

*Chápání a harmonie soucit s důvěrou se kryje. Konec falše a výsměchu vize
zlatých živých snů. Mysticky čistá odhalení a myšlenkové uvolnění.*

VODNÁŘ...!

„Jenže já, trouba, myslel, že to tady přece nemůže jít pořád dál. Ano, všichni jsme čekali, až se to změní. A zatím zbývala jenom parta. Pátek co pátek jsme každý hodili tele na záda a tradá v maskáčích ven. Kytary zněly u nočního ohně. “

*Pajda dobře hlídá pocestný, co se noci toulaj. Co si radši počkaj, až se stmí
a pak šlapou dál -*

Brácha psal: *Na co tam čekáš? Copak tam může slušný člověk žít?! Slušní
lidi jsou tam leda v kriminále.*

„Jenže tu byli ještě naši - taky zklamaní, zahořklí. Táta musel z politických důvodů odejít z práce a od té doby se užíral jako skladník. Mámu propustili z muzea. Podepsala prý nějakou petici.“

A on - ? Stačil ještě odmaturovat na chemické průmyslovce. Jenže co z toho, že měl samé jedničky? Doma měl škraloup. Hlavou mu táhla píseň:

*Hlavu plnou věd a nadějí tvý mámy zkoušky
přijímací - potom pád.*

*Znalosti jsi měl. Cos neměl, byli známí. Takže
litujeme, za rok... snad...*

„Dáme vám vědět“, říkal mu kádrovák *Výzkumného ústavu organických hmot*, kde se ucházel o místo.

Ten obrat znal už z jiných podniků. Někde dospěl až k vyplnění kádrového dotazníku, jinde stačilo říct jméno a měl odzvoněno. Nechtěli ho brát. Jako v té písničce Wabi Daňka:

Kdysi u silnice stával, deku do půl zad

ať s i mával jak si mával, nechtěli ho brát...

Později mu však každá melodie zhořkla v ústech.

„Střechu máš nad hlavou. Kus žvance máš. Tak co chceš?“, říkali mu. v

„Chybí mi **John Lennon** !“

„Ale jdi!“

„Fakt“, trval na svém. „Představuji si, že John Lennon už není. Je to hrozně těžké. Když ten kluk revolverem zastřelil Lennona, ukradl nám kus našeho mládí! Cítím jeho smrt mnohem ostřeji než třeba **Presley- ho** nebo **Hendrix**. Já vím - nebyl to žádný hrdina - on to překonal. Jeho hudba byla všemocná. Vyhrával nám naše vlastní myšlenky. Mně byl tak blízký, že když se to stalo, bylo to, jako kdyby mi někdo znásilnil vlastní vědomí.“

„Nevykládej! Copak ti vlasatí křiklouni dělali něco víc, než rámus a recesi?“

„Tak to zase ne!“ rozvášnil se Pavel. „Víte, co řekl John Lennon?“ „No, no, co?“

„Řekl, že jestli kdy **Beatles** měli nějaké poselství, pak to bylo „*naučit se plavat*“. Nečekejte, že přijde **John Lennon, Yoko Ono, Bob Dylan** nebo **Ježíš Kristus** a udělají něco za vás. Musíte to udělat sami! To řekl dřív, než zmizel. S jeho pomocí se mnozí *naučili plavat*, jenomže nevíme kam. Z člověka se stalo bezvýznamné kolečko v aparátu. Vůbec žádné velké činy. Jenom přešlapování na místě a čekání, že se něco zlepší, že se otevřou nové šance k uplatnění.“ V uších mu zněly motivy písně:

*Pomalů šel rok a zase stejná škola čekáš předvolání každé den.
Předvolám máš a na něm –
vlast tě volá, takže za dva roky, s úsměvem –*

Dal na mámu, když mu říkala:

„Než se vrátíš, všechno bude jiné.“

„Ehm“, řekl si, „buď se vezmeme s Martou, anebo - kdyby byla ochotná ještě chvíli počkat - udělal bych si konečně tu *vysočinu*.“

Opravdu se toho hodně změnilo. Marta se vdala, na přijímacích zkouškách se na něj koukali přes prsty.

Důvod? Teď už se neříkal.

Ale bylo to jasné: „Máš to doma polepený.“

Tak se rozběhl po místech. Jenomže tam ho čekalo další překvapení. všude obsazeno - často právě těmi vymydlenými synáčky a dceruškami funkcionářů. Ti uměli, panečku, jinak zapracovat na osvobozující *modré knížce* pro své syny, a ti už měli pár let praxe v oboru a náskok.

Hudba, jaká se teď hrála, zněla mu cize, zatímco oni ji hltali, a ti nepočtení z nich, kteří o tom písničkovém toku uvažovali trochu víc a vpouštěli ho do svého nitra, dělali to pokaždé jenom jaksi napůl. Nikdy nechápali umění v zorném úhlu věčnosti.

Pavel jenom nejasně cítil, že mezi ním a ostatními, a to mnohdy i jeho vrstevníky, vyrostla zatím vysoká zeď neporozumění. Celé okolí mu připadalo bezbarvé, šedivé, vychladlé a mrtvé.

Citlivěji, než kdokoli jiný z jeho známých, vnímal každou poruchu v přírodě. Tím podrážděněji, ba až hysterickým způsobem, odpovídal na znečištěné a zaneřáděné přírodní prostředí. Zvláště bolestně se ho dotýkalo přemechanizování přírodního prostředí. Připadal si tu jako v nemocnici s kontrastující chorobností a úzkostlivým pečováním o sterilitu. Smutně si opakoval slova blues:

*Z igelitu mají deku
na otoman,
Acylpyrin koupíš z
fleku neseď' a vstaň.
Bolí tady každá židle
nařiká schod,
dezinfekci cítíš v jídle
nic mi není vhod...*

Jakoby kdosi chtěl, aby se oprávněnost jeho přecitlivělosti potvrdila, oťrásla světem šokující zpráva:

Černobyl!!

Tím roztrpčeněji vnímal nezodpovědné zlehčování jeho důsledků soudruhy u moci.

„Pitomci!“ vztekal se. „Těm ukáže jediné budoucnost, že *cesium* je první nesenáz životního prostředí. Napřed budou muset sami dostat rakovinu a jejich děti a vnuci se budou muset narodit s hlavou našišato, a pak jim to snad dojde, - možná!“

V té době se začal stále častěji obírat rozpitváváním své nespokojenosti a hledáním jejího smyslu. Hlavou se táhla slova **Jeana Paula Sar tra**: *Člověk má dva životy. Jedním žije doma. Denně však odchází z domova, opakuje hesla,*

mlčí, poslouchá, opakuje pohyby svých sousedů a má jedinou touhu - ZAŘADIT SE.

Pavlova volba mezi dvěma životními cestami nebyla příliš dlouhá. Případalo mu to jako volit život s vlastní, lidskou tváří, nebo živoření v masce. *Život v masce, jak napovídal **Karl Jaspers**, nevyhnutelný pro toho, kdo chtěl zůstat naživu, nesl s sebou morální vinu.*

A tak Pavel bez dlouhého váhání překročil rozcestí, na němž odmítl cestu, kterou vnucovala škola.

„Tady úplně opomenuli smysl člověka“, říkal si a vzpomínky na **Sartrovy Mouchy** ze studentských let ho v tom utvrzovaly. *Jupiter: Orestes ví, že je svobodný.*

Aigisthos: Ví, že je svobodný. Nestačí tedy dát mu okovy. Svobodný člověk ve městě je jako prašivá ovce ve stádě. Nakazí celé mé království a zničí mé dílo. Všemohoucí bože, proč váháš a nezdrtiš ho bleskem?

Pavel si rázem byl vědom své síly. Díval se na okolí s pohrdáním jako na anonymní, šedivou masu. „Současnost“, říkal si, „je doba beze stopy zanicení. Vzplane jenom chvilkovým nadšením a pak uvázne v netečnosti. To bezejmenné lidské těsto, valící se ráno před šestou do práce a odpoledne zase opačným směrem, to je třeba rozhábat iluzemi.

Kde je vzít?

Asi tam, kde je hledal **John Lennon** - v Orientu. BUDHISMUS, nebo třeba i ten KRISTUS, ale hlavně **příchod vlády Vodnáře**, to je cesta k nalezení lidského nitra, které se u nás dočista ztratilo. To je cesta k řešení problému války a míru! To je cesta k řešení zaneřádného životního prostředí! To je cesta k **NOVÉ DOBĚ!** Stačí zbavit vědomí falešných obsahů a zase budou hory horama a řeky řekama.

Nahrávka **Jesus Christ Superstar** ho v těch pocitech utvrzovala. Zkušeně vybudovaný dramatický celek, dokonce s jistým pokusem

Člověk má dva životy. Jedním žije doma. Denně však odchází z domova, opakuje hesla, mlčí, poslouchá, opakuje pohyby svých sousedů a má jedinou touhu - ZARADIT SE.

Pavlova volba mezi dvěma životními cestami nebyla příliš dlouhá. Případalo mu to jako volit život s vlastní, lidskou tváří, nebo živoření v masce. *Život v masce, jak napovídal Karl Jaspers, nevyhnutelný pro toho, kdo chtěl zůstat naživu, nesl s sebou morální vinu.*

A tak Pavel bez dlouhého váhání překročil rozcestí, na němž odmítl cestu, kterou vnucovala škola.

„Tady úplně opomenuli smysl člověka“, říkal si a vzpomínky na **Sartrovy Mouchy** ze studentských let ho v tom utvrzovaly. *Jupiter: Orestes ví, že je svobodný.*

Aigisthos: Ví, že je svobodný. Nestačí tedy dát mu okovy. Svobodný člověk ve městě je jako prašivá ovce ve stádě. Nakazí celé mé království a zničí mé dílo. Všemohoucí bože, proč váháš a nezdrtíš ho bleskem?

Pavel si rázem byl vědom své síly. Díval se na okolí s pohrdáním jako na anonymní, šedivou masu. „Současnost“, říkal si, „je doba beze stopy zánícení. Vzplane jenom chvilkovým nadšením a pak uvázne v netečnosti. To bezejmenné lidské těsto, valící se ráno před šestou do práce a odpoledne zase opačným směrem, to je třeba rozthýbat iluzemi.

Kde je vzít?

Asi tam, kde je hledal **John Lennon** - v Orientu. BUDHISMUS, nebo třeba i ten KRISTUS, ale hlavně **příchod vlády Vodnáře**, to je cesta k nalezení lidského nitra, které se u nás dočista ztratilo. To je cesta k řešení problému války a míru! To je cesta k řešení zaneřáděného životního prostředí! To je cesta k **NOVÉ DOBĚ!** Stačí zbavit vědomí falešných obsahů a zase budou hory horama a řeky řekama.

Nahrávka **Jesus Christ Superstar** ho v těch pocitech utvrzovala. Zkušeně vybudovaný dramatický celek, dokonce s jistým pokusem...

Pavel tedy vytáhl učebnice a pídil se. **Alnagon** byl snadno dostupný a macerace **codeinu** byla pro chemika hračka. Potom se ale Alnagon dostal na listinu léků na předpis. Začal *vařit své trháky*.

Vymyslel si pro to vlastní zdůvodnění: „V našich poměrech, kdy je člověk totálně manipulován televizí, rozhlasem a tiskem, by vlastně všichni měli užívat antidepresiva.“

Postupně se uchýlil až k názoru, že droga je důležitý spojenec budhis- mu a NOVE DOBY. Uvažoval: „Jde jenom o to vynalézt takovou drogu, která by přivodila přeměnu lidského vědomí.“ Odtud už neměl daleko k závěru, že právě on je povolán k tomu dílu: „Musím lidem dát prostředek ke zdokonalování vědomí - k jeho rozšíření a prohloubení!

„Halucinogeny“, tvrdil Pavel, „to je věc budoucnosti. Otevírají člověku přístup ke zcela nepoznaným zážitkům. Rozšiřují oblast vědomí do zatím nepoznaných končin lidské psychiky. Mohou pro člověka objevit **nové transcendentálníno!** Vývoj k tomu nutně vede celé lidstvo! Je konec doby **RYBY. Začíná doba VODNÁŘE!**“

„Tak toho navař!“ popichoval Klaus, který měl o odbyt stále postaráno.

Pavel se odvážil na složitější *trháky*. Snil o jejich syntéze pomocí počítače. Z jeho snění ho vytrhlo ostré zvonění:

„Bezpečnost!!“

„Hemajs!“ vyjekl Vlastík. Pavel popadl láhev nového *trháku*, pustil vodu a vyléval obsah láhve do umyvadla. Přitom volal:

„Už jdu!“

„Otevřete!“

Najednou tu byli dva uniformovaní muži. Za nimi vešel nějaký civil.

„Vaše doklady.“

Pavlovi se rozbušilo srdce. Všechno se to najednou roztočilo...

„ Struktura kriminality mládeže má některé zvláštnosti oproti struktuře kriminalitě dospělých uváděl prokurátor.

V Pavlově mysli se prokurátorova slova slila v jeden nerozlišený hukot a šum, uprostřed něhož brzy rozeznal slova **Sartrova Jupitera:**

„ Oreste! Já jsem tě stvořil a stvořil jsem všechny věci. Vrat' se sám do sebe, Oreste! Celý vesmír tě usvědčuje z omylu. Ve vesmíru jsi jen červ! Vrat' se k přírodě, odrodilý synu! Uvědom si svou vinu, vytrhni ji ze sebe jako zkažený a hnisající zub! “

Orestova slova pak vracela Pavlovi jeho sebevědomí:

„Ať mě kameny odsoudí a tráva ať mi uschne pod nohama! Celý tvůj vesmír nestačí, aby mi vyvrátil mou pravdu! Jsi král bohů, Jupitere, král kamení a hvězd, král mořských vln. Ale nejsi král lidí! “ Prokurátor uváděl:

„Přes nemožnost zjištění skryté kriminality v cizině a u nás můžeme oprávněně tvrdit...

Pavel Zlámal vůbec necítil potřebu něco říkat, protože právě nyní ho okolní zvuky zaváděly k tomu, aby si osvojil jakýmsi novým, neotřelým způsobem drama francouzského existencialisty.

Jupiter: „Nejsem tvůj král, nestoudná larvo? A kdo tě tedy stvořil?“

Orestes: „ Ty. Ale udělal jsi chybu, žes mě stvořil svobodného. “

Jupiter: „Dal jsem ti svobodu, abys mi sloužil. “

Orestes: „Možná, ale ona se obrátila proti tobě... “

Jupiter: „Zlo ještě nevězí tak hluboko. Trvá teprve od včerejška. Vrat' se mezi nás! “

Orestes: „Nevrátím se k tvé přírodě. Je plná cest, které vedou k tobě, ale já mohu jít jenom svou cestou. Protože jsem člověk... “

8. V OKOVECH SOCIALISMU

Šustění prezenční listiny a cinkot roznášené kávy vyplňovalo napjaté ovzduší porady vedení. Sotva se podepsaná prezenční listina vrátila sekretářce,

uchýlila se Nováková k osvědčené póze zapisovatelky. Přitom dle svého zvyku pokukovala na další list knihy zápisů. Chvilí tčkala očima po ostatních, a sotva soudruh Adamec zahájil poradu, upnula svou pozornost naplno na **Případ nepravé staré slečny**.

Della Streetová řekla: „Mladá žena, velmi přitažlivá, má být obviněna ze zločinu. Pan Mason ji hodlá zastupovat. Je to mladá sekretářka, která má před sebou celý život. Pokud se fakta nevyjasní, její život je zničený.“

Inženýr Adamec hromoval a rozhazoval rukama. Hromosvodem jeho kritiky byl mechanizátor.

Sekretářka tu a tam opatrně vzhledla od svého **Perry Masona**. Když však shledala obvyklou poradní atmosféru, začetla se dál.

„Tady to máš!“ přistrčil Adamec mechanizátorovi papír. „Co to je?“

„Limit nafty. Nesmíš ho přešvihnout! Jinak se nedoplatíme a pro prémie půjdeme na nádraží!“

„To je nesmysl! Jak se má snížit spotřeba nafty, když máme tolik práce?!“

„Mně to, chlapi, neříkejte! To oni - tam nahoře - na správk - dělají z nás, s odpuštěním, prosím pěkně, úplnou, ale vyloženou - plastelinu! Jenže musíme držet hubu a krok. Jiné cesty není“, pokrčil rameny. „Nějak si s tím poradíte, chlapi!“

Mechanizátor zmačkal papír a hodil ho Adamcovi zpátky přes stůl. Ten zkopměl, chvíli tčkal očima po místnosti, pak jakýmsi neopakovatelným způsobem odsákával se židlí kus od stolu, drže se oběma rukama opěradel, a vzápětí jiným neméně podivným způsobem opět přiskákal. Ito skoro nepostřehnutelnou rychlostí přeskládal všechny věci na svém stole, telefon nevyjímaje. Pak ze sebe vyrazil:

„To už není pro člověka!“

Vrtík se právě zamýšlel nad tím, zda by měl své Aničce, opatřit do ichyně automatickou závěsnou váhu značky Jiva. Korpulentní práv- :ka to také přeslechla. Byla jako vždy obětí nějakého dilematu, ten- crát mezi sladkými

kousky ze svatby její přítelkyně a redukční die- j. Pak ulpěla na svůdné reklamě v novinách:

Kdyby přišla Jana Brejchová...

Ono se to sice nestává, ale co kdyby...

A co teď? Mísa čerstvých chlebičků neurazí.

Ale co k nim? Přece víno! Chlebičky a bílé víno

vám nabízí

Pramen - Zdroj.

„Chlapi“, říkal vyčerpaný Adamec, „z toho není úniku. Jinak nás n Florián opláchne, a můžeme podnik zapakovat. Já přece taky vím, : je to ptákovina, ale co chcete dělat?“

Mechanizátor mlčky sklonil hlavu ke stolu, až se ho dotkl nosem v této poloze zůstal strnule asi čtvrt hodiny.

Nováková to však nepostřehla. Byla docela ponořena do případu.

Mason pokynul Delle Streetové a Pauku Drakeovi a rychle se pro- 'al k poručíkovi.

„Poručíku Traggi“, oslovil ho, „mohl byste mi věnovat chvíli? Je > velmi -“

Byla tak začtená, že ani nepostřelila, jak se blíží ekonomova ruka. , právě v tu chvíli jí ekonom bleskově, ale přitom vcelku nenápadně, ytrhl případ z rukou. Šibalsky si ji dobíral a šuškal:

„Tady se nečte, kočko!“

„Ty seš ale trouba!“ zasyčela mu do ucha. „Naval to sem!“

„To tak!“ zalykal se smíchem. Pak se uklidnil, strčil detektivku do kapsy saka a zašeptal jí:

„Cekám tě vedle.“ Mrkl na ni, zvedl se a odcházel. Za chvíli ho následovala. Mezitím šéfvův monolog vyvrcholil slovy:

„**Hmrrr!** To je úkol dneška. A to bez pardonu, chlapi!“

„Nekompromisně“, ozval se náměstek.

Vedoucí dopravy nervózně poposedával, protože mu padal na zem časopis LIFE, který si prohlížel pod stolem. Adamec řekl své:

„No, dělejte to chlapi tak nebo tak, ale jiné cesty není! Jak - kdo - chce, chlapi, ale potom za mnou nechoďte!“

Po chvíli se vrátila poněkud rozcuchaná sekretářka Nováková s pomačkanou sukni. Hrdě a vítězoslavně svírala ve sloze s nápisem **Zápisy z porady svůj Případ nepravé staré slečny**.

Za pár okamžiků se vrátil usměvavý ekonom Eda a připomínal Adamcovi:

„Soudruhu inženýre! Mělo by se probrat to neplnění plánu. Tam lítá milión!“

„Přesně tak, chlapi“, spustil hned Adamec, „Já tedy nevím - třeba su jenom laik a nerozumím tomu, ale jestli je milión v tahu, tak by nám to přece mělo něco signalizovat!“ „Musí se to rozkuchat!“ ozval se ekonom „Rozpítvat úsek po úseku!“ Adamec se toho chytil a začal důrazně rvát:

„Každý úsek musí být vysvlečen do naha a vyprán do poslední nitky! - Tady se každej tváří, jako by ta výroba patřila kamsi do Rakouska. Já se vás ptám, chlapi, ptám se docela na rovinu: kdo za to ponese odpovědnost? Já mám kvůli tomu zapraženu kotrbu celý noci. Něco se s tím musí dělat! A hlavně - a to je důležitý - vrhnout se na to, co je živý! Co je mrtvý, nemá cenu vobracet! - Hm, chlapi, co mi na to řeknete?“ „A co třeba ozval se Cejpek.

Adamec mu skočil do řeči: „Tak tedy s tím na mně, chlapi, nechoďte! - To bychom lhali, kdybychom něco řekli.“

„Jenže kde najít řešení?“

„Je to, jako když hledáte veš v kožichu, ale hodně chlupatým. To nestačí vyřešit napůl.

Tady se musí jít na věc nekompromisně.“

„Nekompromisně!“ ozval se náměstek jako ozvěna.

„Ani tkaničku do bot bychom si nemohli koupit, kdybychom to bývali ve výrobě

nechali tak, jak to bylo. Za pochodu jsme to překonali a zachránili jsme odměňování lidí.“ „A hotovo dvacet!“

„Z tohoto hlediska neuhneme ani o píd!“ dušoval se Adamec, „leda - leda, že by sme to udělali úplně jinak. To se na mě, chlapi, nezlobte - anebo se zlobte, ale já už pak nevím -“

„Nemělo se to vůbec omezovat -“, ozval se nějaký opovážlivec.

„Jó - áno - po bitvě je každé generálem! Každé! To vám říkám naprosto otevřeně. Já neumím lhát, a to je moje slabost“ blábolil soudruh Adamec, „ - jenže co teď?“

„Teďby se nám hodil nějaký Radecký“, pomyslel si Vrtík, protože ho napadl Svejkův výrok:

„ V ono to není jen tak lehký vlézt někam. To dovede každé, ale dostat se odamtud, to je pravý vojenský umění. Když už člověk někam vlez, tak musí vědět vo všem, co se kolem něho děje, aby se najednou nevoctnul před nějakou šlamastikou, které se říká katastrofa. To u nás v domě chytily na půdě zloděje, a von si chlap povšimnul, když tam vlez, že zedníci právě vopravujou světlík. Von se jim tedy vytrh, skolil domovnici, a spustil se po lešení dolů do světlíku a vodamtud nemohl vůbec ven. Ale náš tatiček Radecký věděl o každé cestě. Nemohli ho nikde dostat. “

Předseda nervózně posedával a do toho se ozval telefon. „Néé!“ zaúpěl hystericky, „To už není pro člověka!“ a zvedl sluchátko: „To seš ty, soudruhu? **Čéést!** Cože?! Oni vám ještě nepřivezli na výbor naše vzorky?! To jsou stavy! Neudržitelný stavy! Hned to zařídím! **Čéést!** Čestíček!“ Odložil sluchátko a řekl:

„Tak to vidíte, chlapi! Všechno tady zůstává jenom na jednoho člověka. Zase otravují shora. Kde je ten chlap s tím autem?! Okamžitě tam musí jet!“

Pak se najednou Adamec jaksi nahrbil a vyrazil ze sebe: „*Vrtimě!!*“

Vrtík z toho správně vytušil, že to má znamenat *Vrtík ke mně!* Vyskočil, jakoby byl na péro a už volal:

„Hned to zařídím!“

Znělo to, jako kdyby ten věčně bezpáteřný Vrtík pronesl: „Poslušně hlásím, že splním jakýkoli rozkaz kdekoli a za všech dob!“

„To je dost“, zamumlal Adamec a pak řekl důrazně: „A teď - z naléhavých důvodů - musím odjet na výbor. Přerušuji poradu.“

Všichni se začali probouzet z polospánku a koukali překvapeně na sebe.

„**Jaróó!** Kde ten chlap zase vězí?!“

Sotva se řidič objevil, popadl Adamec erámí *Becherovku* a už uháněli.

Jak později vylezlo z řidiče, údajný *výbor* se nacházel v novém bytě Jarčiny dcery Hanky.

„To seš ty?“ vyvalila oči, když se jí ta hora masa zjevila ve dveřích.

„Dneska už bylo na poradě na vyvrácení“, zasténal.

„Hm“, zakuňkala, když se jí valil dovnitř.

Než se svlékl, pokusila se ještě dočíst kapitolu románu *Somerset Maughama Julie, ty jsi kouzelná!*

„Julie! “ vydechl zlomeným hlasem. Obrátila se k němu těma očima v slzách.

Chvili zůstala bez hnutí, jakoby si Tomovu přítomnost vůbec neuvědomovala, jakoby si sotva uvědomovala, co se s ní děje, a byla úplně bez vůle. Sotva postižitelným pohybem se k němu přimkla tělem a její paže si postupně našly cestu kolem jeho krku.

Četla ještě když se svlékal, ale nedočetla. Zatočila se jí hlava a zdálo se jí, že se propadá.

Později jen mlhavě vnímala, že se zvedá a jde k ledničce. Zavolala za ním:

„Nic tam není! Čekala jsem tě až zítra.“

„Nevadí“, řekl a napil se z láhve a řekl: „Zítra můžeme jít do kina. Hrají něco?“

„Hm. *Bergmanovo Mlčení*. Já jsem to sice viděla, ale chtěla bych to vidět znovu.“ „O čem to je?“

„O erotice moderního člověka“, odpověděla, aniž chápala, že sex je tam cosi leda na pozadí. „Je to o milostném aktu a sebeuspokojení jedné ženy. Hraje tam *Ingrid Thulinová*.

Uvidíš, že se ti to bude líbit.“

„Že váháš“, řekl a překvapil ji znalostí *Káma Sútry*.

„Odkud znáš takové věci?“

„Asi jsem to četl.“

„Ale kde jsi k tomu přišel?“

„Hm - sebral jsem to naší holce. Je na to ještě moc mladá.“ Nato se pomalu zvedl a začal se spěšně oblékat.

„Už musíš?“

„To víš, holka. Porada je porada.“

Pak ji políbil, přihnul si ještě likéru a řekl:

„Tak zítra večer. Kup ty lísky!“

„Hm.“

Zatímco uháněla služební limuzína zpátky na poradu, byla už Hana zase docela ponořena do románu:

„Za všechno může ta má pitomá počestnost! V tom je kořen všeho zla! Ziskala jsem si pověst ženy na výsost počestné, na kterou slina pomluvy vůbec nedostříkne... “, a teď jí připadalo, jakoby si z té své pověsti postavila vlastní žalář. Ale byly tu horší věci. Co tím Tom myslel, když se vyjádřil, že mu zobe z ruky?

Hanka slétla očima na dolní část stránky:

Kdybych měla špetku rozumu, nechám ho plavat. Zlostně se zasmála: „ To se lehce řekne – vždyť já ho miluju - “ Dál už nedočetla. Řádky se jí rozmazaly.

Měla oči plné slz.

„Kočky, že neuhodnete...“ dával v účtárně k lepšímu řidič Jarďa, který měl pokaždé v zásobě pár košilatých vtípků, „cha cha cháá!“ rozléhal se smích. To

už sem však doléhal řev, jak Adamec s novou vervou hřímal na pokračující poradě. „**Hmrrr**, chlapi! Tak, co jste udělali s tou výrobou?“ „My jsme čekali na tebe“, osmělil se náměstek.

„Se vším se čeká na mě! Musí se do toho říznout! Jinak nás to chytne po patách!“ „Co nám chybí do splnění plánu můžeme taky schovat do rozpracované výroby“, ozval se ekonom.

„To vím taky. Jenže tak to děláme pořád, Edo, a čekáme, že to nějak dopadne. Ono to vždycky nějak dopadne, ale většinou blbě. Já si to nemůžu všechno brát na triko, nebo sem přijde ten chlap od hospodářské kriminálky.“ - Na chvíli se odmlčel. Potom pokračoval:

„A tyto stavy tady trvají už léta. To jsou neudržitelné stavy!“

Vrtík se nahnul k energetikovi, aby mu tlumočil výrok Josefa Švejka:

„Zkrátka a dobře je to s náma vachrlatý, ale nesmíme ztrácet naději, jak říkal cikán Janeček v Plzni, že se to ještě může vobrátit k lepšímu, když mu v roce 1879 dávali kvůli dvojnásobně vraždě voprátku na krk. A taky to uhád, poněvadž ho vodvedli v posledním okamžiku vod šibenice, poněvadž ho nemohli pověsit kvůli narozeninám císaře pána, který připadly právě na ten den, kdy měl viset. Tak ho voběsili až dru- hej den, až to bylo po narozeninách a ten chlap měl ještě takový štěstí, že třetí den na to dostal milost, a mělo s ním bejt obnovený řízení, a pak - “

Ten se sice pousmál, ale jen jaksi útrpně.

„Když tomu, chlapi, *nekopírujete*, tak běžte od válu!“ vykřikoval Adamec - „anebo si, prosím pěkně, pozvěte někoho, kdo tomu *frštenduje*, ať udělá *štíftprobu*, aby to už konečně bylo *ausgešlosn!*“

Účastníci porady nevnímali, ani když Adamec připomínal:

„Já to říkám jenom tak, jak to je pravda - vysoce spravedlivě.“ Pouze náměstek Cejpek dodal: „A hotovo dvacet!“ Jenže Adamec hřímal dál:

„Nejhorší je tady to, že se u nás problémy primémí řeší jako sekun- derní, a sekundární jako primémí. A přitom by se problémy primémí měly řešit jako primémí, a sekundární jako sekundární.“

Vrtíkovi přitom vytanula na mysli scéna z *Osudů dobrého vojáka Švejka*:

Dobrovolník Marek, který to po všech útrapách dotáhl až na batalionsgeschichtschreibra, začal vysvětlovat: „To máte strašnou legraci psát dějiny bataliónu do zásoby. Hlavní je, aby se postupovalo systematicky. Ve všem musí být systém.

“

„ Systematický systém “, poznamenal úředně šikovatel -

„Takhle to přece dál nejde“, zaslechl ředitele, „Kolektivní moudro tady něco vymyslí a jedinci to pak boří. Ale, uvědomte si, chlapi, že ta kára sama nepojede! Ta kára se musí tlačit.“

Kdo snad náhodou sledoval celou jeho samomluvu, zůstal nakonec jako opářený z té logiky. Jenom Vrtík pohotově připojil:

„Když to říkáte vy, tak to musí být pravda.“

„Proč by musela?“, zaskočil ho Adamec, „Copak tady odjakživa nerozhodoval kolektiv?!“

„Jistěže, ale to už je princip subordinace“, řekl Vrtík.

„Ehm. To je fakt“, uznal Adamec

„Ale, přece“ - zvedal raku náměstek Cejpek.

„Nic neříkej! Já vím, co chceš říct, - ale tahle výroba se musí naplno rozběhnout! Nekompromisně! A se vši parádou! Vezmeš si to na starost! Seš přece náměstek! Dejte to do zápisu!“ „Hm - tak jo“, rezignoval náměstek.

Mozkový trust podniku, složený z ředitele, náměstka a ekonoma, jakož i ze sekretářky, se po skončení porady zdržel na pracovišti až do pozdních nočních hodin. Tehdy se z kanceláře ozývaly opilé hlasy. Adamcův byl nejhřmotnější. –

9. STOPY NEZVĚSTNÉ PANÍ

Vrhl se všemi silami do hledání nezvěstné známé. Nenašel pro to nikde mnoho porozumění. Celé okolí na něj hledělo cize. Dokonce až nepřátelsky. Vyhlíželo jako vyprahlá a neplodná poušť.

Stopy ho však vedly pryč ze současné pustiny. Ideál věčného žen- ství ho přítom podněcoval jaksi vpřed a zároveň vzhůru.

„Věčná žena“ ho ujišťovala, že volání po matce, které otřesně zní naší dobou, nepředstavuje ani tak vpád času do panování ženy nad časem, jako spíše úlek doby nad tímto vpádem; jeho osudný počátek je v minulosti.

Matka je žena nadřazená času, protože tam, kde zůstává dosud přítomna, se nemění. Jako při porodu dává matka v sázku svůj život, tak i po narození dítěte nepatří její život už jí samotné, ale dítěti. Žena nad časem, to je žena pohroužená do proudu pokolení...

Stopa, vedoucí do minulosti, ho přivedla nejprve do městečka Zdaru nad Sázavou.

Ziskal tam závažné
svědectví. Od
koho?

Od **Jindřicha Heimurského**. Byl to místní kronikář, který zaznamenal:

Od ní byl založen náš klášter, a od Přibyslava, kterýžto pán si vzal tu Sibylu později za choť. Z toho manželství pak tři dcery překrásné vzešly...

Výmluvně jednotné smýšlení a počínání této manželské dvojice každého vždy znovu a znovu dojímalo. Podobně jako to kdysi uchvacovalo jejich děti a vedlo k následování.

Kam se však poděla nejstarší dcera? Snad se mi zase neztratí ta podivuhodná bytost, když už se objevila tak slibná stopa?

Nemusel však dlouho hledat. Z cyklu barokních obrázků na něho vyhlédla sličná tvář křehké dívenky. V její ušlechtilé fyziognoimii s půvabně klenutým čelem se snadno dala vytušit jižanská krev slunné Itálie: tvář subtilní, prosycená zvláštní světelností a vzníceností, jaká vyznačuje tváře, mající předčasně opustit svět; drobná, útlá postava, jakoby prokřehlá chladem severských hvozdů. Sklání se tu nad trpícími, tam u hladovějících, často u dětí, ale její pomoc nejednou přichází vhod i vzdělanému knězi, nebo otrlému rytíři. Zkrátka všude vystupuje jako starostlivá a pečlivá matka. Vzpomněl si na slova **Gertrudy von le Fort**:

Zena-matka sytí hladové, utěšuje zarmoucené. Lidé slabí a provinilí, odstrčení a pronásledovaní, ba i právem trestaní, všichni ti, které svět skrze své soudce už nechce snášet a chránit, nalézají své poslední právo v útěše a slitování ženy-matky.

Další pátrání vedlo k postavě jejího manžela. Michalovi nedalo moc práce, aby zjistil, kdy pan Havel vystoupil se jménem hradu poprvé. Bylo to na listině z roku 1241. Takto se objevil jako **Gallus de Lewen-berch**. Jako důvěrník krále Václava I. se živě účastnil politického života své vlasti. Jeho jméno se objevuje na mnoha listinách z té doby.

Michal byl dost vnímavý a bystrý na to, aby postřehl, že zde nešlo jen o to, že se tu a tam někde podepsal. Spíše se jednalo o to, že musel jaksepatří vidět do zákulisí dvorních intrik, a ty nejednou přesahovaly rámec středoevropských poměrů. Když vypukl zápas duchovenstva s německými *Hohenštaufy*, vedený pod heslem, že světská moc má být poddána moci duchovní, pokusili se *Hohēštaufové* podlomit moc českého krále Václava, o kterého se papež opíral. Podařilo se jim postavit proti Václavovi jeho nezkušeného syna Přemysla Otakara. Tehdy moudře zasáhl rytíř Havel a zachránil vlast před občanskou válkou.

Na Moravě se mu začal psát jeho nesmrtelný příběh, Právě z Brna se rytíř vrátil do svého domova v severních Cechách jako proměněný! Však to sám kronikář *Jindřich* dosvědčuje:

Gallus de Jabloň Stizlawam nomine Duxit.

Od té doby pana Havla z Lemberka cosi doslova nadnášelo. Velký bard z rodu Renčů určitě nepatří k těm, kdo by rozmazloval řeč svými slovy; a přece ani on se nezdržel uprostřed údivu a vydechl:

*Muž si jen útlou dívku bral,
nad ženou nyní žasne;
hlas tichý, jenž v ní zpívá dál,
sepjaté ruce krásné,
vše jsou teď nástroje pro službu
pokoje Zdislavě, dívce Páně.*

Tajemný poklad si přivezl na Lemberk. Třebaže věděl o své nedokonalosti tvora a hříšníka, naplňovalo ho nesmírnou radostí, kdykoli shledal, že někdo, kdo je navěky nedílnou součástí jeho bytosti, docela tichounce vyslovuje jeho hříchy a poklesky v množném čísle, a spolu s ním je nese a přemáhá. Michala napadla slova **Gertrudy von le Fort**:

Žena, pokud muže miluje, zůstává panenská i jako matka. Spatřovat nevěstu jen v dílčím hledisku svatebního dne, znamená chápat povahu mystéria ryze naturalisticky. Ve vztahu k milujícímu muži zůstává žena po celý život nevěstou tak, jako se po celý život opakuje svatební den. Panenskost ženy odpovídá vždy znovu a znovu se obnovujícímu zázraku lásky, která -

Jeho úvahy však přerval divoký štěkot psů. Vyhlédl oknem do temné noci. Zvenčí ho oslnil kužel reflektoru.

Nebyli to obyčejní psi, kteří hlídají stavení. Byli to cvičení psi, vycvičení na honění - ale svých pánů - lidí.

„Otevřete! **Jménem zákona!!**“

Do místnosti vtrhly hranaté postavy, provázené psy.

„Všichni čelem ke zdi!“ rozkazoval velitel.

„Kde to máte?! Kam jste to dali?!“ štěkali jeden přes druhého.

„A co?“

„Nedělejte, že nic nevíte! My víme všechno! Kde to je?!“

„Co to - co?!“ koktal Michal vyděšeně a pohlížel do temných hlavních samopalů a vyceněných psích tesáků. Druzí zatím burcovali a vyháněli na chodbu rozespálé sousedy. Po chvíli vybíhali nezvaní hosté z pokojů ven s očima podlitýma krví a s vítězoslavným úsměškem hlásili:

„Už to máme!“ Mávali přitom nějakými papíry a knihami.

„Zabavujeme!“

Michal rezignovaně pokrčil rameny. Nejvíce ho trápila ztráta několika dokumentů a písemných svědectví, týkajících se jeho pátrání.

„To jste vy, co se vrtáte pořád v těch starých papírech?“ houkla na něho maska z uniformy.

„Ano.“

„Tak tohohle nechat! A rychle!!“

Když obrátili vzhůru nohama celý dům, řekl velitel:

„To už bude stačit! Asi tady nic jiného není. Budeme muset pročesat i ten *Lemberk* a *Jablonné*! Než se vzpamatují! Musíme tam všechno prohledat - sklepy i půdu. Detektor s sebou!“

„Co tam chcete najít?“ odvážil se Michal.

„**Poklad!**“

„Poklad?“

„Ano. A vy o něm dobře víte!“

„A vy tam - !“ ukazoval velitel na Michala, „Dejte pokoj s tou minulostí! „Nechte minulost spát! Ve vlastním zájmu!“

„Čeho se vlastně tolik bojíte?“

„My se ničeho nebojíme!“ ozvala se jedna z goril a vrávoravě se vypoťovala ven.

„Sami přece říkáte, že to všechno patří minulosti, že je to všechno jen můj sen. Tak co vás tolik děsí na mé zálibě - jak vy říkáte *děťinské* zálibě v pohádkách a lidových báčorkách?“

„Nedrážděte nás! Jinak uvidíte!“ vyjela na něho kožená maska.

„Mne už nepřevychováte“, zavrtěl hlavou - „Já už jiný nebudu. Dávno jsem se zasvětil paní svátého života. A nejen jí, ale zosobněné Pravdě, Kráse a Dobru.“

„Držte hubu!“

„Nejde to. - Jsem služebník Pravdy.“

10. MAKARENKOVA OPRÁTKA

Martin Voráč si docela přesně nevzpomínal, kdy od nich máma odešla. Byl ještě docela malý. Přesto však, jak už to děti od nejtělejšího věku dovedou, jaksi intuitivně vycítil podivnou trhlinu v dosavadním rodinném životě. To byly možná nejtěžší okamžiky Martinova života. Třebaže to tehdy nebyl schopen domyslet, měl zažito, že do jeho životního prostoru, jímž je domov, patří společně matka i otec, a to byl pro něho zdroj pocitu jistoty a bezpečí.

Jednoho dne pocítil, že se v okolí něco zadrhlo. To však ho zdaleka neznepokojilo tolik, jako to, že se jedna z těch bytostí najednou vytratila. Zato postřehl jakési křečovitě obejmutí, kterým ho nyní častoval ten druhý známý.

Voráčovi ovšem byli inteligentní. Dokázali si otevřeně říct:

„Když už jsme selhali jako manželé, neznamená to, že naše dítě nemá oba rodiče.“

„Martin sice ještě nic nechápe“, tvrdil Voráč, „nicméně rozpad manželství je událost nepřijemná. Rozhodně tím život nekončí.“ „Taky si to myslím“, řekla jeho bývalá žena.

„Nesmíme si dovolit žádné jednání, jaké by ho ještě víc zranilo!“

„To už je hlavně tvoje věc“, ozvala se - „protože to, že jsme si nerozuměli, to já nikdy nebudu přenášet na chlapce. To spíš ty! Martin zůstal podle rozhodnutí soudu tobě. Vím proč soud rozhodl ve tvůj prospěch. Máš tam všude známé. Ale ani tuhle nespravedlnost nehodlám Martinovi nikdy prozradit.“

„Jsi rozumná“ uznal Voráč. - „Já ti zase slibuji, že na tebe budu vždycky čekat.“

„Nebylo to pro mě lehké rozhodnout se. To mi věř! - Jenže pro tebe a Martina to těžké teprve nastává. Ty jsi teď pro něho rodičem **číslo jedna**, protože s ním budeš dennodenně.

„Neboj se. Poradím si.“

„To znám. Jenže pamatuj si: ten malý potřebuje mámu! Měl by ses znovu oženit!“

Zavrtěl hlavou: „Nedokázal bych milovat jinou ženu.“

Voráč splnil své předsevzetí. Každý člověk má prý ve svém životě dvě kotvy - **rodinu a práci**. Voráč byl zakotven především v práci vychovatele v

Dětském domově. Přesto dobře věděl, že základ výchovy je v rodině.

A tak už od počátku svého působení v Dětském domově s nelibostí sledoval jeden vážný nedostatek v této péči o mládež. Otevřeně na to upozorňoval:

„Soudruzi! Máme jakous takous péči o narušené děti předškolního věku: záchytné domovy a dva typy *Dětských domovů*. Ale jak je to u těch nad čtrnáct let? To je díra, kterou jsme zatím nezaplňili.“

Zatím se přehoupla nejmladší léta Martina. Sledoval, jak se táta překonává v péči o domácnost a o něho, a mámu znal také - i když jen jaksi z druhé strany ulice. Jednoho dne vykročil do školy.

„Škola“, jak Voráč s oblibou opakoval po **Komenském**, „*je cvičiště prací*.“

Voráč se snažil. Věnoval se chlapci a učil se s ním. Jenomže nevydržel. Jak šel čas, ponenáhlu se přestal zajímat o školu svého syna. Kdy to bylo? Zanedlouho poté, co zjistil, že se ve škole učí pravopis, matematika, dějepis a jiné předměty docela jinak, než jak si vzpomínal ze svých studentských let. Pokusil se mu párkrát poradit, ale dostal se do trapné situace.

A tak to vzdal. Tak opakované školské reformy vrazily klín mezi mnohé rodiče a děti.

„Konečně“, utěšoval se Voráč, „Martin je chytrý kluk, dobře se učí a nepotřebuje žádnou zvláštní pomoc. Aspoň bude samostatnější.“

Omezil se pak na připomínky v duchu svých oblíbených pouček z **Komenského**: „Nejsi unaven? Měl by sis jít zasportovat! Tělovýchova je po duševní námaze nepostradatelná.“ Dodával též heslo **Sokolů**: „*V zdravém těle zdravý duch!*“

Martin se nedal dvakrát pobízet. Zakrátko dosahoval i pozoruhodných výsledků. V atmosféře nadšeného usilování a soutěžení si začal osvojovat pravidla hry, a s nimi také zvláštní sportovní morálku á la **fair play**. Ani nepostřehl, jak se mu to všechno promítalo do celého životního postoje. Cítil, že všechno zlé je prostě nesportovní, čili vybočující z pravidel hry. Platilo by to, pokud by se dalo říci, že život je jenom hra.

Před jeho zraky se střídaly hvězdy tenisového nebe - **Edberg, McEnroe, Ivan Lendl, Boris Becker**. Byl unesen Beckerem, který se stal nejmladším *wimbledonským* vítězem v historii. Mladiček z Německa ho fascinoval svou tvrdou průbojností.

„Beckerova silná stránka je *servis* a *forhend!*“, uváděl sportovní reportér, - „ovšem i *bekhend* patří mezi jeho účinné zbraně.“

Byl uchvácen obětavostí, když sledoval na televizní obrazovce, s jakým nasazením Becker hraje. Když nemůže míč doběhnout, vrhá se po něm skokem. Na jeho tváři je patrné krajní soustředění a houževnatost. Inu, bez toho se *Wimbledon* vyhrát nedá. Sportovní komentátor uváděl:

„*Na rozdíl od Edberga či Lendla je Becker převážně útočným hráčem. U sítě získává mnoho rozhodujících míčů.*“

Když se jednalo o **fair play** a podezření z nadržování některého rozhodčího nějaké straně, dovedl se Martin rozvášnit tak, že dokázal pochopit **Beckerovy** výstřednosti.

Jak by ne. Tohle dovedlo rozčilit každého sportovce i sportovního fandu.

O tom, jak zlou krev to ale může vyvolat mezi fotbalovými fanoušky, se Martin dočetl v časopise **STADION**:

V Itálii už není žádná novinka, že se na stupních stadiónů objevují hole, pistole a dýky, a že se pořádají štvance na soupeřovy vlajky a auta se značkou jiného města.

V několika týdnech se odehrály incidenty v Turíně, Janově... Kámen úrazu: fair play. Nejde ani tak o způsob hry soupeřících jedenáctek, jako spíše o pohoršující činnost mužů s pištálkou, o to, že rozhodčí pomáhají velkým týmům...

Martin nevěděl, jak by se v takové chvíli zachoval on. Už proto, že sám fandil klubu **AC Milán**, zejména od té doby, co se v jeho službách objevil *geniální rebel* z Holandska, **Ruud Gullit**. Zastínil i obdivovaného Argentince **Maradonnu**. Vlastně to žádný rebel nebyl. To tak jen někomu připadal ve srovnání s nevýraznými osobnostmi, s nimiž se střetával na trávníku. Vnesl však na italská hřiště nové pojetí temperamentu, které dosud postrádala.

*„Spojuje v sobě to nejlepší z nejlepších“, uvedl o něm bývalý vynikající fotbalista **Sandro Mazzola**, „má výbušnost jako Pele, tah na branku jako Johan Cruyff a ve hře hlavou je silný jako kdysi nezapomenutelný **Sándor Kocsis**.“*

Právě tehdy začínal Martin číst noviny tak, jako většina ostatních lidí, které znal - od konce, od sportovních zpráv, a právě tam, také jako mnozí ostatní, zůstal. Tudy začínal pronikat do zákulisí sportu pěstovaného už nejen pro zdraví, ale i pro zábavu mas. O *Gullitovi* se dočetl:

Cena tohoto fenoménu je čtrnáct milionů švýcarských franků. Ta tuto cenu je kupoval předseda AC Milán. Tuto sumu přebil zájemce z jiných italských klubů i madridského Realu.

Byl zklamán, sotva zjistil, že machinace s balíky peněz jsou rubem sportovní morálky jeho největších idolů: fotbalisty *Gullita*, tenistů *Len-dla*, *Beckera*, a dalších.

„To víš“, povzdechl si otec, „to jsou stíny konzumní společnosti“, a vysvětloval: „Peníze si nemilosrdně podřizují všechno - i sport. Koukni se sem“, a ukázal mu článek v novinách:

Proti násilí na stadiónech

Zanedlouho šokovala Martina zpráva o katastrofě v *Sheffieldu*. Přišla tam o život na stadiónech skoro stovka lidí, mezi nimi také děti. Spadla totiž přečpaná tribuna.

„Myslím“, mínil otec, „že to, co udělali v Anglii proti opakování podobných katastrof, a to že prostě zrušili místa ke stání na velkých stadiónech, je nedostatečné.“

„A co mohou dělat?“

„Omezit podobné akce, když to vede k takovým tragédiím. Jenže magická moc kapitálu je holt silnější. Podnikatelé chtějí dostat svůj zisk. U nás by se to stát nemohlo!“

„Jak můžeš takhle mluvit, tati!?! To přece není vůbec pravda! Jako bys nečetl noviny! To z nich čteš, jenom co se ti hodí!“ rozčiloval se tentokrát Martin a spěšně vytáhl ze zásuvky hrst výstřižků z novin.

Ovládnou peníze atletiku ?

V Bratislavě se jednalo i o

startovním Dolar v moskevském

sportu

Nedávno byl uspořádán biliárový turnaj.

Jeho sponzorem byla jedna americká firma. Cena pro vítěze činila 200.000 \$. Voráč zavrtěl hlavou a beze slova odešel.

Snil o tom stát se Ironmanem. Dokázal by se zamilovat do správně seřízeného závodního vozu **FI**. Bájl o *útěku z Alcatrazu*.

Další část Martinových sportovních ideálů byla ještě nepravděpodobněji proveditelná: vyžadovala ještě stroj a ne ledajaký: **Formule 1**. Tvář usmívajícího se **Niki Laudy** s nepostradatelnou šiltovkou s nápisem **CASTROL** zdobila už dávno stěnu jeho pokojíku. Pod sklem na stole měl několik fotografií závodníků, jak je Martin nakoupil v kiosku.

Peněz měl dost. Otec na něm nikdy neskrblil. Leda, když provedl nějakou rošťárnu - tehdy přišel o kapesné. Máma mu spíš jen vynadala a na udobřenou mu podstrčila dvakrát tolik.

Z **Laudy**, z toho živého mýtu mrazilo Martina na zádech. Slyšel o něm, že je to samočinný počítač - necitelný vůči vlivům a tlakům - s výjimkou tlaku v pneumatikách svého vozu. Sám si libuje v takových definicích, a ještě v nich jde dál. Třeba, když o sobě řekne, že má v hlavě rychlostní skříň.

„Nechápu, co na něm vidíš!“ vrtěl táta hlavou a ukazoval na fotografii **Niki Laudy** na zdi, „vždyť je taky profesionál!“ dodával pohoršeně. Brát peníze totiž v jeho očích znamenalo prohřešek proti pravým sportovním zásadám. Jenže Martin už toho věděl o svém idolu víc:

„To je fakt, že jezdí za peníze, ale nejedí jen pro peníze. Sám o tom řekl: „Člověk, který riskuje život, nikdy nevydělá dost.“ Voráč zavrtěl nechápavě hlavou.

„Tohle ty tati, nikdy nepochopíš!“

„Hm, asi ne. - Co to máš za knížku?“

Martin udělal rychlý pohyb, jakoby ji chtěl uklidit, ale kniha už byla v tátových rukou. „*Paměti Giacoma Casanovy*“, četl nahlas, „Kdes to sebral?!“ Takový tón Martin nesnášel, ale ovládl se.

„Od jednoho kluka ze školy. Příště si vypůjčím *Pohádky* od *Boženy Němcové*.“

Zamyslel se: „Oni ti mladí dnes asi rychleji dospívají - ovšem proč je Martin tak nasupený?“ Napadlo ho: „Kdy jsem s ním vlastně naposled mluvil o něčem, co se týkalo samotného života?“ Neodpověděl si. Opravdu to byla úplně jiná doba. I v tom sportu. *Doping* se už rozšířil nejen mezi cizími sportovci, ale i mezi domácími.

„Strašné“, hrozil se Voráč, „opravdový sport už přestává existovat. Sportovní morálka bere za své. - Co je tohle?“ otevřel stříbrné pouzdro. Napadlo ho: „Roky leželo na mém psacím stole, ani jsem si neuvědomil, že tam chybí.“

„Cigarety.“

„Ty kouříš?“

„Hm. Ty přece taky kouříš, ne? A co vlastně pořád máš? Jak je rok dlouhý, tak si na mě nevzpomeň a najednou mi přijdeš nadávat.“

Martin se tvářil dotčeně a Voráčovi došlo, že mu v tom pracovním shonu unikají doma závažné věci. Uniklo mu kromě jiného třeba i to, co by máma na synovi jistě poznala, že se totiž zamiloval.

Od té doby, co ho Standa Cejpek seznámil s Markétou, se mu zdálo, jakoby hodil celý minulý život do hlubin oceánu. A pak - po té velké noci, kterou s nimi prožil na chalupě, si připadal jako dospělý, nebo přinejmenším jako někdo úplně jiný.

„Dneska by se hodilo vykoupat“, navrhla Markéta a vykoukla oknem na nehybnou hladinu rybníku, v níž se zrcadlil měsíc.

„Nemám tu sice plavky, ale stejně - co?“ řekla uchichtla se. Bez okolků shodila se sebe šaty a vyběhla ven jen tak.

Martin ještě lupal po dechu, když se nahnula dovnitř a volala na ně: „Tak co je s vámi? Copak nepůjdete?!“

„No, co - pohni kostrou!“ popíchl ho Standa, který už byl zcela svlečený. Když viděl Martinovy vyvalené oči, dodal:

„To víš, Markéta je taková bezprostřední. Je to prima holka. Tak dělej!“

Když se vrátili rozklepaní z vody, dali si na zahřátí rum, z lahve, pochopitelně s *motorkem*, jak říkával Standa.

Martin neměl ani zdání, co to bylo, ale bylo to fajn. Zrovna jako Markéta. Opojení živé střídavě její blízkostí a lahví nahnědlé tekutiny trvalo několik měsíců.

Potom tu idylku rozbourala Markéta:

„Martine, já... já budu mít dítě.“

Vyvalil na ni oči a nedošlo mu hned, o čem to vlastně mluví: „Co? Jaké dítě? Co má být s dítětem?“

„No, asi s tebou.“

Úplně zavrával. Zůstal zkoprnělý, neschopný rozumné úvahy a nechápající souvislosti mezi tou zprávou a sebou samotným. Zatrásla mu ramenem:

„Asi budeš tatínkem - “

Zmateně uvažoval: „Jak to? Co teď? Vztít šiji? Jako student gymnázia? Ale to přece už dávno není žádná výjimka. - Ale za chvíli tady bude maturita - to je příšerný!“

Když ale *zkušenější* Markéta vyrukovala s tou , *jinou možností* hned se mu zdálo, že je klidnější. Dlouho mu však takhle iluze, že bude všechno zase jako dřív, nevydržela.

11. BUDOVATELSKÁ POSEDLOST

„Nechtěl bych být v tvé kůži řekl Paul Drake, „ tento případ se mi nelíbí.“

„Mně taky ne“, přiznal Mason, „, jenže když hraješ karty, dostaneš často takové, jaké se ti nelíbí. Ale že dostaneš mizerné karty, to ještě není důvod, abys je znechuceně odhodil na stůl a ani se o nic nepokusil

„**Hmrrr!**“ vytrhlo ji Adamcovo mručení, jímž si dodával sebedůvěry.

„Teď se to musí rozjet na plný plyn!“

„Jiné cesty není! Musí se zabrat!“ zahučel Cejpek.

, Jinak se musí s hrušky dolů - a pro prémie si můžeme jít na lam-pámu.

Toho se nejvíc bojím! To by byla katastrofa!“ sýčkoval ředitel.

Právnička vzhledla od časopisu, mrkla po ostatních a četla dál:

Kdyby přišel Karel Gott

*Vkusně připravená studená mísa a sklenice
dobrého bílého vína patří k dobré tradici českého
stolování. **Pramen - Zdroj***

Vrtíkovi napadlo, že Švejk přece říkával, že „žádný voják se nemá ničeho bát. I kdyby v boji padl do latríny, tak se jen vobliže a jde dál do gevechtu, a na votravný plyny je každé zvyklej z kasáren, když je čer- stvej komisárek a hrách s kroupama

„No, co bys dělal ty, Vrtíku, na mém místě, kdyby na nás takováhle katastrofa dolehla?“ houkl na něj Adamec.

„Eh - h, jak jste říkal vy, to bysme pro prémie mohli jít jedině na lampámu“, opakoval věrný sluha.

„To by byl konec, Himmeldonnerwetter!“ zamrčel Adamec, a Vrtíkovi přišlo na um, že příhodnější by snad bývala Švejkova odpověď:

„ Poslušně hlásím, pane oberlajtnant, že mám náramnou radost. To bude něco nádhemýho, když voba padneme za císaře pána a jeho rodinu. “

„Dovedete si to vůbec představit, chlapi?! To je nápor!“ mumlal soudruh

Adamec. A kdo se tomu nepřizpůsobí, ten se bude muset tlačit -jejda - nám nic

94

jinýho nezbuďte! Nebude co dát do huby, to vám říkám úplně otevřeně. A kde jsme s tím pořekadlem: *Dej krávě do držky, ona ti dá do dížky!*“ Vrtík si vzpoměl na věčně hladového Balouna, který říkával:

„Jd mám jenom strach, že kvůli té Itálii budou menší porce. Já rychle trávím. Ve mně se ti, kamaráde, rozpouštějí kosti vod ryb a pecky ze švestek...“

Nato se znovu zahloubil do inzerátů **Automotorevue**. Ekonom Sláma listoval v časopise, až narazil na inzerát:

*Život je dlouhý
dost, když víš, jak
ho prožít.*

SENECA

- a bude krásný i v
důchodu když je zajistí
také

Důchodové pojištění pracujících.

Až dočetl řekl nahlas: „Houby!“, ale nikdo si toho nevšímal.

Vedoucí výroby si uklízel v tašce a uvažoval:

„Měl bych koupit autobalzám - ačkoli kdoví - jestli ho nemáme tady v práci na skladě. Musím se tam jít po poradě zeptat.“

„**Hmrrr!**“ zamrčel Adamec, „Budou muset přijít vysoká operativa z ekonomického úseku. - Hlavní zásady mzdové politiky jsou: kdo dělá - dejte, kdo nedělá - nedejte! A komu se to nelíbí - tak ať táhne! Já za to nemůžu, Rost' o, řekni taky k tomu něco! Seš přece jednou náměstek, ne?!“

„Mě bolí hlava“, zamumlal náměstek a přehodil si jednu nohu přes druhou. „A mě nemá bolet! To už vážně není pro člověka!“ vypěnil ředitel, třásl se mu podbradek, koulel strašlivě očima a řval:

„Tak udělejte s tím něco, chlapi! Než se holá splete! Já si to na krk nevezmu! Jestli se ten škarbál otevře, tak platí každé sám za sebe! Já do díry za nikoho nepůjdu! To vám říkám naprosto otevřeně.“

Vrtíka napadlo, že se dneska člověk může dostat do vězení za mnohem méně, než je hospodářská kriminalita. Ačkoli to bývalo zlé asi už za Rakouska. Tak třeba ten hostinský Palivec. Byl zatčen kvůli mouchám na obrazu císaře pána. Pak se uchechtl a řekl si po vzoru Švejka:

, Jenže já si to můžu dovolit, poněvadž jsem blbej, ale vod vás by to žádněj nečekal. Každěj holt nemůže bejt chytrej. Hloupí musejí dělat výjimku, poněvadž kdyby byl každěj chytrej, tak by bylo na světě tolik rozumu, že by z toho každěj druhej byl úplně blbej. ‘‘

Najednou zazvonil telefon.

„Tohle už není normální!“ zaúpěl hystericky Adamec a popadl sluchátko:

„Čest, soudruhu! Co potřebuješ? Jóó - samozřejmě - zařídíme!“
Ale nezařídilo se. Sluchátko mu najednou vyklouzlo z ruky a tvář se stáhla bolestí. Zasípal:

„Volali z výboru. Máme jim přivést -“

Načež se v křeči svezl se židle. Náměstek k němu přiskočil:

„Co je s tebou, Honzo?“

„Honem! Sanitku! - Záchvat!“

Zatímco ho odnášeli na nosítkách, sekretářka Nováková dočítala případ:

Mason se obrátil k Sibyl Harlanové. „Vpořádku“, řekl, „zahráli jsme svou hazardní hru. Vsadili jsme všechny své žetony na jednu kartu. O půl dvanácté buď rozbijeme bank, nebo budeme na cestě do plynové komory či k doživotnímu žaláři - “

„Co jestli to nepřežije?“ ozval se kdosi.

„Hotovo dvacet!“ řekl náměstek Cejpek.

„Hm. Tak tady bude nový ředitel“, řekl Vrtík, a spontánně, leč jen polohlasem připomenul úvod ze Švejka: „*Tak nám zabili Ferdinanda*“, řekla posluhovačka Švejkovi.

„*Kterýho Ferdinanda, paní Miillerová? “* otázal se Švejk. „*Já znám dva Ferdinandy. Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakýho mazání na vlasy, a potom znám ještě Ferdinanda Kokošku.... Vobou není škoda. “*

„Kdepak“, zavrtěl hlavou energetik, Jestli se máme dostat z těch blbých poměrů, pak se bude muset najít něco jiného, než je Hašek.“

„A co asi tak?“

„Hm - co já vím. Ale hledat, pátrat! Jít do minulosti. Musí se odněkud vydolovat ty staré mapy, bez kterých se v životě nevyznáš.“

Vrtík však zdaleka nebyl bez srdce, jak by se leckomu zdálo, a kromě toho i jako přední sluha ředitele Adamce, uháněl už za týden na návštěvu do nemocnice.

„Já ti řeknu“, zasípal pacient, „já už nevím, co si o tom mám myslet. Když to беру kolem dokola - moje děcko - v práci - a teď ještě tohleto! Zač mě Bůh trestá, řekni mě!? Zač?!“

„Nic si z toho nedělejte! Víte, to Švejk jednou říkal: „*Ba jo, žiadnej človek neví, co bude vyvádět za pár milionů let, a ničeho se nesmí vodříkat. Oberlajtnant Kvasnička vždycky říkával, když držel školu: Nemyslete si, že vám tahle vojna skončí už na tomhle světě. My se ještě po smrti uhlídáme, a já vám pak udělám takovej vočistec, že z toho budete jeleni!*“

Adamec se pousmál, ale pak zase zvažněl: „Viš - snažil jsem se tady cosi vybudovat, a najednou - bác! A mám odejít.“

Vrtík mlčel. Odkudsi z paměti se mu vynořilo:

„*Vod toho jsme vojáci. Kvůli tomu nás matky porodily, aby nás rozsekali na hadry, až nás voblíknou do mundúru. A my to rádi děláme, poněvadž víme, že naše kosti nebudou nadarmo práchnivět. My padneme za císaře pána a jeho rodinu, za kterou jsme vybojovali Hercegovinu.*“

„No řekni, je to normální? Já a v důchodě? Já ještě musím dokončit svý dílo - totiž ještě jsem to ani nerozběhl. Chci sloužit dobré věci! Pomáhat lidem!“

Vrtík se mu díval do očí, které se na poradě tak často zlověstně koulely a mimoděk si vzpomněl na hru **Ubu spoutaný** od *Alfreda Jar-ryho*:

Otec Ubu: „Chci být na lidi hodný, být užitečný, pro lidi pracovat, matko Ubu...

Budu otrokem, matko Ubu!“

Matka Ubu: „Otrokem! Ale jsi na to moc tlustý, otče Ubu!“

Otec Ubu: „Aspoň se mi bude líp dělat těžká práce. A vy, naše paní paničko, vy nám připravte naši otrockou zástěru a naše otrocké koště a náš otrocký háček, a naši otrockou bedničku...“

12. HLEDÁNÍ SVATOSTI V NORMÁLNOSTI

Výsledky pátrání stavěly Michala čím dál tím více před tajemnou skutečnost: ať se zabýval s kteroukoli z těch nevysvětlitelných událostí, s nimiž se setkal, každá vedla stejným směrem, třebaže cíl byl v nedohlednu.

„Hlavně se nerozptylovat podružnými stopami“, umiňoval si.

Všechny se opravdu sbíhaly do jednoho místa. Tam ovšem bylo třeba vydat ze sebe všechny síly. Sotva namáhavě odkryl vnější vrstvy a nánosy, nahromaděné věky, dostal se ke spodním vrstvám. Teprve, když odstranil i tyto, naskytl se mu ve velké hloubce vzácný obraz, pak další, a za chvíli měl před sebou celý cyklus. Nějakou dobu se snažil logicky uspořádat nálezy.

Jako první shledal ten, který ukazoval dívku, spěchající do lesní samoty, pravého to místa pro každého, kdo se věnuje úvahám o smyslu života. Tady zapomínala na čas oběda, ale i na celý pomíjivý svět.

Z dalšího nálezu vyhlížela pokorně se ponižující služebnice, a z dalších zase pečlivá matka.

Takové myšlenky se mu honily hlavou, když se skláněl nad desátým obrazem cyklu, ukazujícím ženu ponižující se před svým Pánem až k zapomenutí na sebe samu. Teprve, když ji posléze navštíví služebná a zastihne v její oddané pohrouženosti, vrací se opět k všedním starostem. Všechno to ukazuje sílu jejího upnutí se k věčným hodnotám, což prozařuje její obličej ba celé její tělo tajemným svitem.

Dala se vést vyšším principem, když se oddala svému rytíři. Tím také skládala slib zachovávat po celý život nejtvrďší řeholi, která jí a jejího vyvoleného vedla k takovému jednání a počínání v manželské lásce, ve vzájemném darování života a v projevech lásky, aby jejich manželství bylo u nich v úctě a lože neposkvrněné.

Její uchvácenost vyššími, nepomíjivými hodnotami kupodivu na sebe nevzala podobu rozervaného životního stylu, rozpadajícího se na manželskou a rodinnou nutnost a na říši svobody kdesi v nadoblačnu. Pravda, odcházívала nejednou za tichých nocí od spícího manžela, aby se na duchu osvěžila v pokorném rozjímání a modlitbě. Nicméně i v rodině se upínala celou svou silou k vyššímu principu nejenom sama, v koutku, v osamocení, ale s celou svou rodinou, spontánně přerůstající v širší rodinu bílých bratří. Potvrdil to konečně zápis kronikáře:

...rodíc mu děti, bez úhony s ním žila.

Michal se nedokázal ubránit závěru: „Všechny její láskyplné divy a zázraky, představované v obrazech *jablonského cyklu*, jsou účinkem jejího mimořádného působení ve vlastním manželství a rodině. Samotné její děti to dosvědčují.“

„Děti pokračovaly v díle svých rodičů“, uvažoval Michal, „Nebyla to přece jenom ona, nýbrž také její manžel, udatný rytíř Havel, zkrátka **oba**, kdo se z rodinných důvodů vzdali skvělého, velkolepého, ba i přepychového způsobu života, jaký se pěstoval na dvoře. **On** kvůli dílu zúrodnění pralesů na okraji českého království a vybudování sídla své rodiny - hradu *Lemberka*, opevňujícího současně zemi proti nájezdníkům ze severu, a dále kvůli úkolu sloužit vladaři jako věrný rytíř. **Paní Zdislava** zase kvůli tomu, aby ho věrně následovala, a *rodíc mu děti, bez úhony s ním žila*, kvůli podpoře širší rodiny bílých bratří, a též kvůli pomoci chudým, hladovějícím a nemocným, hlavně dětem.“

To mu opět připomenulo slova **Gertrudy von le Fort**:

Bezvýhradná mateřskost ženy, která objímá slabosti ve všem jsoucím, stojí na linii, vedoucí do věčnosti a teprve z této perspektivy je povinností hodnotícího muže uznat mateřský svět. Odtud nabývá svůj metafyzický smysl nejen služba, kterou žena - matka prokazuje slabosti, ale i samo to, co je slabé.

Skrze úlohu ženy, která přijímá a nese, připadá ženě v kultuře mimořádný význam: dávat a nepřijímat by znamenalo padnout do prázd-

na! Jestliže dnes v prvé řadě žena zaplňuje koncertní sál, divadlo, knižní trh, není to rozhodně tím, že by žena měla více času než muž. Souvisí to s duchovním určením její mateřskosti. Kultura totiž nestačí být jen vytvořena, chce být i donošena, opatrována, pěstována, chce jako dítě být milována.

„Prosím vás“, namítl nějaký mladík, „co máte pořád s tou vaší **paní z lesů?** Vykládáte, že zasvětila svůj život rodině kdesi v zapadlém pohraničí. Vždyť to byla obyčejná venkovská selka bez širšího rozhledu!“ Michal se zarazil, ale pak odpověděl:

„Konečně - mohla se tak jevit už i tehdejšími královským dvořanům. Totiž hlavně těm, kteří neměli ponětí o jejich stycích se svátou Anežkou Přemyslovnou, s věhlasným Albertem z Kolína a jinými významnými postavami evropské společnosti. Jako málokomu bylo tak, jako paní Zdislavě, dopřáno stanout před tímto zosobněným symbolem královského rodu, před princeznou, která odložila tři královské koruny, před abatyší, která složila svůj úřad, aby pokorně sloužila všem sestřičkám jako starší sestra, před přítelkyní svaté Kláry. Sestra Anežka se vždy držela svou cestou, skromnou a oproštěnou od všech marností. A *paní z lesů?* Zblízka jak nikdo jiný sledovala s tichým úžasem její duchovní zápas.

Měla se snad, podle vás, v zájmu svěťácké pověsti raději sblížovat s tou šlechtou, která měla ústa plná fráží o míru a lásce k vlasti a králi; s tou věrolomnou šlechtou, která byla přítom neustále náchylná spřáhnout se s mocichtivým německým císařem, jen aby si zachovala ten svůj vykřičený mír k dvorním radovánkám a pletichám?“

Sotva Michal odrazil jednoho pochybovače odhalením jeho neznalostí, hned se stal terčem útočníků, ověnčených učenými tituly.

„Spojujete věci, které spolu nesouvisí. Vymýšlíte si nějaké přítomné záhady a nepochopitelné věci, ačkoli existují jenom věci poznané a nepoznané, a nikoli nepochopitelné - a ty pak spojujete s čímsi v minulosti“, namítal psychiatr.

„Kdepak, tak to není! Tady jsou opravdu některé věci a jevy, které se nedají přirozeně vysvětlit. Přečtete si, co uvádí kronika **Dalimilova**: „*Pět mrtvých vzkřísila...*“

„Nepotřebujeme nic čist“, řekl mu shovívavě profesor, „My víme svoje. Všechno je to pouze výsledek vašeho úchylného myšlení. Trpíte totiž duševní poruchou. To je jasné.“

„Cože?!“

„Podle *Pavlovova* učení“, rozpovídal se profesor svému mladšímu kolegovi, „tady jde o *křehkou* mozkovou kůru

„Ovšem. Ale toto rozlišení je někdy velmi obtížné. Sociální podmínky mají velký vliv na to, jakým směrem se osobnost vyvíjí. Například *bigotnost*, podporovaná venkovským prostředím, je mnohem méně příznakem psychopatie než *bigotnost* podivína, žijícího ve městě a čtoucího středověké scholastiky,“

Michal pobaveně sledoval jejich „*učenou*“ debatu. Docela zapomínal na to, že na světě existují země, kde se člověk může kvůli svým názorům octnout nejen za mřížemi vězení, ale i za mřížemi psychiatrické léčebny. Jen co se páni vědátoři shodli na konečné diagnóze **schizofrenia paranoides**, dozvěděl se, že je hospitalizován.

„Nemůžete mě zavřít do blázince proti mé vůli!“

„Jistěže ne. Napřed budete zbaven svéprávnosti.“

„Jsem zdrav!“

„Vidíte to?!“ řekl profesor kolegovi. „To je taková zvláštnost *para- noidních schizofreniků*. Mají náchyllost svou chorobu *disimilovat*, aby se vyhnuli *internaci*, léčbě a zbavení svéprávnosti.“

Tak se Michal octl za bílými mřížemi. Vzpomněl si na báseň
Jana Zahradníčka'.

*Pohrávají si se mnou jako kočka s myší.
Sbohem má ženo a sbohem vy doma.
Je radost, je radost, je radost i
tady dole, kde žal světa dno má.
I mezi tím smutným nábytkem vězeňským ze
dřeva getsemanského.*

Naordinovali mu inzulínové šoky a přidali **Chlorpromazin**.
Nebylo jasné, co tím sledují, ale když se dostal ven, měl v hlavě
jako vymeteno. Udělali mu v hlavě takový galimatyáš, jaký mu
nedokázalo doma udělat ani **psí komando**. Nedotčena zůstala
pouze víra, a pak - jeho **paní z lesů**. Ta ovšem sklouzla zpátky -
tam, kde jí vykážala místo čísi zlovolná ruka.

„Proč se jí asi tolik bojí?“ napadlo ho.

13. ORTEL

Zabroušené víčko od rezavé konzervy ukryté v matraci najednou posloužilo.

Stačilo přiložit k zápěstí, zatnout zuby, zavřít oči a trhnout. Rána rozšklebená jako křivý úsměv maniaka. A ruka pálí jako v ohni. S vytřeštěnými očima zoufale zatnul zuby a druhou rukou dřel tu s přeříznutou tepnou o drátěný okraj postele. S vypětím všech sil se pak zdravou rukou opřel o konzervový plech, zapřený o zem a vši silou na něj prudce nalehl. Bodavá bolest mu projela celým tělem. V okamžiku ho připravila o poslední záblesky vědomí, ze všech stran okleštěného podezíravostí, hrozbou a malomyslností...

„Na základě výsledků vyšetřování a soudně znaleckých posudků vznáším vůči jmenovanému Vlastimilu Klausovi žalobu pro trestný čin obecného ohrožení“, oznamovala žalobkyně. „Došlo k ohrožení řady lidí - těch, se kterými měl obžalovaný pohlavní styk. Vzhledem k tomu, že mezi většinou takto úchylných je obrovská promiskuita, je zřejmé, že každý z těch lidí měl styk s dalším člověkem a ten zase s dalším. Nechce se mi ani domýšlet důsledky.“

„Soud nepřijímá navrhovanou právní kvalifikaci“, uvedl hlavní soudce. „Uváděná skutková podstata je vytvořena pro události, kdy ohrožení nastalo v jednom okamžiku. V tomto případě však byli jednotliví lidé ohroženi postupně v průběhu delší doby.“

„Navrhuji tedy“, ozvala se prokurátorka, „kvalifikovat celý případ jako pokus úmyslné, těžké újmy na zdraví. Jde o eventuelní úmysl. Nikdo nemůže obžalovanému podkládat, že chtěl své partnery nakazit. Bezpochyby však věděl, že je nakazit může. To je *nepřímý úmysl*, a to stačí k naplnění skutkové podstaty. Dva lidé skutečně nakaženi byli.“

Obhájce měl jiný názor: „Nikdo nemůže prokázat, jestli byli infikováni právě obžalovaným, nebo někým jiným, vzhledem k jejich pro- miskuitě.“

„Pokud jde o výši trestu“, ozvala se prokurátorka, „u úmyslné těžké újmy na zdraví je nejvyšší trest osm let odnětí svobody, zatímco za šíření nakažlivé choroby jsou nejvýše tři roky. Žádám pro obžalovaného Vlastimila Klause nejvyšší trest. Jeho jednání dosahuje vysokého stupně společenské nebezpečnosti. Choval se vysloveně asociálně. Zdravotníci na něj podali trestní oznámení, několikrát ho poučili, a on opakovaně přišel s nálezem.“

Mimoto je zde další bod obžaloby - zneužití nezletilého Stanislava Cejпка.

Kromě toho, při poslední návštěvě zdravotnického zařízení byla jeho krev odeslána na vyšetření na **virus HIV**, způsobující nemoc **AIDS**. Obžalovaný se měl dostavit do zdravotnického střediska k projednání výsledku. Nedostavil se. Přitom vyšetření zjistilo pozitivní nález!“ Soudní síň zašuměla.

„Vzhledem k tomu, že jde o případ v naší soudní praxi neobvyklý, žádám soudního znalce o posudek a seznámení soudu s povahou onemocnění **AIDS**.“ Vlastíkovi poklesla hlava. Cítil tíhu pohledů ze všech stran.

„Virus šířící **AIDS** je nebezpečný mimo jiné také tím, že se neustále mění -“

Vlastík přelétal očima užaslé tváře účastníků veřejného soudního líčení a uvažoval:

„Všichni to slyšíte, čím jsem postižen. Všichni vyvalujete oči. Nikoho z vás se to nedotýká tak, jako mě.“

Znalec uváděl: „Je to právě jistá smrt, kterou **AIDS** způsobuje, pokud se syndrom plně rozvine -“

Vlastík na sobě cítil štítlivé pohledy ze všech stran. Napadlo ho:

„Co vy vůbec víte o tom, co zakouší člověk postižený touto nemocí? Každý se ode mne s hnusem jenom odtahuje, jakoby byl prašivý. A vy sami?! Copak jste lepší? Nebyl jsem snad sem předveden s rouškou? A nemáte vy“, ohlédl se po policistech, „na rukou rukavice a zvláštní pláště přes uniformy? Kdybych se tady svalil na zem, ani jeden z vás by mi neposkytl první pomoc!“ Prokurátorka uváděla:

„Pokud jde o zákonná opatření v postupu proti šíření **AIDS**, je jasné, že u nás není třeba přijímat nová opatření. V našem trestním zákoně

„Samé zákony a zase jen zákony“, povzdechl si Vlastík. „Nikoho nezajímá člověk. Ostatně, každý mi může vlézt na záda. Vždyť jsem se o té strašné nemoci dozvěděl teprve až tady! Doktorka tehdy pouze řekla: „Musíme poslat krev do referenční laboratoře na test.“

„Ale mně už přece brali krev na kožním, takže byste měli už dávno znát výsledek“, namítl. Zarazila se a šla vedle telefonovat. Nějakou dobu čekal, ale pak to na něj zase přicházelo.

„Potřeboval jsem dávku. Tak jsem šel pryč. Stejně se tam nic nedělo.“

„Ale nepovídejte! - Vy jste ten výsledek nechtěl znát! Tak je to!!“

„Ne. Já jsem potřeboval dávku. Byl jsem v krizi.“

„To vás neomlouvá.“

Předvolaný soudní znalec z interní kliniky zatím uváděl, jak probíhá poučení pacienta s pozitivním nálezem **HIV**.

„Řečičky“, myslil si Vlastík, „Moc pěkný řečičky! O mne se nikdo nestaral. Kdybych to býval věděl dřív a měl možnost se s někým poradit - třeba s psychologem, tak jsem tu dnes nemusel sedět. Jenže v nemocnici je každé asi jako houska u pekaře. Ostatně on je ten psycholog asi taky na dvě věci. Kdysi dřív jsem u něho byl. Měl jsem tehdy deprese. Čekal jsem nějakou pomoc nebo aspoň radu. A co on? Dal mi **Belaspon**. Od té doby, co vím o té své nemoci, neměl o mě nikdo zájem. Cože?! Ze mě moje ošetřující lékařka několikrát poučila o omezení pohlavního života? Ale to přece bylo něco jiného. To nebylo kvůli **AIDS**. Týkalo se to běžné pohlavní nemoci. A ta se přece dá léčit, ne?!“

„Všechny tyto nemoci jsou nakažlivé, třebaže nemoc **AIDS** je dosud nejzhoršivější“, uváděla prokurátorka.

„Jenže já to nevěděl, že mám právě AIDS. To bych se všim skoncoval!“

„O nebezpečí šíření nákazy jste byl poučen. Zákon nerozlišuje různé druhy těchto nemocí.“

„Hm. - Ale vytýká se mi, že jsem spáchal trestný čin, když jsem někoho nakazil. Jenže jak to můžete vědět, že jsem to byl právě já, kdo někoho nakazil? Možná, že jsem to naopak já od někoho dostal. Co vy o tom víte? Já jsem nechtěl nikoho nakazit. Hledal jsem prostě někoho blízkého. Někoho, kdo by mi byl oporou, abych nebyl tak sám.“

„O co tedy šlo u vás?“

„Potřeboval jsem překonat zoufalství. Hledal jsem někoho, kdo by mi pomohl z té osamělosti.“

„Bylo ovšem zjištěno, že dva vaši bývalí partneři jsou nakaženi virem **HIV**. Copak se ani trochu necítíte být vinen?“

„Samozřejmě. Strašlivě mě to mrzí. Mám s nimi soucit. Víím to přece líp, než ostatní, co to znamená. - Z těch mých bývalých partnerů jsou jenom dva nosiči viru. Ale kde berete jistotu, že se oni nakazili ode mne a ne já od nich?“
Obhájece byl slabý a nezkušený. V jednom kole blekotal: „Jde o případ, hm - jaký nemá dosud obdoby. Hlavním problémem AIDS je, že tuto chorobu - stejně jako všechno nové a nepoznané - provází dnes po světě strašná nejistota, hm - daná - hm - nedostatkem zkušeností.“

Jednotvárná řeč advokáta vyháněla Vlastíkovy myšlenky pryč z tohoto šíleného kolotoče. Hledaly únik. Hledaly záchytný bod. Hledaly oporu. Kde ji nalézt? Snad v rodině? Tam to pro Vlastíka nebylo možné nikdy. Hlavně ne u otce. Diktátor jeden! Nesnesl v ničem odpor. Máma se mu ve všem poddávala. Vykorišťoval ji, a ona na sobě nedávala nic znát.

Máma se sice občas dala slyšet se svými výchovnými průpovídkami - inu, učitelka se nezapře - ale nikdy to dlouho nevydržela. Ona to byla, kdo první vycítil, že to s Vlastíkem není jen tak. Už předtím se tvářila divně, když si hrával s panenkou a ne s autíčkem, tankem nebo pistolí. Ostatně, táta býval vždycky proti tomu, aby se dětem kupovaly hračky vojenské povahy

„Podporuje to v člověku zvířecost“, říkával, zrovna tak, jako když odháněl syna od nějakého krváku v televizi.

A co teprve, když se Vlastík začal vonět a parádit.

„Je hezká? - Znáš ji?“ ptala se.

„Kdo?“

„Přece ta dívka, kvůli které se tak strojíš?!“

„Pchá! Žádná není. Jdu za kámošem.“

Když se to neměnilo, pokusila se objasnit si to s chlapcem. Řekl jí to otevřeně:

„Ano. Líbí se mi víc chlapi.“

Matka byla vyděšena. Pak se zdálo, že má sklon hledat vinu kdesi v sobě.

Když to doma vylezlo ven, otec se choval jako nepřítel. Nechtěl si dát vmluvit, že samotná skutečnost této úchyly není u nás trestná.

„Kdyby záleželo na mně“, křičel, „byl bych klidně znovu uzákonil její trestnost, i kdyby se jednalo o postižení našeho Vlastika - anebo - spíše právě proto!“

Nikdy nebyl schopen vyrovnat se s pomyšlením, že jeho syn je takový. Vždycky si ho ztotožňoval s mužským idolem. Tomu se ovšem dalo těžko divit. Hroutily se mu ideály a plány. Zakoušel pocit neúspěchu. Zachvacovala ho panika. Ztrácel hrst.

Sotva se dozvěděl, že jejich syn je **jiný**, zoufale se to snažil nějak změnit. Tahali ho po doktorech. Ti vrtěli hlavami a tvrdili:

„Nedá se nic dělat. Je to příliš rozvinuté. Chlapec už je v zajetí úchylného zaměření a nespolupracuje s lékařem.“

„Bude spolupracovat!“, vyhrkl otec - „musí!“

„Nemůžete ho nutit!“

„Jakto, že ne?!“

„Chlapec má pak z léčby tím větší strach. Je potom nešťastný a uzavřenější, a to je ještě horší. Víte,“ pokračoval lékař, „to má hlubší kořeny.“

Nebyl daleko od pravdy. Opravdu nelze vyloučit, že vrozené faktory zde hrají velkou roli. Přesto ale většina těchto odchylek má příčiny v poruchách vztahů v rodině a v nejbližším okolí. Nelze jednoznačně říci, že lidé s podobně převráceným pohlavním sklonem jsou úchylnější, než srovnatelné osoby s normálním pohlavním zaměřením. Základ je spíše v jakési nevyhraněnosti tohoto sklonu, působícího v člověku pocit méněcennosti, smutek a touhu sblížit se s vynikající osobou. K tomu se pojí od útlého dětství v člověku utvrzované předsevzetí, že je výjimečným dítětem, a že dojde k úspěchu jen tehdy, když se poddá a svěří vedení staršího. Ačkoli je vývoj od nevyhraněnosti sklonu k jeho úchylnosti u postižených různě odstupňován, v kulturně zbabělých a společensky změkčilých poměrech sílí názor postižených, že se nemají snažit být jiní, než se cítí. Později jsou trpce zklamání, že nevyužili příležitost založit vlastní rodinu a nezažili trvalé přátelství.

„Copak opravdu není žádná možnost léčby?“ naléhal inženýr Klaus.

„Nezbývá, než se s tím vyrovnat“, pokrčil rameny lékař a dodal: „Vlastně i tohle je součást léčby“, aniž si sám poctivě připustil, že tento jeho postoj pramení spíše z jeho osobní nevyrovnanosti, než z důvodů odborné péče. Místo toho si to pan doktor falešně zdůvodňoval: „V této zvláštní situaci zranitelnosti pacienta by každý zásah znamenal jeho vykořisťování a jistě by vedl k prohloubení osamělosti a smutku.“

Na druhé straně vyrovnání se s daným stavem, jakožto jeho poznání, mohlo být základnou příznivého vedení chlapce. První část pohlavní výchovy je přece sebezpoznání. Základem lidského života nejsou jen pudy. Lidský život je totiž etický, tedy rozumově uspořádatelný k vysokému životnímu cíli. Na této základně lze v lidské duši uskutečnit velikost. Je to jistý druh optimismu, jaký se dá uskutečnit v lidské bytosti, ovšem takového, jaký předpokládá vnitřní ukáznění. Velký cíl, k němuž přivádí tento postup ve výchově, je velkodušnost a vznešenost lidské povahy. O takovýchto možnostech však moderní lékaři většinou nemají ani potuchy.

„Co to znamená vyrovnat se s faktem *odlišnosti* syna?“ ptal se Klaus.

Lékař pokrčil rameny: „Brát úchylku na vědomí. Neznepokojoval se tím. Jinak přenášíte svou nervozitu i na něho.“

„To nedokážu“, zavrtěl otec hlavou. „Nedovedete si představit, jaké problémy přináší mně, ženě i dceři život s Vlastíkem, který odmítá něco předstírat a schovávat se.“

Opravdu to nedokázal. Matka se snažila jednat s Vlastíkem, jako by byl normální. Měla totiž pocit, že se aspoň nestydí. A tak veřejné ponížení a urážky, které ho stíhaly v souvislosti s AIDS, nebyly ty nejhorší. Bolestivější bylo, že se od něho už dávno odvrátila rodina a příbuzní. Trpěl samotou a namlouval si, že tomu až skoro věřil:

„Vždyť já doopravdy nejsem člověk, kterému by šlo jen o tělesné styky. Pro mě je nejdůležitější být s lidmi. Bez toho se život nedá vydržet. Člověk musí mít někoho, s kým by mohl promluvit.“ Prokurátorka uváděla:

„Od roku 1961 platí, že tyto úchylné styky jsou trestné jen tehdy, když k nim přistoupí některé další okolnosti. Je to: zneužití nezletilého, zneužití závislosti dlužníka věřitelem, přijetí nebo poskytnutí úplaty a vzbuzení

veřejného pohoršení. V případě obžalovaného Vlastimila Klause došlo ke styku s nezletilým Stanislavem Cejpkem - “

Vlastíka napadlo: „Všechno je to tím, že člověk pořád hledá sám sebe někde jinde. Hledá někoho, kdo by mu porozuměl. Nikde však nenachází zázemí ani společenské ani lidské.“

„Považuji přísnější trest postižitelných úchylných pohlavních činností oproti trestným činnostem pohlavně normálním za nespravedlivý“, namítl obhájce.

„Rozumíme“, řekl soudce, „ovšem za stávajícího právního stavu má tahle připomínka jen akademický ráz.“

„Dalším bodem obžaloby je účast Vlastimila Klause na výrobě drog a jejich šíření - dokonce i mezi mladistvými. Obžalovaný využíval k výrobě omamných látek Pavla Zlámala, absolventa střední průmyslové školy chemické. Pod pohrůzkou udání za předchozí krádeže drog v zaměstnání ho nutil k přípravě různých omamných jedů - “

„Tak to není!“ vyletěl Klaus, „Nenutil jsem ho. Všechno to dělal on sám! Pořád chtěl vyrobit *superdrogu*. Pořád bájil o výrobě drogy, která dá člověku dokonalý životní pocit a - “

„Mlčte, obžalovaný!“ přerušil ho soudce „nehrajte nám divadlo! Zlámala a Voráč vypovídali něco jiného. Dělal vám náramně dobře, když jste se mohl v partě vytahovat, že umíte drogovat jako nikdo jiný! Upozorňoval jste na sebe. Bez drog byste mezi nimi nic neznamenal, vůbec nic. Připadal jste si mezi těmi chlapci jako velký vůdce! Proto se předvádíte i zde. Toužíte po uznání a ocenění. Toho se vám dostávalo od party a jiných narkomanů, kteří byli závislí na vašich dodávkách drog. Prodával jste jim drogu, abyste si mohl pořizovat luxusní zvuko- techniku a výstřední oděvy. Potom jste se v nich předváděl na veřejnosti. Máme zjištěno, že jste za jednu výstřední úpravu účesu platil 650,- korun. Kde jste na to bral peníze? Z prodeje drog! Vždyť vy se přímo živíte předváděním drogové závislosti! Izolace je to jediné, co potřebujete a taky zaslužíte.“

„Ale Zlámala - “

„O Zlámalovi toho taky víme dost.“

Ve Vlastíkovi se cosi vzdemulo. Cítil, že mu v uších buší srdce.

„Ne! Izolace ne! Společnost, lásku, porozumění - izolace už bylo dost!“
Vzpomněl si na nesnesitelný stereotyp denního pořádku léčby pro narkomany.
„Kdy jste s tím vlastně začali? Jak je to dlouho?“

„Dva, tři roky, celá věčnost Předtím nebylo nic.“ Pak jsme jednou viděli video. Byl to *Formanův* film **Vlasy**. To bylo ono! Přichází doba sbratření a porozumění. Nastupuje **VLÁDA VODNÁŘE!**“

Najednou si uvědomil, že už nemůže mluvit. Nemůže nebo nechce? To je jedno. Zkrátka jazyk se mu přilepil na patro. Z úst se mu vydralo jenom zachřčení. Rty popraskané od horečky se odlepily jenom na chvíli. Potom zas uvěznily, co chtěl říci. Jen jaksi zdálky k němu doléhal něčí hlas.

„ - Typický produkt západní konzumní společnosti!“ říkal soudce. „Kdyby jen ti mladí tušili, jaká vláda má přijít podle těch, kdo je takovými libivými řečmi a písničkami ohlupují! Žádné sbratření! Jenom vláda peněz a obchodníků! Ohlupení mas konzumem a totální vláda trhu - “ „Vůbec jsem tady nemusel být, kdyby - “, napadlo ho.

Znovu a znovu natahují člověka na skřípec. Rozebírají ho na šroubky. Máma, táta, sestra, známí.

„Vždycky jsem si myslel, že o tom nebudu muset mluvit mezi lidmi. Podle doktorů je to prý ale nutné.“

Úhybné ujíždění očima stranou, kdykoli na člověka doktor pohlédne. Dokonale properou mozek. Obracejí člověka naruby, až mu nezůstane jediné tajemství. Kdy už to skončí?! Kousek po kousku předhazují člověka ostatním přítomným sedícím kolem dokola.

„Jinak to nejde“, tvrdí doktor s úsměvem. „Musíte až na dno své životní zkušenosti a znovu to prožít! Poznat důvody, proč jste začali fetovat. A ty potom vyloučit ze svého života.“

Kdyby tak ten trouba věděl, že to vlastní hlavou vůbec nejde, když to nejde od srdce; že rozum je úplně na houby, když vůle říká **ne!**, a když tady není ani stopa po lidské přítulnosti, ani náznak lásky. Přelíčení skončilo.

Dozorci v bílých pláštích opatrně odváděli Vlastíka. Napadlo ho: „Až mě odvedou, svléknou pláště a ty půjdou bezpochyby do prádelny. Kdepak! Přímou do spalovny. V mém případě jsou najedno použití.“

Pohlédli na matku. Měla oči plné bolesti a smutku. Otec nepřišel. Jakoby Vlastíka dávno pohřbil. Ale to už je prastará historie. Sotva za ním zaklaply plechové dveře a osaměl, uvažoval: „Vždyť táta má vlastně pravdu. Co tady ještě vůbec hledám? –“

Matka zoufale těkala očima po okolí. Skoro je nevnímala. Málem ji přejelo auto na křižovatce, kde přecházela na červenou. Řidič za ní cosi křikl. Neslyšela ho.

Plakáty v autobuse přesvědčovaly cestující:

AIDS nedostaneš - AIDS si přivodíš!

Vůbec si neuvědomovala, kdy a jak přestoupila na tramvaj, která ji vezla vstříc domovu, kde patrně bude už navždy chybět jedno z jejích

dětí. Postřehla, že jede tramvají teprve tehdy, když si uvědomila, že zírá na plakát vylepený na okně vozu. Hlásal **Desatero**, ale docela jiné, než jaké slyšela v dětství.

- *Uchovávejte gumový prostředek podobně jako kteroukoli jinou gumu.*
- *Slunce, horko, mráz způsobují stárnutí gumy, a nemůžete počítat s dvouletou záruční dobou.*
- *Pro zvýšení kluzkosti zásadně nepoužívejte nic na tukovém podkladě, ani slin.*
- *Zejména při rizikovém styku s partnerem či partnerkou, které neznáte, používejte vždy dva...*

Zhnuseně se odvrátila: „Fuj! Vždyť to mohou číst i děti!“

„No proto to tady je“, řekl řidič tramvaje a dodal: „V zadním voze je vylepen i leták pro prvňáčky. Je to ten s nápisem **Co v učebnicích nebylo**. Je to tam i s obrázkama.“

Zavrtěla nechápavě hlavou.

Doma si pustila televizi. Dávali koncert rockové hudby z pražské *LUCERNY*. Zpěvákům sice nebylo moc rozumět. Přesto bylo jasné, o co jde. O přestávce byly mezi diváky rozdávány ochranné prostředky.

Přehodila na druhý program. Módní přehlídka. Mezi předváděnou kolekcí od návrhářky **Katherine Hamnettové** byla i pánská košile. Byla opatřena kapsičkou ze zipem na ochranný prostředek. Vypnula to.

Chtěla něco říci a neměla komu. Manžel byl pryč. Odhodlala se k něčemu, co by určitě neschválil. Napsala dopis do redakce novin. *Vážená redakce!*

Chtěla bych někomu sdělit, co všechno se skrývá za zprávami o vyšetřování šířitele viru AIDS. Jedná se o našeho syna. Kdo má děti, umí si představit, co prožíváme. Věděli jsme, že náš syn projevuje úchylnou náklonnost. Už to bylo hrozné. Pak jsme se dozvěděli, že je vyšetřován v souvislosti s drogami, a že je pozitivní na HIV.

Už nevím v jakém sledu jsme prožívali otřesy z těchto sdělení, obavy o syna, o jeho život, pocit viny za jeho selhání, úzkost a obavy z toho, co bude s naší rodinou, s naší dcerou, s naším dalším životem.

To, co se stalo, postihlo i druhé dítě, celou naši rodinu. Někteří příbuzní se s námi přestali stýkat. Se strachem čekám na návrat dcery ze školy...

Doufala jsem, že společnost poskytne synovi pomoc, že v něm nebude vidět jen provinilce. Doufala jsem, že mu poskytne poslední šanci. Nedostal ji a nedostane, protože zoufale učinil všemu konec. Nechtěl žít.

Teď však prosím - pomozte aspoň těm druhým, aby našli sílu vydržet! Dejte přece těm soudruhům novou šanci! Vždyť možná i někteří z vás mají ten hrozný virus v sobě a budou pomalu umírat.

Helena Klausová matka

14. SAMETOVÁ REVOLUCE

„Musíme jít s dobou, Jardo. Evropa na nás čeká!“, řekl nový ředitel podniku, když vystupoval z černé limuzíny. Byl to muž středního věku v elegantním obleku, s vyleštěnými lakýrkami i obličejem. Ač se soudruh Adamec zdál být jako ředitel nesmrtelný, najednou tu byl pan inženýr Klaus. A šlo to jako na drátku, jako po másle, zkrátka sametově.

„Tahle kraksna“, ukázal na Tatru 613, „půjde do šrotu.“

„Čím budeme jezdit?“

„Koupíme si **BMW!!**“

Jardovi se rozzářily oči.

Přijeli právě z volební místnosti. Tam byl inženýr Klaus jednomyslně zvolen ředitelem. Do té doby ho neznali, ale co na tom? Každému přece stačilo doporučení odkudsi shora. Pronesl plamennou řeč. Oplývala slovy jako *vědecký pokrok, vědecko-technická revoluce, výpočetní technika, všeobšáhá existenciální revoluce, překonání starých struktur.*

Všichni byli nadšení: „Konečně! Po létech neomezené vlády vulgárního hrubiána se dostavila vláda vědy a osvěty!“

Jen Vrtík jaksi vycítil v jeho chování a vystupování cosi teatrálního. Připomenulo mu to projev, který přednesla matka Pípa v *Ionescově* hře **Nenajatý vrah**:

„Lidé! Já, matka Pípa, která pěstuje obecné husy, já mám dlouhodobé zkušenosti v politickém životě! Dejte mi do rukou otěže státu! Já jej budu řídit a potáhnou jej mé husy!

Volte mne! Věnujte mi svou důvěru! Mé husy a já žádáme moc! “

„Každý tady musí mít *maršrutu!*“ oznámil pevným hlasem ing. Klaus, sotva zasedl do ředitelského křesla.

„A taky vstřicný plán!“ upřesnila ekonomka.

„A hotovo dvacet!“ dodal náměstek Cejpek.

Nato se tato nová **velká trojka** usnesla na převratných změnách, se kterými přišel velký šéf:

„ Nejde jen o to koupit *bavoráka*. Tady musí moderní věda a technika prostoupit každý náš krok! Jinak se nedostaneme do Evropy!“

Vzápětí byl schválen nákup nového zařízení do kanceláří - diktafonů, magnetofonů, faxů a dalšího lesklého harampádí.

Dříve, než byla svolána první porada vedení, rozhodl pan ředitel:

„Aby bylo každému jasno - vedení se napříště bude organizačně členit na úzké vedení, polorozšířené vedení a dále vedení rozšířené o odborné poradce. Podle toho budou svolávány porady.“

Na první poradě se pak inženýr Klaus vytasil s novým organizačním řádem:

„Zpracovali jsme to na ryze vědecké bázi.“

Energetik se přitom neubráníl vzpomínce na Patafyziku Dr. Faus- trola:

PATAFYZIKA je věda o pomyslných řešeních, která symbolicky přiznává pouhým náčrtům vlastnosti věcí zahrnutých do jejich možností.

„Nezvrátným důkazem vědeckosti tohoto organizačního řádu je okolnost, že se v této organizaci pamatuje na zřízení *závodu vědeckotechnického rozvoje*, řízeným Vrtíkem, a dále zřízení *závodu experimentálních biolaboratoří*, v čele se -“

Energetik se rozpomínal na Anály Patafyziky. Pokud ho paměť nešálila, tedy začínaly zrovna tak statutem **Kolegia patafyziky**:

Titul I. Kánony

Článek 1. - Jediný §: Status Kolegia Patafyziky je patafyzický.

Článek 2. - § 1: Patafyzika je věda.

- §2: Patafyzika je nevyčerpatelná.

Článek 3. - § 1:

Poněvadž se lidstvo skládá jen z patafyziků, Kolegium Patafyziky odděluje uvědomělé patafyziky od neuvědomělých.

„Kromě toho dospělo úzké vedení k závěru, že bude nutno přeorientovat výrobu. Přejdeme od výroby uzávěrů na hořčice k produkci počítačů a jiných elektronických zařízení, průmyslové roboty nevyjímaje“, uváděl inženýr Klaus.

„Ale -“, ozvala se právnička.

„Žádné **ALE** nechci slyšet!!“

Zmlkla celá červená, a za chvíli přišla na to, že to nejlepší, co tady může udělat, je být hezky zticha. Brzy se zabrala do článku o *pasivním kuřáctví*.

Čím více se v okolí kouří, tím silněji vdechují kouř i děti - nekuřáci. Vědecky bylo prokázáno, že i novorozenci vylučují v moči látku zvanou kotinin, a sice v případě, že rodiče kouří -

Vůbec nepostřehla, jak se mezi ředitelem a vedoucím zahradnictví vyhrotil spor.

„Říkám vám, že na místech, kde stojí ty roztrhané foliové skleníky, se musí znovu postavit folníky. Takhle jsme to dohodli v úzkém vedení, a tak to bude!“ opakoval inženýr Klaus.

„A hotovo dvacet!“ přidal náměstek.

„Jenže vítr nám je zase roztrhá!“

„Vítr?! Jaký vítr? Co to melete?! Tady se nehne ani lísteček. Folníky jsou to nejlepší, co tady může být. Já vám řeknu, když jsem byl na Bermudech, tak tam měly jenom folníky. Když jsme přistávali letadlem, tak jsem vám v první chvíli myslel, že je to ještě moře, ale kdepak - byly to folníky, jeden vedle druhého. Nádhera!“ líčil uchváceně ředitel. „Tak proč by to nemohlo být i u nás?“

„Asi tam nefouká vítr tolik . Zato tady fouká pořád“, namítal zahradník, který tu pracoval už od dětství.

„Co mi to chcete namluvit? Měl jsem tady tým odborníků. Máme expertízu, že je to pásmo klidu! Tak dost už toho zpátečnictví!“ sjel ho Klaus a změřil si ho pohledem, jakým častoval všechny své podřízené.

„Pro mě za mě, tak to tam postavte“, pokrčil rameny zahradník. Vrtíkovi napadla scéna ze *Švejka*:

„Superarbitrován pro blbost“, poznamenal šikovatel.

„A co vám ještě schází?“ otázal se Bautze.

„ Poslušně hlásím, že jsem revmatik, ale budu sloužit císaři pánu až do roztrhání těla “, řekl skromně Švejk.

„Jenže to se o to taky někdo musí starat. Všechno je v lidech. Proto kontrola, kontrola a zase kontrola - prostě třístupňová kontrola!“ zdůrazňoval Klaus.

Jeho nová sekretářka vzhledla od zápisu a podívala se na ředitele tázavým pohledem. Potom zase sklopila oči do časopisu, který měla v knize zápisů. Její zrak ulpěl na burcující reklamě:

Joka je noční prádlo,

Joka je solidní v kvalitě,

Joka se dobře nosí!

„Další bod programu“, ohlásil ředitel, „je zavedení nové soustavy odměňování. Mohu vás za nejužší vedení podniku ubezpečit, že rozdělení mzdových prostředků bude provedeno vrcholně spravedlivým způsobem. Bude zřízena nezávislá komise, samozřejmě v čele s předsedou z naší strany, která -“

„Už je to tady“, zašeptal mechanizátor a Vrtíkovi se vybavila scéna ze hry

Ubu králem:

Otec Ubu: „Nejprve zreformuji spravedlnost a pak přistoupíme k financím.“

“

Úředníci: „Ohrazuje se proti jakékoliv změně -“

Otec Ubu: „Do díry s úřednictvem!“

Matka Ubu: „Ale, co to děláš, otče Ubu? Kdo bude teď vykonávat spravedlnost?“

Otec Ubu: „Kdo? Já. Uvidíš, jak to půjde dobře... Nuže, pánové, přikročme teď k financím! Zdaníme majetek deseti procenty, druhá daň bude za obchod, třetí za statky, čtvrtá za úmrtí...“

Ačkoli se nový ředitel choval velmi odměřeně, ba dokonce tajemně ke svému okolí, zejména pokud šlo o jeho minulost a mocné přátele, přesto jeho minulost byla záhy zřejmá každému, kdo dokázal něco intuitivně vycítit z jeho sportovních výrazů, jimiž v úzkém vedení posměšně častoval některé veličiny, ustupující ze scény:

„Aách ten - ten už nemá na smeč! A ta stará struktura?! Kdepak, ta už nezaboduje!“

Tak i posléze další jeho počiny připomenuly energetikovi **nadsam- ce Marcuiela**, původce výroku: *Láska je akt nemající významu, protože je možné opakovat jej nesčetněkrát.*

Jeho autor *Alfred Jarry* napsal o tomto vrcholně spravedlivém muži, který *neměl srdce ani vlevo ani vpravo:*

Vyjma při narození se Ondřej Marcueil zprvu ženy nedotkl...Od svého dvanáctého roku byl vychováván matkou a starší sestrou; prožil tedy mládí v bázlivé čistotě...

Pět let užíval brom, pil leknínový odvar; snažil se vyčerpávat tělesnými cviky, ale dosáhl tím jenom toho, že velmi zesílil, sešněroval se popruhy a lehával si na břicho, stavěje se proti vzpouzející bestii.. Na poradě zatím dominoval Klausův hlas:

„Spotřeba energie se musí snížit o třicet procent. Současně je nutno zvýšit plán výroby o deset procent. Tento úkol stojí především před závodem vědeckotechnického rozvoje! “

*Vrtík sebou cuknul, odtrhl oči od návodu rozhlasového přijímače **SONY IFC - 32**, a vyhrkl:*

„Ale soudruhu ředi... - “

Nedomluvil. Nemohl. Klaus prudce vztyčil prst a opravoval ho:

„Nechte toho! Už je přece jiná doba!“

„Tak pane řediteli! To je přece nesmysl!“

„Jaký nesmysl!?“

„Zvýšit výrobu a omezit spotřebu, a to ke všemu při stejných platech.“

„Nechci slyšet, že něco nejde! Všechno je pouze v lidech! Slovo „nejde to“ nepatří do našeho slovníku! Nemohu zklamat důvěru, kterou do mě vložila vyšší místa a vláda! Nechci slyšet žádné negace!“

Vrtík sklopil oči a zasunul návod k japonskému přijímači pod stůl. Najednou mu připadlo, jakoby slyšel hlas poručíka Duba:

„Znáte mě?“

„Znám vás, pane lajtnant. “

„Já vám povídám, že mě ještě neznáte!“

Švejk odpověděl opět s tím bezstarostným klidem, jako když hlásí raport: „Znám vás pane lajtnant, jste, poslušně hlásím, vod našeho tmaršbatalionu. “

„ Vy mě ještě neznáte. Vy mě znáte možná z té dobré stránky, ale až mě poznáte z té špatné stránky. Já jsem zlý, nemyslete si, já každého přinutím k pláči... Tak znáte mě, nebo neznáte?“

„Znám vás. “

„Neznáte mě...Já vás přinutím k práci, vy hovada!“

„Ano, jsou tu velké rezervy“, podotkla ekonomka.

„Přesně tak! A dost rezerv!“ chopil se toho velký šéf a pohladil ji očima. „Stačí je vylustrovat. Musíme využít všechny vymoženosti vědy a techniky!“ mával rukama Klaus a dodával: „Jinak bychom nemohli v **Evropě** zabodovat!!“

Vrtík se vrátil k jiné oblíbené části ze *Švejka*-

„Máte nějaké bratry?“

„ Poslušně hlásím, že mám jednoho. “

Poručík Dub se rozvzteklil při pohledu na Švejkův klidný, bezstarostný obličej a neovládaje se víc, zvolal:

„ To bude ten váš bratr takové hovado, jako jste vy! “

Načež se Vrtíkovi zase roztáhl dobromyslný úsměv po tváři a řekl:

„No, zkusíme to.“

„Zkuste to, chlapi“ řekl Klaus domlouvavým tónem, - „a uvidíte, že z toho pak budete mít sami radost.“

Sekretářka dopsala řádek zápisu a znovu upnula pozornost na čtení:

„*Policie*“, řekl *Carella* a vytáhl policejní odznak. „*Hledáme někoho, kdo tady možná bydlel tak před čtrnácti dny.* “

Doktorka práv zvedla oči od článku „**AIDS a promiskuita**“ a obrátila na další stránku magazínu **BLESK**. Její zrak upoutal titulek:

Rady Pro Vaše Sexuální Problémy

Pro důvěrné informace o následujících námětech volejte telefonní číslo (00

615) 45 42 spolu s číslem vybraného

tématu:

20 Impotence

21 Bolest při sexu - problémy a některá řešení

23 Onanie

24 ...

Obrátila na další stránku a plaše se rozhlédla po okolí.

„Jenom tak“, pokračoval Klaus, „bude tato místnost sloužit vědeckým účelům a současně tomu, aby se evropská veřejnost dozvěděla o našich převratných výdobytcích.“

„O tom žádná - o tom žádná“, vyhrkl náměstek Cejpek.

„Tam budeme konat výstavy našich produktů před zraky celého světa!“ rozplýval se inženýr Klaus. „Už se těším na naši první vernisáž! Pozveme tam amerického konzula! Ať pukne závistí!“

Do toho se celkem nešetrně ozval mechanizátor:

„A kde budeme opravovat auta, pane řediteli?“

Ten ho stihl pohledem plným pohrdání takovými malichernostmi. „Na tento problém - hm - vlastně to žádný problém není - jsme taky narazili, vid' náměstku?!“

„Hm - tím jsme se už zabývali“, uznal inženýr Cejpek.

„No, a?“ „Dospěli jsme k tomu, - hm“, spustil Klaus, ale Cejpek ho nenechal domluvit:

„ - že na úseku mechanizace je dost a dost kvalifikovaných lidí, takže - “

„Ale my přece - “

„S takovýma prkotinama se tady nebudeme zabývat a zdržovat celé rozšířené vedení. Na to si sedneme zvlášť!“ řekl náměstek.

„Kdy?“

„To se upřesní později.“

Sekretářka nenaléhala na zápis termínu. To, co potřebovala vědět, se už dozvěděla, že totiž:

„...na přemýšlení nebyl čas, nebyl skoro čas ani vydechnout. Exploze výstřelu zazněla otřesně blízko, štiplavý pach korditu mu vnikl přímo do nozder.. “

„To je zvláštní“, rozhlédl se energetik po ostatních. Podíval se na Vrtíka, na Hlouška, lapajícího žízni po dechu, protože si už děle než hodinu odpíral orosený půllitr piva, a pak na ostatní, kterým hrál na ospalých tvářích přihlouplý úsměv ponížených služebníků, toužících přežít zbývající čas úmorné porady. Uvažoval: „Jejich úsměv spočívá v dvojznačnosti tragického a komického, s níž se člověk setká třeba u postav Franze Kafky. U těchto usmívajících se blbců však člověka mrazí ještě víc. - Musíme najít něco smysluplnějšího, něco k životu každého z nás, našich rodin. Ono to možná není tak zábavné, ale neměli se život promrhat v laciných zábavách, pak se musí poslechnout vyšší hlas a zajet na hlubinu. Jenže copak tihle se k něčemu takovému rozhoupou?“ a rozhlédl se po ostatních.

Dost možná, že přitom mnohému z nich křivdil, protože to nebyly tak docela bezmyšlenkovití usměvaví roboti. Tak třeba Vrtík, řídicí *závod vědeckotechnického rozvoje*.

Ředitel právě vzletným způsobem završoval svůj monolog: „Rozhodovací činnost musí u nás probíhat na vědeckém základě. Jedině tak můžeme **vtoupit do Evropy!** Pouze tak zajistíme národu to, co je pro něj nanejvýše spravedlivé!“

Vrtík, který byl včera opravovat reflektory v divadle, si vybavil scénu z *lonescovy* hry **Nenajatý vrah**:

Matka Pípa: „Abychom vyléčili lidstvo, musíme zblbnout každého člověka zvlášť- a pak z nás bude omáčka. “

Hlas davu: „Bude z nás omáčka a husy matky Pípy. “

Matka Pípa: „Nebudeme pronásledovat, ale budeme vykonávat spravedlnost. Nebudeme vykořisťovat, ale přinutíme je vyrábět. Válku nazveme *mír* a všechno změníme díky mně a mým husám! - “

Pojednou všichni ožili. Ředitel se totiž omlouval: „Musím odejít z porady.“
To znamenalo její konec.

15. SVATÁ ZDISLAVA

Matně se rozpomínal: „Kde to jen bylo? Kterými vrstvami jsem to tehdy procházel, než jsem se dostal k tomu pokladu?“

Jednu chvíli se mu zdálo, že je skoro vyloučeně nalézt znovu to, čeho už jednou dosáhl, ale nebylo mu dopřáno udržet si to. Zkoušel různě nazdařbůh sondovat terén. Mamě. Přesto neochaboval. Neúnavně zkoumal terén jako nějaký geolog. Teprve po létech byl znovu odměněn za svou vytrvalost. Přinesla mu je jedna zvláštní **sonda** z Lemberka:

V dlaždici v podkroví otisk tlapky uvízl plaše.

Šelma nesmrtelná vrátí se kočičí chůzí znova...

Pohlédne na Vás zlatýma očima -

„Vlastně až v této chvíli začíná můj příběh! Tady to je!“ vydechl užasle Michal. Sonda z Lemberka přinesla dobrou zprávu. „To je, pane, jiný lék, než jaký mi naordinovali soudruzi.“

Krok za krokem rozebrat legendy a mýty, zkrátka ty nánosy pozlátka, ale i polodrahokamů a drahých kovů, a všechno přezkoušet v lu- čavce královské.

Kde začít?

Barokní podání **svatě Zdislavy** obrátilo naruby pojetí *matky-světi- ce*. Smíchalo její vlastní život s posmrtným, převážně léčitelemským působením. Jenže všechny ty staleté zbožné výmysly úplně zastínily její zjev, o němž svědčí kronika **Dalimilova**:

Léta od narození Jezukrista milostivého tisícího dvoustého padesátého druhého Žena svátého života paní Zdislava odešla ze světa...

Paní z lesů pomohla každému, kdo se k ní upřímně obrátil o pomoc podobně jako kdysi **Jakub Deml**:

*Zdislavo, krajanko, poklade skrytý v poli, nauč
nás milovat Ježíše, spásu světa.*

*Jediný On může zahojit, co nás bolí, jedine pod Jeho vedením všechno
vzkvétá.*

„Obracíme-li se k tobě, naše paní, o pomoc“, říkal Michal, tak se neobracíme k nějaké legendární postavě. Obracíme se k bytosti z masa a kostí. Známe tvůj hrob a to, co je nám dopřáno uchovat. Nedotčená zůstává i tvoje oblíbená studánka. To vše jsou pozůstatky tebe, či věci, které jsi používala.“

„Nebudte směšný“, pohoršoval se Voráč, se kterým se Michal setkal v nemocnici, a pokračoval: „**Abeceda ateisty** nám jasně říká, že kult zázračných ostatků slouží církvi k přesvědčování nejzaostalejších mas a k duchovnímu utupování věřících.“

„Omyl. Ta úcta je projevem učení o obcování svátých.“

„A co když po smrti už nic není?“

„To by bylo zoufalé.“

„Nezdá se mi.“

„Není možné, že byste žil v takové beznaději.“

„Vidíte a žiji.“

„Buď nežijete naplno, anebo věříte víc, než si dovedete domyslet. Zoufalství je totiž čirá smrt, prostě vraždění ducha.“

„Život? - Všechno už je pryč. Co jsem kdy v životě vykonal, je k ničemu. Už to nejde napravit“, řekl Voráč a ukázal k ruce ochrnuté po mrtvici.

„Člověk nemá pochybovat. Nemá ulpívat na starých vinách. Uvědomte si stálou Boží otevřenost ke smíření.“

Uprostřed nemoci se dal Voráč snáze přesvědčit o smyslu života a smrti. Z tohoto zorného úhlu najednou viděl také smysl svých životních trampot - trest za vlastní omyly.

„Jenže o mě už ani tak nejde. Spíš o ty, kdo přijdou po nás.“

„Musí být připraveni už z domova“, řekl Michal, „Co se tam nestihne, těžko dá dohromady škola, a **Domovy mládeže**, natož vězení - ty už vůbec.“

„Zní to hezky. Hůř se to dělá. Copak dneska ještě někdo ví, co to rodina vůbec je?“

„Kdekdo šiji pořizuje jako spotřební statek. Jen k vlastnímu požitku.“

„Taková rodina ovšem nemá trvání.“

„Manželství je vlastně úkol uložený celkem. Tvoří zdroj síly pro veškerenstvo a to rozvinutím toho, co je v ženském a mužském prvku. V obou je tvůrčí síla. U muže směřuje spíše do výše a navenek, u ženy do hloubky a dovnitř.“

„Pěkně řečeno - jenže proč tolik manželství zplání? Proč vedou k otupělosti a prázdnotě? Proč umírají na všednost?“

„Bůhví. Snad proto, že on i ona vycházejí z toho, že jim jde v manželství o tak zvané *vyžití se*. Právě manželství je svazek pro vzájemnou věrnou pomoc.“

„K tomu ale chybí nějaký vzor - názorný a žitý vzor.“

„Nechybi“, vrtěl hlavou Michal. „Stačí si počínat tak, jako to dělala svátá Zdislava a její manžel - a nějak se komu zamane, co by si líbivého vybral z rodiny. Cílem je totiž rodina nejen jako nějaké zázemí člověka či jako hrad, ale jako církev v malém vydání.“

„Církev? Hm. - Ta by nejraději vrátila ženu k její úloze rodičky a pečovatelky o oheň v rodinném krbu.“

„Tak vám to vykládali v seminářích ateismu?“

„Kdepak, skutečnost je jiná.“

„A to?“

„Manželství svaté Zdislavy se liší od mnoha dnešních manželství svým tajemným rysem. Symbolizuje Krista ve vrcholném projevu jeho

vůle jako snoubence, který svůj osud váže s osudy celého lidu. Tomuto osudu je společné nejen utrpení, ale především až k smrti silná láska. Láska vyžaduje, aby muž choval úctu vůči stejné lidské důstojnosti ženy.“

„A jak si tedy počínal Zdislavin manžel?“

„Jak? Když jeho paní spolu s bílými bratry pečuje o chudé a trpící, s úsměvem sleduje ty prosté sklony své modlilky, kterou miluje se shovívavou něhou. A když je pověřen doprovázet mladého Přemysla Otakara na Moravu a

Zdislava se vzdává lákavé vyhlídky na návrat do svého rodiště i vyhlídky na honosný život, aby s bílými bratry pečovala o nemocné, tehdy si udatný rytíř s dojetím uvědomuje: „Bože! Vždyť já sám skrze tuto milovanou křehkou bytůstku snad už ani nepatřím sám sobě, nýbrž něčemu, co mě přesahuje.“
...Odmlčel se na chvíli. Vzpomněl si na verše, složené ke cti paní Zdislavy:

*Drsnou tvrdost muže taví vlídnost tvoje trpělivá, úctu jeho vymáhá
si spanilost tvá vítěživá...*

„K podstatě rodiny patří“, uváděl pak dál, „vedle vnější, společenské stránky, ještě vnitřní, duchovní obsah. A tak jádrem celé rodiny je Obnovitel života. K němu se má všechno v rodině sbíhat. Tak by se dala rodina označit jako buňka Jeho tajemného Těla. Havel se Zdislavou společně žili a vzájemně se zahrnovali milostmi. Tím rozhojňovali život své rodiny. Jejich rodina je opravdu jako buňka, a ta se normálně rozrůstá.“

„Jakpak?“

„Tak, že ve středu je Zdislavino slavné spojení s Kristem. Dále od středu jsou kající spojení s Ním ve svátostech. Potom následující hříšníci spojení s Ním pouze vírou. Poslzeze ti, kdo upřímně hledají toto spojení. A teprve na samém vnějším okraji rodiny jsou ti, kteří tohoto spojení nikdy nedosáhnou. Rodina paní Zdislavy plynule přerůstá do širší rodiny bílých bratří svátého Dominika.“

„Ale odkud pochází ta úžasná a nezdolná síla růstu?“

„Už od souhlasu snoubenců při sňatku.“

„Hm.“

„To ale není vše. Oni si dávají také Kristovu milost, tedy také Jeho lásku. A to nejen ve svatební den, nýbrž po celou dobu trvání manželství. V této lásce Ježíš nazval přítele i zrádce Jidáše. Jeho políbení bylo políbením přítele - i pro Jidáše. Kristova milost je ovšem jenom pomoc. A tato pomoc vyžaduje spolupůsobení manžela a manželky. Zrovna tak, jako nemůže jeden z manželů budovat manželství bez pomoci druhého. Proto manželství Zdislavy a Havla září až dodnes. A všechno je připraveno pro její vzmach a oslavení.

Oproštěná pro budoucnost od všech, kdo ji za života obklopovali leskem

své moci, zůstává paní Zdislava s okrově zlatýma očima, rozsvícenýma vnitřním světlem a dobrotou, na prahu dějin zemí českých a moravských, obklopena všemi, kdo potřebují její podporu. Milióny bezejmenných, chudých, prostých. Zůstává zde jako lvice bojující za práva lidství na zemi proti hrůze a barbarství. Přichází ke všem, kdo volají přes hradby staletí - ano –

Přes věky až po dnešní den nám její příklad září.

Moudrost i krásu českých žen má v oslavené tváři.

Svých pozemských pár let rozvila v rajský květ Zdislava, dívka Páně. “

„Všechno je to moc pěkné“, přerušil ho Voráč, Jenže, jak sám říkáte, jsou tady ty hradby staletí, ty věky.

Co může říci paní Zdislava člověku dnešní doby?! Co může říci dnešku s tak nestálou rodinou, obrovskou potratovostí, rozšířenou antikoncepcí, alkoholismem, narkomanií a ještě horšími věcmi?“

„To není tak těžké uhodnout.“

„Poslouchám.“

„Patrně zrovna tak, jako se postavila k tehdejším těžkostem. Nikdy se příliš neobracela k blahobytným a přesto pořád nenasyčeným dvorním dámám. Nezdržovala se s pyšnými paničkami, usazenými v blahobytu a domáhajícími se jen toho, aby je trubadúři opěvovali jako vděčný objekt lásky. Tak ani dnes by asi neztratila mnoho času s těmi emancipovanými hrdopýškami, které užívají společenských a vzdělávacích vymožeností k učeným kavárenským řečem o svých právech, zejména o právu na potrat a antikoncepci. Myslím, že ten, kdo na sebe uvalí vlastní rozmařilost a zvrhlostí pohromu, tomu není pomoci, ale přesto-“

„Co?“

„To je ovšem jen legenda.“

„No a co? Nenašel snad Schliemann Tróju právě podle legendy?“

„Legenda vypráví o půvabné paní Zdislavě z lesů, která zachránila život matce, jež usmrtila vlastní dítě. Jmenovala se Markéta.“

„Cože?! Svatá Zdislava jí zachránila život?“

„Ano. Vždyť také ji vykoupil Pán svou krví “ - odmlčel se, ale po chvíli se znovu ozval:

„Pokud jde ale o ty slabé, až k beznaději osamělé tvorečky z rozvrácených rodinných poměrů, často krutě postižené neřestmi svých předků, a vržené napospas lákadlům spotřební společnosti, těm bude paní Zdislava povždy víc než vlastní mámou. Pro ty stačí jen zavolat: **Svatá Zdislavo!**“

*Pros Boha, ať i za našich dnů mládež má
to přesvědčení, že se má s radostnou
ochotou k blaženosti dát vést.*

16. OHŇOSTROJ

„Co myslíte, paní doktorko“, ptal se Klaus před poradou právnický,
„začínáme už mít jaksepatří světový šmrnc?“ Uculila
se a vrhla pohled ke stropu.

„No - ale moc už nám k tomu neschází - vidíte?“

„Ne, moc už ne“, vydechla doktorka práv a myslela si: „Tady už se dá těžko
něco říct.“

„No“, zaváhal ředitel, „jestli to není vidět, tak se tady musí ještě něco málo
změnit.“

„Hlavně vědecky“, dal se slyšet Vrtík.

Vedoucí právního oddělení pokrčila jen rameny. Byla přesvědčen a o
jednom - žádná změna tady nikdy nevedla k něčemu lepšímu a proto jakákoli
změna povede k horšímu. Tak se raději zahloubala do receptu na cukroví od
sekretářky:

*Na vál si připravíme prosátý práškový cukr, loupané umleté mandle a
utlučenou vanilku. Pak přidáme tuhý sníh z bílků, citrónovou šťávu a
vypracujeme ze všeho tuhou hmotu. Potom -*

Ekonomka zrovna přednesla rozbor hospodaření a končila slovy: „Musíme
hledat rezervy!“

„Zvýšit výrobu!“ připomínal ředitel. Právnička se právě dočetla v časopise
VLASTA:

*Víte, že nečiníte dobře, dáte-li si ve snaze dodržet odtučňovací kůru pouze
maso bez chleba? Průměrný krajíček chleba obsahuje asi 70 kcal., zatímco
průměrná porce rostbífů asi 300 kcal. Přesto většina lidí -*

„Musíme to všechno řešit způsobem, abych tak řekl, velice specifickým, a
to založeným na vědecké bázi“, ukončil Klaus svou samomluvu.

Sekretářka vzhledla od *Agathy Christie*. Nebylo sice třeba nic zapisovat, ale musela si nenápadně rozbalit další bonbon značky **Bon Pari**. Měl višňovou chuť. **Vraždy podle abecedy** však byly ještě lákavější: - *pak pronesl mezi dvěma obláčky dýmu:*

„Jen mi není jasné, co má monsieur Hercule Poirot společného s naším bezvýznamným případem. “

„Mademoiselle? “ řekl Poirot, „co vám není jasné?“

Ředitel se zase jednou rozvášnil, když předkládal rozšířenému vedení nové pojetí práce:

„Všichni vedoucí pracovníci - opakují všichni! - musejí do pátého dne každého měsíce předložit okruh problémů, se kterým se budou v následujícím měsíci zabývat. Písemně, prosím, písemně! Žádný vedoucí se bez téhle maršruty neobejde!“

„A hotovo dvacet!“ připojil k nové koncepci inženýr Cejpek.

„To není všechno, náměstku! Každý vedoucí musí do prvního dne v měsíci vždy předložit písemné vyhotovení své činnosti za minulý měsíc. Přitom musí vypsát, jakou přinesl inovaci, zlepšovací návrh nebo vynález. A teď přijde to nej důležitější! „, řekl důrazně. Všichni zvedli hlavu. Dokonce i sekretářka, ale ta se hned zase vrátila ke své zápisové knize. Tam se dočítala slova Hercule Poirota:

„Zločiny jsou velice odhalující. Zkoušejte to a měňte metody jak chcete, ale váš vkus, vaše zvyky, váš způsob uvažování, vaše duše bude odhalena vašimi činy. Jsou tu matoucí údaje. Někdy je to, jako by byly v akci dva rozumy - leč brzy se obrys vyjasní, a já budu vědět - “

„Takový vedoucí pracovník“, uzavíral Klaus, „který po tři měsíce - - tak jsme tolerantní - nepřinese organizaci nějaký vynález, zlepšovací návrh nebo aspoň nějakou tu inovaci - takový nemá mezi námi co dělat! ! Takový ať si zrovna hledá nové zaměstnání! Jinak bychom světové úrovně nikdy nedosáhli!“

„Ano“, ozvala se ekonomka, „všude jsou rezervy. Stačí je odhalit a využít!“
„Vylustrovat a zefektivnit!“ zdůrazňoval inženýr Klaus.

„No, musí se fakt zabrat, chlapi! Šlápnout do pedálů!“, připomínal náměstek.

„Nechci slyšet, že někde něco skřípe!“ utvrzoval sám sebe ředitel a dodával:
„A jestli máte nějaký problém, přijďte, chlapi, s návrhem do vedení!“ „A my si na to zvlášť sednem“, sliboval náměstek.

„ - A kdyby to zase nešlo -“

„Tak to znovu projednáme. Na to tady jsme.“

Ředitel ještě zašermoval rukama: „Jinak ať za mnou nikdo nechodí!“ Vrtík si vybavil výjev ze *Švejka*:

„ Co se tady flákáš?“, otázal se Švejka poručík Dub, „znáš mě?“

„ Poslušně hlásím, že si vás nepřeju poznat z té vaší špatný stránky“, odpověděl Švejk salutující.

Poručík Dub ustrnul leknutím, ale Švejk pokračoval:

„ Poslušně hlásím, pane lajtnant, že vás chci poznat jen z té dobrý stránky, abyste mě nepřinutil k pláči, jak jste mi posledně říkal. “

Poručíkovi Dubovi se zakroutila nad takovou drzostí hlava a zmohl se na výkřik:

„ Táhni, mizero, my si spolu ještě promluvíme! “

„Vrátní mají času nazbyt“, tvrdil ředitel Klaus. „Máme o tom kvalitní expertízy světových odborníků! Tam je rezerv habaděj! Jenom je vylustrovat. - Uvažoval jsem také nad tím, že by měly být lépe využity také jejich ruce. Měli by třeba dělat ještě telefonní spojovatele. A mezi jednotlivými spojovacími úkony by ještě mohli lepit sáčky na ovoce, které -“

„Ale prosím vás! Nejsou to přece stroje, ale vrátní! A většinou důchodci!“

„To je právě ta tragédie“, povzdechl si inženýr Klaus, „a s takovými troskami chceme jít do Evropy! Jenže my jim stroje dodáme!“ „Ták?“ divil se Vrtík.

„Samozřejmě! A v každé vrátnici bude umístěn počítač!“ líčil uchváceně ředitel. Byl ve svém živlu. „A vrátí? Jenom zaznamenají každé auto a zboží, které projde vrátnicí. Tak získáme do umělé paměti našeho počítače přehled o pohybu zboží mezi naším podnikem a zbytkem světa. Potom už postačí koncem měsíce všechno vyhodnotit. Pak se dozvíme, co přibylo našemu podniku a ubylo světu!“

„Na to ale budeme muset přijmout další pracovníci, aby to vyhodnocovala“, podotkla úslužně ekonomka.

„Přijmeme ji. Povede to k vědecko-technickému rozvoji naší organizace a k jejímu proniknutí na světové trhy! Jéje, to se nám ještě mnohonásobně vrátí!“

Ekonomka namítla ještě cosi o tom, že není na výplaty, ale náměstek ji pohotově umlčel:

„Na to si pak sedneme zvlášť.“

„Přitom se tam - na vrátnicích - musí zablýsknout výsledky vynále- zecké a dizajnerské produkce našeho závodu vědecko-technického rozvoje a potažmo i vrcholného díla - stroje, ehm, ehm -“ pokašlal a pak se odmlčel.

Sekretářka to nejprve považovala za diskrétní pokyn pro zápis a briskně zastrčila detektivku pro zápis. Sotva ale zjistila pravý stav věcí, vrátila se k oblíbené **Agátě Christie**.

„Proč pro něho bylo nevyhnutelné spáchat tyto vraždy? Proč si vyvolil právě mne jako svého protivníka? “ ptal se Poirot. „ Ona to není žádná odpověď, říci, že to byl člověk duševně nevyrovnaný. Říci, že člověk dělá šílené věci, protože je šílený, je stupidní. Šílenec je stejně logický ve svých činech jako normální člověk - souzeno z jeho zvláštního deformovaného hlediska. “

„Totiž - chci říci - jenom do určité míry“, dodával inženýr Klaus. „Nebylo by žádoucí, aby se veřejnost předčasně dozvěděla o - ehm,,ehm -“ zakašlal a odmlčel se. Byl přesvědčen, že utajenost je tu na místě.

Vrtík, jako vedoucí závodu vědecko-technického rozvoje, totiž - snad ve snaze udržet se ve funkci - začal šířit kolem svého závodu zvláštní atmosféru tajemství a konspirace.

„Začali jsme vyvíjet speciální aparát -“ vylezlo z něho, když byl kvůli tomu přizván do úzkého vedení, ale ani tam se o tom nesmělo mluvit nahlas. Proto jen zašeptal: „Ohňostroj.“ Důvod?

„Utajení před konkurencí - především před Japonci!“ vysvětloval Vrtík.

Ovšem - zajisté - plně chápu, kolego Vrtíku“, schvaloval mu to Klaus a dodával: „Vědecko-technická špionáž je ve světě na vysoké úrovni.“

Tak se Vrtík při svém popisu teoretických principů nového zařízení omezil na opakování Klausových myšlenek o vědecko-technickém pokroku, zaobaleném do hávu neproniknutelné a široké veřejnosti nedostupné odbornosti. Kdykoli se uvolil takto něco prozradit, zdálo se energetikovi, jakoby z něho promlouval duch doktora **Faustrola**, vynálezce stroje na průzkum času, jak byl popsán v **Análech patafyziky**.

V rozšířeném vedení podniku, jakož i venku za dveřmi zasedací místnosti, se šeptalo jen cosi o tom, že to má být nějaký robot k ředitelovu obrazu. Energetikovi se přitom hlavou kmitaly vzpomínky na *Jar- ryho Nadsamce*:

Bathybius přispěl ke vzniku myšlenky: „ To není člověk, to je stroj. “ ... byl povolán mechanik, schopný sestrojít vše, aby vyrobil nejneobyčejnější stroj moderních časů: Stroj, který dovede probouzet lásku.

Byl-li Ondřej Marcueil nějaký stroj nebo nějaký železný organismus, schopný měřit se se stroji, společná práce inženýra, chemika a doktora by mohla pro největší záštitu vědy, lékařství a lidstva postavit stroj proti stroji...

„...Kdyby měl být před zraky naší strany a vlády, ba před očima celé Evropy nějaký zádrhel, to vám řeknu upřímně, to bych asi nepřežil“, přiznal ředitel Klaus.

„Musíme zazářit jako ohňostroj!“ volal Vrtík.

„Evropa na nás čeká!“

Informace a technické údaje o převratném vynálezu, který měl být nanejvýš pouze v náznamech ohňostrojem, tak jako tak patrně nikdo neznal. Vrtík prozradil úzkému vedení organizace:

„Jsou zakódovány ve speciálním programovacím jazyku.“

Jeho původcem nebyl nikdo jiný než sám Vrtík, vedoucí *závodu vědeckotechnického rozvoje*. Tomuto jazyku nerozuměl dokonce ani inženýr Klaus. Přesto se však při pohledu na nablýskané aparatury vi- deozařízení a počítačů uprostřed skla a kontrolěk neudržel a vyrážel ze sebe:

„Kongeniální! Kongeniální!“

Nerozuměl tomu nikdo a energetik potají podezíral Vrtíka, že to všechno vymyslel někdy mezi desátým a dvanáctým pivem.

Potom to v organizaci ještě chvíli skřípělo a nakonec to kdesi prasklo.

Celé to tajemné zařízení i s inženýrem Klausem bylo vymeteno z přítomnosti. Nikdo nedokázal přesně určit, co se vlastně stalo - vzhledem ke krajní utajenosti celého experimentu. A to i s ohledem na to, že byla ihned zřízena vyšetřovací komise. Zrovna tak, jako se v podniku z čistého nebe objevil inženýr Klaus, rázem byl pryč. Tvrdilo se, že vyletěl někam nahoru. Stejný, všudypřítomný, anonymně vystupující a konspirativně se projevující mechanismus, který ho přivál, posunul ho zase někam jinam.

Energetikovi se vtíraly do mysli jakési obdobné události, popsané **Alfredem Jarrym**:

Arthur Gough spatřil strašné divadlo: buďte nadsamcovo nervové napětí dosáhlo výkonnosti příliš neslýchané, nebo snad proto, že naopak ochablo, nabyly převahy a vracely se teď nazpět jakési přebytky, nebo tomu bylo z jakékoli jiné příčiny; platinová destička se do běla rozzhavila...

Marcueil zařval a vyskočil, přetrhávaje i poslední pouta a elektrody; jejich spirály za ním svištěly... Marcueil se řtil po schodech dolů...

Tři učenci pochopili, jak žalostně tragický je pes, mající na ocase přivázaný starý kastrol...

... v mříži - nebo naopak s mřížemi obtočenými kolem těla. Tam umřel nadsamec, propleten železem. V přítomnosti zůstal jen protržený folník na pěstování rychlené zeleniny. Nikdo si nebyl docela jist, zda dírou ve folníku vyletěl ředitel z přítomnosti, či zda folník rozervalo poryvy větru. Protože však to byli důvěřiví venkované, nepřipouštěli druhou možnost v úvahu. Ředitel přece říkával:

„Kdepak tady a vítr! Tady se ani lísteček nehne.“

Jen podle pozůstalých mohli družstevníci posuzovat osud bývalého ředitele, který se vysmekl z přítomného času.

„Chudák jeho žena“, povzdychl si vrátný.

„A co je se synem?“

„Škoda mluvit -“

17. POKLAD Z LEMBERKA

„Jen drápkem uvízl a chycen je ptáček celý“, opakoval si Voráč slova ruského klasika. „Stačila jedna lákavá příležitost a celá Martinova výchova je pryč. A s ní i Martin. Ztratil jsem syna. - Co se to jenom stalo v tom světě, že jsme všichni tak podráždění, tak nesnášenliví?! To snad všechno není jen Černobylem nebo roztrhanou ozónovou vrstvou!? Pro Martina bylo na začátku svůdné pokušení - láhev rumu s drogou. Kdo to tam nastražil!? - Vlastík Cejpek? Markéta Adamcová? - Ale to už je dneska přece jedno. Každopádně se tím nastartovala řetězová reakce zloby. A na jejím konci - drogou přiotrávená Markéta, která potratila...

Nejhůř to odnesl ten, co to vyráběl. A Klaus? Ten se totiž vyhnul odpovědnosti a trestu. Zoufalec si sáhl na život. - Ostatním nebylo ještě osmnáct.

„Pro mne“, říkal si Voráč, „vypukla ta zhoubná řetězová reakce jindy. Kdy to bylo?“

„S gymnasiem je konec!“ řekl tehdy přísně a pak dodal laxním tónem: „Až tě pustí z léčebny, půjdeš do továrny. Stejně by ses k tomu studiu asi nehodil.“

Když viděl, jak Martin mění barvu a vzrušeně dýchá, řekl: „Ostatní taky říkají, že je to pro tebe jediná cesta - úplná změna prostředí, fyzická práce - Skončíš jako nádeník.“ Martin vybuhl:

„To jsi celej ty! Neměl jsi mě nikdy rád! Stal ses pořád o to, co tě bavilo - tvoje výchovná práce, tvoje politika - Nikdy jsi na mě neměl čas! Ani na mámu! Nedivím se, že od tebe utekla! Pro tebe jsem byl vždycky jenom přítěž -“, zlomil se mu lítostivě hlas.

Voráč strnul při tom křečovitém vzplanutí chlapce, nevěří svým ušima a přece je to pravda; zdá se mu, že všechno je to zlý sen, ztrácí sebeovládání, prudce buší chlapce do tváře. Přitom řve cosi tak cizího, že ani nerozumí obsahu svých slov:

„Táhni odsud! Nechci tě už vidět!“

Martin vytřeštil oči a dal se na bezhlavý útěk, dveře se za ním zatřáslly, s dupotem seběhl se schodů a pryč. Ještě nebyl za prvním rohem a oba už věděli: Tohle ne! To byla nespoutaná reakce zloby, a hned se mezi nimi otevřela hluboká propast.

„**Mrtvice**. Má ochrnutou levou ruku“, řekla mu pak matka při návštěvě. Slzy se mu hnaly do očí: „Nechce mě už vidět.“ Nebylo to tak, ale kdo mu to měl říci?

Vášně se rozplynuly a člověku přibýly nové starosti.

„Snad ještě mohu něco dělat! Přece jsem ho úplně neztratil?!“ Vo- ráč chtěl prudce vstát. Nešlo to tak snadno.

„Jsem invalida“, uvědomil si. - „Jak jsem za tu dobu rehabilitace zestárl! Nejen tělesně. Kdopak ví, co je to ochrnut? - A co je to vlastně nemoc? Co je bolest? Pouhá diagnóza? Kdepak. To není možné. Každá diagnóza má základ v ideji zdraví. To je normální. Zdraví je přirozeně zakořeněná vlastnost - na rozdíl od nemoci. A člověk je k zachování zdraví různě nadán.“ Povzdechl si:

„V tomto jsem asi nejvíc chyboval. Vždycky jsem si myslel, že stačí osvojit si nějaké ty schopnosti a z nemoci či prostě úchylinky vytvořit nový stav zdraví. A tak je tomu i s tou výchovou narušené mládeže. Já blázen jsem měl pořád před očima mlhavý ideál „**nové mládeže**“. Pachtil jsem se za ideálem, až se mi nakonec ztratil můj vlastní syn.“

Umiňoval si však: „Musím to dohnat! Jen co to rozcvičím.“ - Byla právě doba oběda.

„Zanedbával jsem ho“, napadlo ho při jídle. Ale nedovedu si představit, jak jsem to měl dělat, abych současně neochuzoval ty děti v **Domově mládeže**. Byly cizí. - A přece nebyly úplně cizí. Kde měla být hranice mezi mou služební povinností a povinností k vlastnímu synovi? Kam by se zřítíl svět, kdyby lidé konali jen povinnost a už nic víc?! V žádném předpisu se nevyskytuje slovo LÁSKA! Kdekdo mi radil: Ožeň se znovu! Martin potřebuje mámu! Ale já jsem chtěl -“

Přišlo to jako záblesk: „Hloupá otázka! Ta otázka jak se rozpúlit mezi zaměstnáním a výchovou syna je špatně položená! Když už jsem to zpackal neochotou přizpůsobit se ženě v tom, co bylo třeba, abychom zůstali spolu, tak jsem měl od základu překopat svůj životní styl. A hodit přes palubu třeba i

vlastní ambice v práci. Stejně ta práce za moc nestála. Standa Cejpek a Markéta Adamcová svědčí o mé neschopnosti. - Hm. Tohle dnes už vím. Jenže je pozdě. Jsem invalida.“

Začetl se rozmrzele do novin.

Průzkum odsouzených pro drogové delikty za poslední dva roky ukazuje, že:

- většina pocházela z dělnického prostředí,
- nejčastěji měli ukončeno jen základní vzdělání,
- převážnou většinu tvořili odsouzení ve věku 15-24 let...

„A třeba nejsem tak docela starý a bezmocný, abych tu musel sedět a nečinně přihlížet okolnímu dění. Copak nemohu psát? Pravou ruku přece ochrnutou nemám.“

Sedl a napsal dopis:

Vážený pane prokurátore!

Jde o mého syna... Byl to normální chlapec, jako ostatní kluci jeho věku. Žádné problémy jsem s ním neměl, přestože jsem na něj měl málo času. Příliš jsem se upnul na zaměstnání. To byla moje první chyba.

Mezitím jsem udělal další chybu. Pohádal jsem se s ním. Odcizil se mi. Už je skoro dva měsíce v léčebně.

Píší Vám proto, že bych nechtěl udělat další chybu a nezasahovat do věci, jak jsem to udělal při prvním soudu. Primárka mi píše, že se Martin za tu dobu, co je v léčebně, dost změnil. Začal se na všechno dívat úplně jinak. Psala mi, že kdyby mu byl dříve někdo podal ruku a pomohl tak, jako oni teď v léčebně, nedostal by se tak daleko.

I když je to pro mě trpká pravda, že to někdo říká zrovna mně, starému vychovateli, musím napsat, že je to po dlouhé době první člověk, kterému zas důvěřuju. Teď se ale bojí, že kdyby měl jít do vězení, tak by pak s drogami zase začal. Mimoto mám obavy, že vězení či nucené práce zvyšují sebevražednost narkomanů. To říkám spíše ze zkušenosti, než z nějaké statistiky. Primárka tvrdí, že by bylo škoda přerušit teď léčbu, protože vypadá nadějně.

Prosím Vás, pane prokurátore, abyste spolu se soudem dali mému synovi ještě jednu šanci. Budu Vám moc vděčný.

S pozdravem

Dr. Zdeněk Voráč

Když to znovu pročetl, ozvalo se jemné zaťukání na dveře, pak se zvolna otevřely a dovnitř nakoukly dvě zkoumavé oči dívčí tváře.

Venku s ní ještě cloumal nový hit skupiny **Rolling Stones** zvaný **Some Girl**, ale tady vstoupila do jejích pohybů nesmělost a ustrašenost. „Markétko! To seš ty?!“ vyvalil oči, „Co ty tady?“ „Jen tak - Přišla jsem se na vás mrknout. Prý jste nemocný.“ Zíral na nijako na zjevení.

„To je hezké. Tebe bych tu nečekal.“

„Já můžu zas jít.“

„No, počkej přece! - Co teď děláš?“

„Ááale - nic slavného - pomáhám v nemocnici.“

„Měla jsi štěstí, že jsi z toho vyvázla. To byla ohromná náhoda!“ „Ani ne.“

„Jak to, že ne?“

„Žádná náhoda. Přišla ke mně přece ta paní. Dostala mě z toho.“ „Kdo?“

Pokrčila rameny a pak řekla: „Najednou stála u mě u postele.“ Pak mu vypravovala nejistě o krásné neznámé, která ji prý zachránila. Nakonec dodala: „Byla to paní Zdislava.“

„Ta svátá?“ „Naše paní

Zdislava.“ Voráč

pokyvoval hlavou.

„Potřebuju ji jako sůl. To víte, ze všech stran se mi to pořád nabízí - nejde jen o mužské, ale i o drogy. A já usmála se bolestně, „já někdy fakt nevím.

Člověk je hrozně slabej.“

„To je pravda - ale drž se té své Zdislavy.“

„Naší Zdislavy!“

„Tak tedy naší Zdislavy.“

„Dneska už vím jedno“, řikala Markéta rozhodným hlasem a opakovala mu výrok své oblíbené rockové zpěvačky **Lee Aaronové**: „Chci se zbavit všech těch konvencí a pustit se náročnějším směrem. Víte, ať v budoucnosti udělám cokoli, vždycky to budu já. V minulosti jsem byla manipulována jinými. Jenže za to můžu nadávat jen sama sobě. Byla jsem hloupá.“

„Cože? A kým?“

„Přece těmi, co nám slibovali pozemské ráj! Co měli plnou hubu jasných zítřků! Vážně jsem asi nevěděla, co je pro mě nejlepší.“

„A je to teď snad s námi lepší?“

„Asi moc ne. Teď vám vnucují láhev *Coca Coly*, ale musíte předem zaplatit. Prostě ode zdi ke zdi! A žádná střední cesta. Bohudíky jsem se naučila říct NE, když je to potřeba. Tedka dělám jen to, co sama chci. Člověk musí zajet na hlubinu, ale to je fuška.“

„Myslíš, že sama to dokážeš?“

Zavrtěla hlavou: - „Ale paní Zdislava mě snad nenechá padnout.“ „Nečekáš od ní příliš? Je to už přece nějaký pátek, co zde žila.“ „Taková jako ona tady žijí pořád. A to nejpůvodnější, čím svátá Zdislava vyniká až dodnes, je, že ukazuje, že svatost není žádná výsada kněží a mnichů, zkrátka lidí bez rodiny. Každý může být svátý tam, kam byl postaven. Svatá Zdislava byla normální, ale výborná manželka a skvělá máma, a přitom svátá! To je světlo dneška, kdy většina rodin funguje leda na baterky.“

Měl orosené oči, když opouštěla pokoj. Volal za ní:

„Přijď zase!“

„Ale jo - to víte, že přijdu!“

Usmívala se a jakoby s ní celou pohyboval rytmus písničky „*Když jsme spolu*“. Zpívali ji dva mladí Mexičané - **Tatyana Palanciosová** a **John Lozano Correa**. Pískala si ještě když šla kolem plakátu, na kterém byla dvojice lidí v objetí. Stálo tam: *Dělejte to, jako to děláte vždycky...* Co bylo na plakátu dál, nějaký mravokárec utrhl.

Zato písnička vyzývala mladé zamilované, aby si odpustili milostné hrátky, dokud budou svoji.

„*Nechci mít starosti po příhodě s tebou*“, sladce domlouvala partnerovi **Tatyana a John Correa** jí odpovídal: „*Říkáš mi NE, a vím, že máš pravdu.*“

Voráč uvažoval:

„Ti mladí mají dnes mnohem víc věcí, než jsme měli my, ale mají také mnohem víc starostí ve škole, starosti s informatikou. Mají snad lepší výživu, než mívali naši dědečci, ale mají složitější vztahy v rodinách. Rodiče na ně mají daleko méně času. Dnešním rodinám často chybí to nejdůležitější - v jejich domovech není místa pro zosobněné Dobro, Pravdu a Krásu. I to nejintimnější místo v rodině je obsazeno vládce tohoto světa, který tam má nastrčené své tykadlo v podobě televizní antény. Jaká škoda, když rodiče připraví své děti jenom na pozemský život, ale cestu do nebe jim neukážou. Pak nejsou děti připraveny k životu.

Taky se obtížněji prosazují v zaměstnání a mají to těžší s uplatněním své odbornosti a vzdělání.

To by ale nebylo to nejhorší. Nejhorší je, že jsou od dětství záměrně vnější mocí odváděni od příznivého vlivu duchovních hodnot a křesťanských vzorů minulosti. Taková je už spotřební společnost: kusem sladkého žvance si chce podmanit každé srdce.

Co je to vůbec za logiku? Tady máte jídlo, pití, sex v jakémkoli balení, drogy a všechny vymoženosti světa, ale musíte přede mnou padnout a klanět se mi. To už přece někdo říkal - na hoře pokušení.

Tak se mladí ocitají na životním rozcestí jakoby bez opory, bezbranní, oloupení a *nazí*. Odtud vede dvojitá cesta: **bud'** cesta sebevědomé únikové kultury mládeže - cesta Kerouacových *Podzemníků* ke zmařené lásce. Tento únik před tupou konzumností vede k zestárnutí, smutku, podezíravosti a hlavně k osamělosti. A koneckonců k láhvi, drogám, zločinu, ba i k sebevraždě.

Nebo je tu jiná cesta: vzdát se povýšenecké, pyšné touhy po sebe- uplatnění za každou cenu, a přimknout se k nesmrtelným hodnotám minulosti. Vykopat ty nedocenené poklady, pod vrstvami staletých nánosů. Pak znovu zazáří ve své kráse. Celá ta dnešní krize svědčí o nebyvalé závažnosti a růstu přitažlivosti právě těchto nedocenených pokladů.“

18. EPILOG:

Z ABSURDISTÁNU DO KONZUMISTÁNU

„Konečně jsi mezi svými, bratře!“ vítal šéfredaktor křesťanských novin bývalého energetika v redakční radě.

„Konečnější na svém místě! Mezi, svými!“

„Dlouhá léta jsem byl mimo. Nevím, jestli -“

„Více sebedůvěry, brachu! Spíše bychom se ti měli my sami omluvit, že jsme tě nechávali tak dlouho stranou. Čtenáři tě potřebují jako sůl -“ Vzpomněl si na Leopolda z Havlovy hry *Largo desolato*:

„Proč se pořád omlouváte? Což si může filozof představit větší sa- tisfakci, než když za ním jeho čtenář přichází ve chvíli krize životního smyslu?“

„Tady budeš ve svém živlu! Naše noviny jsou opravdové! Právě u nás tepe život! Navíc se právě zde vytváří jazyková kultura národa a jedině tady -“

Během tohoto šéfova monologu se nový redaktor začal rozhlížet po ostatních účastnících redakční rady. Pojednou se zarazil. To, když postřehl, jak sekretářka, poté, co roznesla kávy, soustředila svou pozornost na knihu, vloženou ve sloze s redakčními příspěvky. Ona si toho však nevšimla. Jak by ne. Gardnerův případ *Perry Masona a nebezpečné vdovy* dokáže strhnout pozornost.

Odvrátil se ve chvíli, kdy vedle sedící kolega z redakce zašustil deníkem Blesk. Nemohl si totiž odpustit, aby nenalistoval prostředek deníku. Tam se dozvěděl pokračování článku z první strany, nesoucího titulek

Pasák třináctky nebere.

Šéfredaktor pokračoval: „Jako prostředek sociální interakce odpovídají noviny potřebě člověka orientovat se -“

Fotograf se zatím zálibně probíral tlustým svazkem erotických fotografií, neboť - jak říkával: „Moderní reklama se bez toho neobejde, když má být účinná.“

Zatímco šéf nadále naplňoval redakční radu svou plynulou a nepřerušovanou samomluvou, nový redaktor se díval do stropu. Oči tam však neviděly. Směřovaly totiž kamsi dál, neboť si v duchu opakoval úryvek žalmu:

*Pane můj, Tebe jen hledám, po tobě
žízni celá má duše... (Ž 62)*

Probírání jednotlivých zpráv však už bylo zajímavější. Jak by ne. Zejména, když zde byla zpráva zajímavá pro všechny, anebo nebyla?

Sekretářku šéfredaktora rozhodně nemohla žádná nová zpráva vytrhnout ze sledování osudů Perry Masona:

- „Nebudeme mít nepříjemnosti z toho, že jsme se snažili získat úpisy té lady a podnikali jsme všechny ty hokus-pokusy?“ - *trápilo Draka.*

- „To závisí na štěstí“, *odvětil Mason zachmuřeně, jak vidět, této noci nám hazardní hry nevycházejí.* “

Potom přišly na řadu zprávy o vstupu našeho národa do Evropy a její současné nové evangelizaci.

„Rozhodující význam při tom má mít náš duchovní přínos Evropě, totiž cyrilometodějský odkaz.“

Šéfredaktor mávl rukou:

„Nemáme žádné přesné pokyny, jak se to má dělat.“ „Nejsme snad dospělí?! Pořád nás má někdo vést za ruku?“ „Tady nejde jenom o dospělost“, ozval se šéf.

„Cožpak ale smíme takhle zbaběle utíkat před svobodou?! Musí se znovu začít! A rychle, než bude pozdě!“ ozval se nový redaktor.

„Proč?“

„Protože se jinak dostaneme z louže přímo pod okap! Z komunistického *blbákova* letíme volným pádem do kapitalistického *klobásová*“

„To se snad máme dát za každou cenu ožebračit, nebo co?“

„Ale né! Jen se zbavit toho žravého poměru k čemukoli. Zejména, když půlka planety umírá hladem. Kdo bude otálet, dočká se leda další pohromy!“

„Ale jak na to?“

„Předně je nutno najít sebe, a sebrat se po pronásledování! Dále spojit se a začít naplno dýchat oběma plicemi! A konečně - být konečně na výši pro třetí tisíciletí!“

„Jistěže, ale to se musí pomalu a s rozvahou.“

„Ano, s rozvahou to tedy určitě! - Ale rychle!! Spěchat se má už proto, aby mučednický Východ neztratil svou věrohodnost hledáním výlučně hmotné pomoci Západu, aniž by mu sám pomáhal duchovně!“

„Ale kdo to má dělat?“

„My! Jinak budou zanedlouho všichni v kleštích spotřební společnosti a masové kultury!“

„Hmm - To je fakt“, pokyvoval hlavou šéfredaktor. „Ekonom Galbraith to říká v knize **Společnost hojnosti** jasně: *Čím větší bohatství, tím více bude i špíny! Film, televize, automobily a rozsáhlé možnosti dané svobodou, ale vždy zároveň s méně potěšitelným zbožím, jako jsou drogy, comics a pornografie, to všechno je součástí hrubého národního produktu. Dítě z období menší hojnosti a technické zaostalosti mělo mnohem méně takovýchto rozptýlení.* “

„Comics, alkohol, drogy a ostré nože *skeanheadů*. jsou součástí rostoucího přílivu zboží a není nic, co by odstranilo tyto výplody zábavního průmyslu.“

„To je náš úkol! Naše poslání ve sdělovacích prostředcích.“

„Nebud' idealista“, domlouval mu shovívavě šéfredaktor, „Masmédia útočí na oči a na uši společnosti spíš ve smyslu propagace piva, nežli škol a kostelů.“

„Takže složíme ruce do klína? A počkáme, až se to nějak vyřeší samo!/? Jenže ono by se to samo nakonec vyvinulo tak, že až budou všichni v zajetí spotřebního způsobu života v tomto nádherném *jitrnicovém království*, a jaksepatří změkčili, tak se do popředí prodere nový

Hitler!“ „No, možná, asi tak nějak.“ V duchu si připomněl slova Písma:

Dva slepí křičeli: Pane, synu Davidův,

smiluj se nad námi!

Zanedlouho byl překvapen, když zjistil značné ochlazení přátelských vztahů šéfredaktora. Způsobil to snad jeho článek? Byl nadepsán

Proces se členy lóže P2.

Každopádně ho šéfredaktor vzal stranou a přátelsky mu domlouval:
„Podívej, musíme být opatrnější.“

„Proč ne?“

„Prostě to nejde!“

A tak se zaměřil na něco jiného. V článku

Sex a popkultura devadesátých let

si vzal na mušku zpěvačku **Madonnu**. Ptal se: „*Jaký sexuální symbol v populární kultuře představuje Madonna?*“ V článku se dále uvádělo:

*„... Jestliže nám šedesátá léta přinesla novou sexuální etiku, současnost nám ukazuje nové pojetí. Stačí se podívat na výraz herečky Kim Basingerové, s pobledlou tváří, rozčuchanými vlasy a velkými smyslnými rty. Stačí se podívat na vyčerpané, jakoby ostře řezané tváře mužských protagonistů, s dlouhými, nahladko dozadu ulízanými vlasy, obklopenými nahými ženskými těly v reklamách na parfém **Obsession**, nebo modely salónu **Calvin Klein**.*

Po prudérních 80. letech se sex vrátil do masové kultury na konci století. Sex už zde není něčím získaným jako prémie zdarma, ale chce

o svůj cíl bojovat za odporu druhých, ale i za odporu něčeho v člověku samém. Muži jsou kladeni do souvislosti se sadismem a ženy s masochismem. Sexuální vzpoura Lenny Brucea je navíc zfanatizována výmyslem, že pravá sexualita je potlačována státem i církví, feministkami zrovna tak, jako homosexuály.

Tak vidíme, jak se na obzoru Evropy na konci tisíciletí rozbíhá proti nové evangelizaci druhá sexuální revoluce. Spíše však sexuální revanšismus!

Celá tato záležitost sexuálních idolů dnešní masové kultury je další Z tržních strategií zábavního průmyslu “

Cestou domů ho uprostřed rušné ulice obklopilo několik „*pankáčů*“. Než se jich stačil cokoli zeptat, uštědřil mu jeden z nich úder do břicha. „Svině!“

Pak se to na něho sesypalo, jako brambory z pytle. Vykřikl, ale kolemjdoucí si toho nevšimli. Postřehl ještě známého profesora estetiky, jak si pospíšil, aby odbočil do vedlejší ulice. Potom se mu všechno před očima rozmazalo, a snad už ani nevěděl, jak vykřikl: „**Mami!**“

Probral se až v nemocnici, plný obvazů.

„Zachránila vás“, říkal mu spolupacient. Byl to Michal, duchovní. „Kdo?“

„Paní z Lemberka!“

„Svatá Zdislava?“

„Ovšem. Matka našich rodin. Vždyť jste byl mezi životem a smrtí!

Všichni jsme se k ní za vás modlili.“

„Opravdu?“

„Ano. Třeba takto:

*Zdislavo v říši krás, slyš svých dětí vroucí hlas: štěstí rodin našich krajin
chraň i v dnešní čas! V rodinách je základ života, běda, když zde láska
ztroskotá;*

*Zdislavo, ty vzor jsi rodinám, jak
Bůh žehnat chce i nám. “*

Redaktor se sblížil s Michalem. Hovořili spolu i o jeho článku o *druhé sexuální revoluci*.

„Víte, mám dojem,“ řekl Michal, „že právě svatá Zdislava by se mohla stát tou pravou roznětkou k zahájení řetězové reakce nových letnic. Jedině v křesťanské rodině se může naplno a beze zbytku vstřebat celá ta naprázdno se rozbíhající energie té *druhé sexuální revoluce*.“

Zatvářil se dost pochybovačně, ale Michal mu připomenul: „Zdislava je přece normální žena - rozumíte? Je úplně normální a přitom *paní svátého života*. Básník o tom mluví:

*Bohu díky za Zdislavu, za světici z našich hor, Morava v ní má svou slávu,
věrný křesťan jasný vzor. Za Zdislavou jiti může každý stav, člen rodiny,
vede děti, ženy, muže, v nebe cíl, všem jediný. “*

„Hm.“

„Copak máte tak krátkou paměť? To už nevíte, že i ten pravý duchovní podnět k tomu, aby český národ odhodil pouta komunismu, přišel také od ženy? Byla to svátá Anežka. Národ k ní upnul své prosby a ona se přimluvila. Tak jsme se dostali do otevřené společnosti. Odtud vedou stovky různých cest ke svobodě. - Dnes všichni hledají cestu do Evropy.“

„Nikdo se ale neptá, kde to vůbec je!“

„Když jde o kořeny Evropy, to bychom se museli jít podívat na Velehrad.“

„Á - to se nebude každému líbit. Někteří mají panickou hrůzu z nějaké moravské výlučnosti, třeba jen v duchovní oblasti.“

„Musí k tomu najít odvahu!“

„O to je třeba prosit svátou Zdislavu.“

Zdislavo, ženo z našich žen, růžičko požehnaná: když kdokoliv z nás obtížen, když v srdci páli rána, skloň se k nám ze slávy, ty hvězdo Moravy, Zdislavo, dívko Páně!

Po návratu do redakce ho čekalo překvapení. Noviny změnily vlastníka. Teď patřily Archibaldu Šandovi. Kdo to je? Bývalý „soudruh“ a zloděj. Dnes velký podnikatel s neomezenými kapitálovými možnostmi v zahraničí. „Prvním bodem jednání redakční rady je zpráva ministra obrany o přezbrojování české armády a vstupu do NATO, a to uváděl šéfredaktor. Redaktor si vzpomněl na slova otce Ubu ze hry **Ubu na homoli**:

„ Tak poobvědváme, protože Rus nepodnikne útok před polednem. Pane generále, řekněte vojákům, aby vykonali potřebu a zanotovali polskou píseň...“

Sekretářka byla zahloubána do detektivního případu **Panenka** od *Ed McBaina*:

„*A ted' se pobavím*“, prohlásila dívka a nečekaně ho uhodila těžkou pistolí.

Držela ji hlavní kupředu a rozmáchla se vší silou. Odhalování korupčních afér

přestalo už dávno zajímat pány redaktory.

Snad právě proto, že ty největší aféry se nakonec do tisku nedo staly. Čím to?
Přímým osobním zásahem pana Archibalda Šandy.

Fotograf si zatím opakoval svou *Malou populární modlitbu* od Martina

Němce:

*Svatý W. Disneyi
ochránče vkusu, ohluš
nás svým potleskem zbav
nás všech stresů. Svatá B.
Bardot spasitelko mrožů,*

*braň nás před ostrím
kritiků a nožů.*

Mezi jednotlivými body, které redakční rada pohotově projednala a schválila, byla též zpráva majitele novin, pana Archibalda Šandy. Šéfredaktor ji uvedl celkem neosobně slovy:

„Je nutno snížit stav redakce. Kvalita redakce upadla především za dobu posledních dvou let. Logicky z toho plyne, že se tak stalo v souvislosti s

příchodem nových lidí do redakce. Proto se nový majitel rozhodl, že nové redaktory nebude nijak zdržovat v jejich odchodu. Samozřejmě, že budou dodrženy zákonné lhůty -“

Sekretářka to zaznamenala do zápisu později. Měla totiž docela jiné věci na programu. Dozvíдалa se právě, že

Denis Sachs vypadal na čtyřicet. Byl vysoký a měl snědou pleť, mohutná ramena a pružné pohyby sportovce. Otevřel dveře svého pokoje v hotelu a řekl: „Detektiv Kling? Pojdte dál, prosím. “

Zdalo se, že si těch výpovědí nevšiml nikdo jiný, než právě jen vyhozený bývalý energetik a pak redaktor. Ale ani ten tím nebyl vyveden z míry. Byl si totiž jist, že má pravdu žalmista:

Nemusí se strachovat zlé zprávy, pevný srdcem, důvěřuje v Pána.

Vzduchem ulice vibrovala rocková skladba **Boba Dylana:**

Bůh řekl Abrahámovi: Zabij pro mě syna!

Abe na to: Děláš si srandu?

Bůh řekl: Ne. Abe řekl: Co?!

Bůh na to: Dělej si co chceš, ale příště až mě zahlídneš, rači upaluj!

Tak Abe řek: A kde to chceš, to vraždění, jako mít? Bůh

řek: Táhle na dálnici D 61!

On to však vůbec neregistroval. Měl hlavu plnou paní Zdislavy. Její záznaky byly tak veliké, že vzbuzovaly strnulý úžas. A ten úžas brzdil rozum, aby se zastavil ve svém krátkozrakém přemítání.

*Zdislavo, ty z Křižanova, pochovaná v Jablonném, matko,
choti manželova, tak nám blízká životem! Jsi nám vzor,
bud'přímluvkyní, i my dnes chceme svatě žít,
věrností a láskou, činy život v Kristu naplnit!*

Tomáš J. Bahounek OP
POKLAD Z LEMBERKA

Vydala a vytiskla Matice cyrilometodějská s.r.o.

jako svou 257. publikaci.

Druhé doplněné vydání

V MCM s.r.o. vydání první

Sazba a grafická úprava Pavel Slimařík Obálka Veronika K. Planerová III.OP

Olomouc 1995